

EKONOMİK YORUMLAR

• ŞUBAT 2003 • YIL: 40 • SAYI: 467 • 4.000.000 LİRA • AYLIK DERGİ

MALİ MİLATTAN DÖNÜŞ VE VERGİ AFFI

KATILANLAR:

ZEKERİYA TEMİZEL
MASUM TÜRKER
MUSTAFA ÖZYÜREK
MEHMET YILDIRIM
SÜLEYMAN ÇELEBİ
ADNAN NAS
YAHYA ARIKAN
HÜSEYİN PERVİZ PUR
BUMİN DOĞRUSÖZ

- 4792 SAYILI "VERGİ BARIŞI KANUNU" ÜZERİNE GÖRÜŞLER
- BORSA TÜM OLUMSUZLUKLARA RAĞMEN YOLUNA DEVAM EDİYOR

Buradan
neler yapabilirsiniz?

teleweb
www.teleweb.com.tr

**Size ve yakınlarınıza ait
kredi kartı ödemelerini, son ödeme günü
saat 24.00'e kadar yapabilirsiniz...**

Ayrıca EFT işleminizi, saat 16.30'a kadar
yaptığınız takdirde, aynı gün içinde
gerçekleştirebilir, ileri tarihli EFT ve havale
yapabilir. e-mail adresinize dekont
gönderilmesini isteyebilirsiniz.

Bankacılık işlemlerinizi
365 gün, 24 saat ücretsiz olarak
gerçekleştirebileceğiniz
internet bankacılığı hizmeti

Teleweb burada.

Burası Yapı Kredi.

YAPI KREDİ
"hizmette sınır yoktur"

BANKA-MALİ VE EKONOMİK YORUMLAR

http://www.ekonomikyorumlar.com (e-mail: ekonomikyorumlar@ekonomikyorumlar.com)

ŞUBAT 2003 • YIL: 40 • SAYI: 467 • 4.000.000 LİRA (KDV DAHİL)

<p>Ekonomik Mali Yayınlar San. ve Tic. A.Ş. Adına İmtiyaz Sahibi ADNAN NAS</p> <p>Yazı İşleri Müdürü DR. ÖZTİN AKGÜÇ</p> <p>Danışma Kurulu Başkanı ALİ İHSAN KARACAN</p> <p>Danışma Kurulu</p> <p>Prof. Dr. Asaf Savaş Akat • Dr. Öztin Akgüç • Prof. Dr. Erdoğan Alkin • Tevlik Altınok • Yılmaz Arguden • Prof. Dr. Mustafa A. Aysan • Uğur Bayar • Afa Boran • Prof. Dr. Unal Bozkurt • Yavuz Canevi • Ege Cansen • Dr. Doğan Cansızlar • Bülend Çorapçı • Alimet Demirel • Zeki Döşluoğlu • Necdet Durakbaşı • A. Aydın Dündar • Dr. A. Mahfi Eğilmez • Orhan Emirdağ • Gazi Erçel • Dr. Zeynel Abidin Erdem • Meral Gezgin Eriş • Prof. Dr. Cumhuri Ferman • Prof. Dr. Atilla Gönenli • Zeki Gündüz • Prof. Dr. Seyfettin Gürsel • M. Akif Hamzaçebi • Avni Hedüli • Erhan Işıl • Prof. Dr. Halük A. Kabaaloğlu • Ali İhsan Karacan • Kemal Kurdaş • Korhan Kurdoğlu • Mehmet Kutman • Prof. Dr. Orhan Morgül • Adnan Nas • Ergin Neng • Sezar Onaral • Prof. Dr. Suat Oktar • Prof. Dr. İsmail Özasan • Tuncay Özilhan • Ersin Özince • Ertuğrul İhsan Özol • Prof. Dr. Merih Paya • Mehmet Faruk Sabuncu • Prof. Dr. Hülya Talu • Prof. Dr. Mehmet Şükrü Tekbaş • Dr. Turgut Telman • Yaman Törüner • Cihan Turper • Prof. Dr. T. Güngör Uras</p> <p>Yazı Kurulu Dr. Öztin Akgüç • Prof. Dr. Seyfettin Gürsel • Prof. Dr. Merih Paya • Prof. Dr. T. Güngör Uras</p> <p>Genel Yayın Yönetmeni MUSTAFA BARIŞ</p>	<p>BU SAYIDA</p> <p>Okurlara Mektup 3</p> <p>EKONOMİK YORUMLAR / PANEL Zekeriya TEMİZEL Masum TÜRKER Mustafa ÖZYÜREK Mehmet YILDIRIM Süleyman ÇELEBİ Adnan NAS Yahya ARIKAN Hüseyin Perviz PUR Doç. Dr. Bumin DOĞRUSÖZ Mali Milat ve Nereden Buldun Yasasının Kaldırılmasının Türkiye Ekonomisine Etkileri 5</p> <p>Mustafa BARIŞ Sermaye Piyasası Borsa Tüm Olumsuzluklara Rağmen Yoluna Devam Ediyor 47</p> <p>Zeki GÜNDÜZ 4792 Sayılı "Vergi Barışı Kanunu" Üzerine Görüşler 57</p> <p>Ekonomik Göstergeler (Dış) 78</p> <p>Banka-Mali ve Ekonomik Yorumlar Dergisi Bankacılık Sektöründen Haberler 79</p> <p>Abone Formu 96</p>
--	---

İdare Yeri: Binbirdirek Mah. Suterazisi Sok. No 6/2; 34400 Sultanahmet – İstanbul • Tel: (0212) 518 17 32 - 516 11 45 • Faks: (0212) 518 66 43 • e-mail: ekonomikyorumlar@ekonomikyorumlar.com • **Açıklama:** Dergideki yazılar kaynak göstermek koşuluyla alınabilir. • Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler, yazarlarına aittir. 2003 Yılı Abone Bedeli (KDV dahil): 48.000.000.- TL. • Öğrencilere: 33.600.000.- TL. • **Banka Hesap Numaraları (İstanbul):** Akbank Nuruosmaniye Şubesi Hesap No: 35875-4, Garanti Bankası Nuruosmaniye Şubesi Hesap No: 6299897, İş Bankası Çarşamba Şubesi Hesap No: 530979 • Yapı Kredi Bankası Çemberlitaş Şubesi Hesap No: 1035572-7 • **Baskı ve Cilt:** Kurtiş Matbaacılık, Telefon: (0212) 518 11 28 • **Sayfa Tasarımı ve Dizgi:** Celal Aydın - (0532) 540 24 23 • **Kapak Tasarımı:** Banka-Mali ve Ekonomik Yorumlar • **Baskı Tarihi:** 10 Şubat 2003 • **Genel Dağıtım:** DPP ve Dünya Süper Dağıtım

1996 yılında kurulan ve Haziran 1998'de hisselerinin % 49'u halka arz edilen **Yapı Kredi Koray Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı** (IMKB: YKGYO), Türk gayrimenkul sektöründe büyük bir güç olarak yerini aldı.

Yapı Kredi Koray Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı, Yapı Kredi'nin fin-

ansal alandaki uzmanlığının ve Koray Yapı Endüstrisi'nin gayrimenkul alanındaki deneyiminin getirdiği gücü taşıyor.

Halen **Yapı Kredi Koray**

Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı'nin portföyünde, Yapı Kredi Plaza'da ofis katları, Kemer Country Yalıkonaklar ve

Elit Residence gibi lüks konut projelerinin yanı sıra, Türkiye'de, tamamı bir gayrimenkul

yatırım ortaklığı tarafından geliştirilen ve pazarlanan ilk konut projesi olan İstanbul İstanbul bulunuyor.

Yapı Kredi Koray Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı, bugün, 100 milyon dolara yaklaşan toplam aktifleri

ve yeni projeleriyle, gayrimenkulün yüksek getiri sağlayan yatırım araçlarından biri olduğu ülkemizde, olağanüstü yatırım imkânları sunmaya devam ediyor.

YAPI KREDİ | KORAY
GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.

Büyükdere Caddesi Yapı Kredi Plaza B Blok Kat: 7 Levent 80620 İstanbul
Telefon: (0212) 284 13 56 (pbx) Faks: (0212) 284 13 58

E-Posta: ykk@yapikredikoray.com İnternet Adresi: www.yapikredikoray.com

Dergiden

OKURLARA MEKTUP

Ekonomi Tatsız Başladı

Sevgili Okurlar,

Biten yılın ekonomik göstergeler açısından umut veren görüntümü, yılın ilk ayında yerini özellikle maliyetler cephesinden gelen enflasyonist belirtilere bıraktı. Bunda mevsimler olarak normal olan tarım fiyatları dışında, kamu mallarına yapılan zamlar ile petrol fiyatlarında artışın da etkili olduğu anlaşılıyor. Ancak özellikle toptan eşyada % 5:6 ve özel imalat sanayii endeksinde % 3.6 gibi beklenenden yüksek düzeylerde oluşan değerlerin arkasında dolardaki kıpırdanma ve reel faizdeki direnç ile kendini gösteren siyasi belirsizliklerin ve seçim ertesine oranla güven faktöründe zayıflamanın bulunduğu söylenebilir. Buna karşılık tüketici fiyatlarının % 2.6 da kalması, bir durgunluk belirtisi olarak büyüme ile ilgili tereddütleri artırıyor. Ancak stok artışından etkilenen TEFİ artışının Mart'ta TÜFE'yi yukarı iteceği beklenebilir.

Gerçekten tek parti iktidarı olmanın ve mutlak sandalye çoğunluğunun verdiği istikrar ve güven avansıyla işe başlayan hükümet, ülkenin kemikleşmiş bazı sorunlarına gösterdiği açılımcı yaklaşımlarla umut verirken ekonomik politikalarda tutarlı ve kararlı bir bütünlük sergileyemedi. İstikrar programında ve faiz dışı fazla hedefinde yörüngeden çıkılması ancak son anda önlenirken, mali milat'tan vazgeçilmesi ve yaygın bir vergi affına gidilmesi hükümetin ne yapacağı ile ilgili net bir planı olup olmadığı ve beklentiler konusunda tereddütlere yol açtı. Irak savaşı ile ilgili belirsizliğin ortadan kalkmasının ardından dikkatler tümüyle hükümet icraatına ve ekonominin performansına dönecek. Bu nedenle daha kararlı ve tutarlı bir uygulama beklentisi yoğunlaşacak. Hükümetin, açılan

avansın kuşkusuz uzun vadeli olmadığını öngörerek ciddi bir koordinasyon sağlaması gerekiyor.

Bu sayıda, güncel tartışmalarla ilgisi açısından, Mali Milat'ı ortadan kaldıran yasa ile vergi affının tartışıldığı ve Marmara Üniversitesi Mezunlar Derneği tarafından düzenlenen bir toplantıyı, "Ekonomik Yorumlar - Açık Oorum" bölümünde dikkatlerinize sunuyoruz. Hem uzmanların, hem de Mali Milat'ı öngören 4369 sayılı yasayı çıkaran Maliye Bakanı Zekeriyâ Temizel ile seçim öncesi Ekonomi Bakanı Masum Türker'in, TÜRMOB Başkanı/Milletvekili Mustafa Özyürek, İTO Başkanı Mehmet Yıldırım ve DİSK Başkanı Süleyman Çelebi ile birlikte katıldığı bu oturumun, her zaman gündemde olan "kayıtdışılık ve vergi kaçağı" ile ilgili olarak farklı toplum kesimlerinin bakış açısını yansıtması açısından ilginç bulunacağına eminim. Yine hemen yılbaşında TBMM'den geçirilen, fakat Cumhurbaşkanı'nca veto edildiği için bir kez daha yasama sürecinden geçecek olan affı ya da resmi adıyla "Vergi Barışı Kanunu"nu irdeleyen Yeminli Mali Müşavir ve PwC Ortağı Zeki Gündüz'ün yazısı da konuyu tamamlayıcı nitelikte. Şunu vurgulamakta yarar var: Vergi afları sunulduğu gibi günah ya da tabu niteliğinde bir uygulama değil ve dünyanın hem gelişmiş hem gelişmemiş pek çok ülkesinde değişik kapsamlarda uygulanıyor. Sorun, bunun doğru zamanda ve doğru şekilde uygulanması, ama daha önemlisi hemen ertesinde çok ciddi ve tavizsiz bir vergi idaresi ve uygulaması görüleceğinin beklenmesi. Konulara slogan düzeyinde değil, analitik ve gerçekçi yaklaşmayı öğrenmeliyiz.

Sevgili Okurlarımız sizlere daha iyi hizmet verebilmek için önümüzdeki sayıdan itibaren Dergi'nin görünümünü ve içeriğini değiştiriyoruz. Ayrıca 10 Şubat 2003 tarihinden itibaren elektronik ortamda (www.ekonomikyorumlar.com adresinde) hizmet vermeye başlayacağız. Dergi ile sorunlarınızı, görüşlerinizi ve dileklerinizi bizimle paylaşmanızı istiyoruz.

Siyasi konjonktürün ağırlığının muhtemelen azalacağı bir Mart sayısında buluşmak üzere,

Saygılarımla,

Adnan Nas

Ekonomik Yorumlar

PANEL

Mali Milat ve Nereden Buldun Yasasının Kaldırılmasının Türkiye Ekonomisine Etkileri

KATILANLAR

- Zekeriya TEMİZEL
- Masum TÜRKER
- Mustafa ÖZYÜREK
- Mehmet YILDIRIM
- Süleyman ÇELEBİ
- Adnan NAS
- Yahya ARIKAN
- Hüseyin Perviz PUR
- Doç. Dr. Bumin DOĞRUSÖZ

Sevgili Okurlar, bu panel İstanbul Yüksek Ticaret ve Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezunları Derneği tarafından "24 Ocak 2003 Cuma" günü düzenlenmiştir. Panele Eski Maliye Bakanı Zekeriya TEMİZEL, Ekonomiden Sorumlu Devlet Eski Bakanı Masum TÜRKER, İçel Milletvekili ve CHP Grup Başkan Vekili Mustafa ÖZYÜREK, İstanbul Ticaret Odası Başkanı Mehmet YILDIRIM, DİSK Genel Başkanı Süleyman ÇELEBİ, PricewaterhouseCoopers Yönetim Kurulu Başkanı Adnan NAS, İstanbul Serbest Muhasebeciler ve Mali Müşavirler Odası (İSMMMO) Başkanı Yahya ARIKAN, İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası (İYMMO) Sekreteri Hüseyin Perviz PUR ve Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Öğretim Üyesi Doç. Dr. Bumin DOĞRUSÖZ katılmışlardır.

YILDIRIM– Ülkenin sorunlarını tek taraflı, birbirimizi suçlayarak çözüme anlayışından son zamanlar da kurtulmaya çalıştık. Çünkü ülke ekonomisi bir bütün.

Biz hükümeti, hükümet özel sektörü, vergi mükellefleri Maliye Bakanlığı'nı, Maliye Bakanlığı vergi mükelleflerini, defterdarları, zaman zaman devlet hepimizi

suçlayarak bir yere varamayacağımızı, ekonominin geldiği en son noktada görmemiz lazım. Türkiye iyi yönetilmedi, özel sektör de, devlet de iyi yönetilmedi. 70 milyon insan yaşayan, 777 bin kilometre karelik bir Türkiye. 8 komşusu 4'ü Müslüman, 4'ü Hıristiyan. Ortadoğu'da lider olması gerekirken, şimdi 2 bin dolarlara düşen milli geliri ve demokrasiyi yaşatmakta güçlükler çeken, iktidar olmuş partinin % 2'lerin altında oy aldığı, o parlamentodan Meclis'e kimsenin girmediği bir siyasi oluşum. Demek ki halkımız memnun değil. Yönetenlerden memnuniyetsizliğini belki bu şekilde ifade ettiler. Fakat aynı kafa ile devam edersek, önümüzdeki günlerde korkuyorum başka türlü ifadeler ortaya çıkacak. İnşallah ülkemiz de bunları yaşamayız, yaşatmazlar. Bugünkü konumuz vergi ve mali milat. Ekonomiye bir bütün olarak baktığımızda 1990'lardan itibaren Türk ekonomisi % 75 civarında kamu ağırlıklıydı. Özelleştirmenin gündeme gelmediği, kamunun ağırlıkta olduğu ve ücretlerin ağırlıklı olduğu bir vergi sistemi. Onun dışında özel sektörün payının azlığı dolayısıyla kontrol mekanizmasının, vergi denetim mekanizmasının da belirli bir şekilde çalıştığı ama

serbest piyasa ekonomisinin şartlarına uygun bir mali yapı oluşturmadan serbest piyasa ekonomisine hızlı bir giriş başladı. Özelleştirme ile başlayıp özel sektörün disiplinsiz bir yapı ortaya çıkarılması ve Maliye'nin bu kontrolü gerektiği şekilde yapamayışı, dolayısıyla kayıt dışı ekonominin başını alıp gitmesi. Kayıt dışı yapamayan ve haksız rekabetle karşı karşıya kalan kimseler olarak bizim kayıt dışı ekonomiyi desteklememizin mümkün olmadığını herkesin bilmesi lazım. Çünkü bizler kayıt dışı ekonomiyle rekabet etmek zorunda kalıyoruz. Siz kayıt içinde vergilerinizi düzgünce öderken, karşınızdaki hiçbir vergiyi ödmeden onunla rekabet etmek zorunda kalıyorsunuz. Bu da haksız bir şekilde ekonomi içerisinde karışıklıklara neden oluyor. Bunu zaman zaman dile getirdik.

Fakat kayıt dışı ekonomiyi kayıt içerisine alırken Mali Milatın başlaması, vergi reformunun adaletli bir oluşumunu gerçekleştirilmeden yapılması neticesinde önce ertelendi. Şu anda da yeni hükümetin deyimiyle ötelendi, ortadan kaldırıldı. Bu doğru mudur, yanlış mıdır? Ben özel sektör temsilcisi olarak mali milatın olması gerektiğini fakat alt yapısının

Yukarıdaki fotoğrafta: soldan sağa doğru, *Doç. Dr. Bumin DOĞRUSÖZ* (Marmara Üniversitesi, İ.İ.B.F. Öğretim Üyesi), *Yahya ARIKAN* (İSMMM Başkan), *Masum TÜRKER* (Ekonomiden Sorumlu Devlet Eski Bakanı), *Hüseyin Perviz PUR* (İYMMO Sekreteri) ve *Adnan NAS* PricewaterhouseCoopers Yönetim Kurulu Başkanı "Mali Milat ve Nereden Buldun Yasasının Kaldırılmasının Türkiye Ekonomisine Etkileri" konulu Panelde birarada görülmüşlerdir.

da eksiklikler olduğunu ifade ettim. Sayın Temizel ile o dönemlerde bu konu yüzünden karşı karşıya geldik. mali miladın hala eksiklikleri var. İtirazımız neydi? Mali milat yaparsanız, geriye doğru dönük soruşturmayı kaldırırım dedim. Vergi Usul Kanunu'nda geriye gidişin soruşturulması kaldırılmadıkça mali miladın başlaması mümkün değil.

Hiçbir özel sektör mensubu kayıt dışından elde ettiği nemayı, parayı, malı mülkü v.s. mali milatta getirip kayıt içerisine sokmaz. Çünkü orada bir madde var. O madde diyor ki; ben geriye dönük 5 sene sana bunu sorarım. Biz burada anlaşamadık. Sayın Temizel ile hala bu konuda anlaşmış değiliz. Enflasyonun yüksek olduğu bir dönemde ekonomiyi kayıt içi-

ne almak ne denli mümkün olur. Yüksek oranlı enflasyon yaşadığımız bir dönemde, kazancının vergisini ver demeye devletin hakkı yok. Maliye Bakanlarının hiç hakkı yok. Sen bütçeyi açık yapacaksın, enflasyonu % 140 olarak milletin önüne koyacaksın ondan sonra da gel dürüstçe vergini ver diyeceksin. Yüksek bir enflasyon yapısıyla dürüstçe vergisini verenin ayakta durması mümkün mü? Enflasyon muhasebesi çok önemliydi. Bunu da yapamadık, beceremedik. Şu andaki vergi dilimleri, ekonominin üzerine salınan yüklerle yine kayıt içerisinde kaldığımız zaman batmakla karşı karşı-

Mehmet YILDIRIM

şıyasınız. Hiçbir vergi mükellefi batmak üzerine bir işletme kurmaz. Onun için özel sektör hep işin kolayına kaçmıştır. Vergiyi, vergi dışında kalmakla çözüme yoluna gitmiştir.

Kayıt dışı ekonomi bugün de devam etmektedir. Bu mantıkla kayıt içine alınmasında büyük güçlükler vardır. Bugün Avrupa'da ortalama KDV % 14, fert başına milli gelir 30 bin doların üzerinde. Fert başına milli geliri 2 bin dolar olan bir halktan % 14 KDV alamazsın, vermezler. Bunun sonucunda küçülen bir ekonomi 200 milyar dolar Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH)'dan 150 milyar dolara düşen bir ekonomi oluştu. Demokrasiyi bile bu dağılımla ayakta tutmakta güçlük çekeriz. Yabancı sermayenin böyle bir yapı içerisinde ülkemize gelmesi mümkün değildir. Daha doğrusu kayıtlı bir ekonomide kalacağını bilse kimse işyeri açmaz. Çünkü iş adamlığına soyunan, müteşebbisliğe soyunan fizibilitesini yaparken vergi denilen unsur fizibilitenin içinde yok. Çünkü bu anlayışla o insanlardan vergi almak mümkün değil. Kafalarımızı biraz liberalleştirmek lazım. Vergi adaletini sağlamamız lazım. Çünkü verenle vermeyen arasında çok büyük imkanlar var. Özel-

leştirmeye beraber büyüyen vergi mükellefleri karşısında hazırlıksız bir Maliye söz konusuydu. Bugüne kadar da bu hazırlıklar yapılmış değil ve 2 veya 3 yılda bir vergi affı yapılıyor. Eğer adaletliysen neden 2 - 3 yılda bir vergi affı uyguluyorsun. Eğer adaletsizsen neden düzeltmiyorsun. Bu soruları vergi mükelleflerinin sorma hakkı var. Vergi adaleti çok önemlidir. Bana kalırsa hukuktan bile daha önemlidir. Zaten hukukla birlikte çalışır. Eğer sermayede de bir hukuk güvencesi yoksa, orada da bir adaletsizlik var.

Bugün vergi mükellefi olarak bana Maliye bir denetimci göndersin ve kötü niyetli olsun. Benim işletmemde bir iş makinesi çalışıyor. Bu iş makinesi yılda şu kadar malzeme üretir, şu kadar gelir sağlar deyip size 50 milyon dolarlık bir vergi silsilesi çıkarırım. Dersiniz ki, bu makine yılda belki 60 gün çalışıyor. Bunun arızası var, ürettiğinizi satıp satmama var. Efendim ben yazayım, tespit edeyim siz mahkemeye gidip kendinizi aklayın diyenlerle karşılaştık. Üzerine 3 katta kaçakçılık cezası verirler, üstüne üstlük bir de geriye dönük 5 senelik de faiz uyguluyorlar. Önünüze 100 trilyon lira rakam çıkarırlar. Avukata gitseniz % 10 istiyor, bu da 10

trilyon lira yapar. Düşünün böyle bir vergi mükellefine böyle bir ceza salandıktan sonra, ilk önce yurt dışına çıkış yasağı gelir. Mal aldığınız yerler vergi borcunuzdan dolayı size mal vermez. Bırakın mal vermeyi, mahallenin bakkalı ekmek vermez. 3 - 4 sene sonra belki kendinizi aklarsınız. Ortalığa çıktığımız zaman sizi denetleyen vergi memuru ya bir yere Müdür olmuştur ya da Şef olmuştur. Siz aklanmışsınızdır ama çektiğiniz 4 seneyi kapatma imkanı kalmamıştır. O bakımdan ben kesinlikle mali milada karşı değilim. Mali miladın uygulanma zemininin hazırlanmasına karşıyım. Bu zeminin iyi hazırlanması lazım. İyi hazırlanmadığı zaman da mali milatlar bir şey getirmez. Hazırlıksız yaptığımız bütün uygulamaların sonunda öyle bir duruma getiriyoruz ki, devleti laçka yaptık. O bakımdan devlet yaptığı kanunun uygulanabilirliğine bakması lazım ve uygulanabilirliğini de takip etmesi lazım. Adaletli vergi alınması her şeyden önemlidir. Ben ümit ediyorum ki, bundan sonra Maliyemiz sadece tek taraflı kendi memurlarına vergi reformu yaptırmasin. Bu yasalar yapılırken vergi mükelleflerinin görüşlerinin alınmasında büyük faydalar vardır. Tek taraflı vergi-

İletişimde fark yaratır

GENPA Telekomünikasyon ve İletişim Hizmetleri San. Tic. A.Ş.

Nispetiye Cad., No:41 80630 Etiler- İstanbul Tel: (0212) 359 03 59 Faks: (0212) 287 27 27 www.genpatech.co

ler zaman içerisinde halkın ve ekonominin yararına olmuyor. Türk ekonomisi büyüyemiyor, Türk ekonomisi kayıt dışında oluşuyor. Kayıt dışından oluşan ekonomi de yeniden yatırımlara dönüşmüyor ve küçülen bir ekonomi ile karşı karşıya kalıyoruz. Vergi adaletini sağlarken tek taraflı, devletçi zihniyetiyle değil, işyerini paylaşmak zihniyetiyle hareket etmekte büyük fayda var. Özel sektörün de önünü açmak lazım. Çalışan insanlara Maliyemiz ortaktır. Hiç değilse zorluklar karşısında Maliyenin de zaman zaman bu işyerlerine sahip çıkması lazım ve onlarla işbirliği yapması lazım. Bugüne kadar biz bunu hiç görmedik. Verilen vergilerin de doğru yerlerde harcanması gerekir. Nereelerde harcadığımızı hepimiz çok iyi biliyoruz. Teşekkür ediyorum.

ÇELEBİ— Biz tarafın uzmanları değil mağdurlarıyız. Mağdurları olmaya da devam ediyoruz. Türkiye'nin birçok önemli gündeminin içerisinde, diğer gündemler de kaynayıp gidiyor. Bir tarafta savaş gündemi, bir tarafta halen seçim tartışmaları ve sonuçları. Onunla birlikte arada yürüyen ve tek tek Cumhuriyet'in temel değerlerinin yok edildiği çalışma düzeni. Yavaş ya-

avaş geçmiş kazanımlar, geçmiş değerler tek tek elimizden alınıyor. Olay sadece tek bir işe endeksli değil. Ne Nereden Buldun Yasası'na endeksli ne de çıkartılan vergi affına yönelik. Yapılacak, bedelleri ödenecek hazırlıkların gündemde olduğunu bilmemiz gerekiyor. İlk önce bu iktidar iş başı yapar yapmaz, daha seçim mazbatasını almadan sorunları ilgili kurum ve kuruluşlarla görüşeceğini söyledi. Buna dayanak yapacağını, artık tek başına 363 tane Milletvekili gücüne dayalı bir sistemle değil. Hem parlamentodaki muhalefet partileriyle hem de dışarıda kalan sivil toplum ör-

Süleyman ÇELEBİ

gütleriyle bir diyalog içerisinde bu sorunları çözeceğini söyledi. Bu gerçekten böyle mi oluyor? Böyle değil. Görüşülüyor, fakat yine bildiklerini yapıyorlar. Bu vergi yasasında da, nereden buldun yasasında da kendini gösterdi. İbretle izliyorum, bu vergi yasası öncesi tartışmaya konu olan nereden buldun yasasının günahkarı ortada. Herkes topu Zekeriyâ Temizel Bey'e atıyor. Bizim insanlarımız, bizim ülkenin toplumu çok unutkan. Oysa bu nereden buldun yasası çıktığında: ben iyi hatırlıyorum, şu anda bu yasanın karşısında olan sivil toplum örgütlerinin tüm Başkan ve Yöneticileri biz Sendika Başkanları bu yasanın gerekliliği konusunda bir mutabakata vardılar. Şimdi parlamentoya baktığımız zaman bu yasa büyük bir mutabakat içinde geçti.

Kayıt dışı ekonomiden söz ediyoruz. Bu ülkede kayıt dışı ekonomi konusunda sağlanan mutabakat hiçbir konuda yok. Fakat bu kayıt dışı ekonomi azalmıyor, aksine hızlanarak artıyor. Avrupa Birliği Uyum Yasaları benzeri örnekler önümüze konulurken, acil yasalar önümüze getirilirken, en acil alınması gereken yasal düzenlemeye, bu mutabakata rağmen kimse varamıyor. Çün-

kü kayıt dışı ekonominin yapısı bu siyasi süreci etkiliyor. Onlar daha egemen onlar daha etkin. Onların egemenliğinde ve etkinliğinde bu ülke yönetiliyor. İktidarlara bu güçlerini de oradan alıyorlar. Bunun başka bir izah tarzının olmadığına inanıyorum. Nereden buldun yasasından sonra vergi affı gündeme geldi. Mecliste nasıl şekillendiğini hep beraber gördük ve yine birileri aklandı. Birilerinin aklanması için bu parlamentodan yasalar biraz önce söylediğim o çoğunluğa dayanarak yasaların yürürlüğe konulduğunu hep beraber ibretle izliyoruz. Bu noktada sadece ağıt yakmak sorunu çözmüyor. Her zaman söylüyoruz, ifade ediyoruz, dertleşiyoruz, bir araya geldiğimizde bu sorunlardan yakınıyoruz. Ama bu sorunlara ilişkin ortak mücadelede ne yazık ki aynı tavır, aynı duyarlılığı maalesef gösteremiyoruz. Toplum da bu konuda yeterince bilgilenebiliyor. Çünkü topluma birileri bu işi tersiyle empoze ediyor, kendi çıkarlarına göre empoze ediyor. Toplumun bilgisi böyle şekilleniyor.

Üç gündür Diyarbakır'daydım, Habur sınır kapısından geliyorum. Doğudaki insanların halini size tek tek anlatmayacağım. Fakat bir araba mezarlığının Di-

yarbakır'dan başlayarak Habur sınır kapısına kadar devam ettiğini bilmenizi istiyorum. On binlerce araç yatıyor. O bölgenin insanları savaşın "S" harfinden etkileniyor. Orası etkilendiği için biz de etkileniyoruz. Bunun bedelini yine biz emekçiler, emekten yana olan insanlar, bu ülkenin halkı çekecek. Habur sınır kapısında ciddi etkinlikler yaptık. Fakat ilgi olmadı. Eğer polisle çatışırsanız, kavga ederseniz bunlar yansıyor. Ama özgürce demokratik tepkimizi koymamız, ifade etmemiz ilgi haline gelmiyor. Cesaretli olmadıkça biz bu sorunları aşamayız. En az onlar kadar cesaretli olarak bu sürece müdahil olmamız gerektiğine inanıyorum. Hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum. Teşekkür ederim.

TEMİZEL— Değerli arkadaşlar, ilk Ticaret Mektebi bundan 120 yıl önce kuruluyor. Osmanlı neden bir Ticaret Mektebi kurma gereğini duyuyor? Kayıt dışılık tam 120 yıl önce, Osmanlı zamanında ihtiyaç haline geldiği için bu mektebi kuruyor. Fakat 120 yıldan beri Türkiye Cumhuriyeti de dahil olmak üzere ne Osmanlı ne de Türkiye Cumhuriyeti bu sorunu çözemiyor. Bu sorunu çözemediği için de, bu konularla ilgili konuşmalar şimdiye kadar

sürdü ve bundan sonra da sürecek. Türkiye bu sorunu kökten çözene kadar da devam edecek. Gök kubbenin altında Mali Milat ve Nereden Buldun Yasasıyla ilgili söylenmeye bir şey kaldı mı? O kadar çok şey söylendi, o kadar çok şey konuşuldu ki, artık insanlar kendilerini tekrar etmeden tek bir kelime bile edemezler, etmeleri de mümkün değil. O zaman yeni bir sistem kurmak yeni bir sistem bulmak gerekiyor. Belki o zaman konuşacak yeni bir şeyler bulabiliriz, tartışabiliriz. Türkiye aslında bu kayıtlı ekonomi ve çağdaş dünyada yerini alabilecek bir sisteme kavuşabilmek

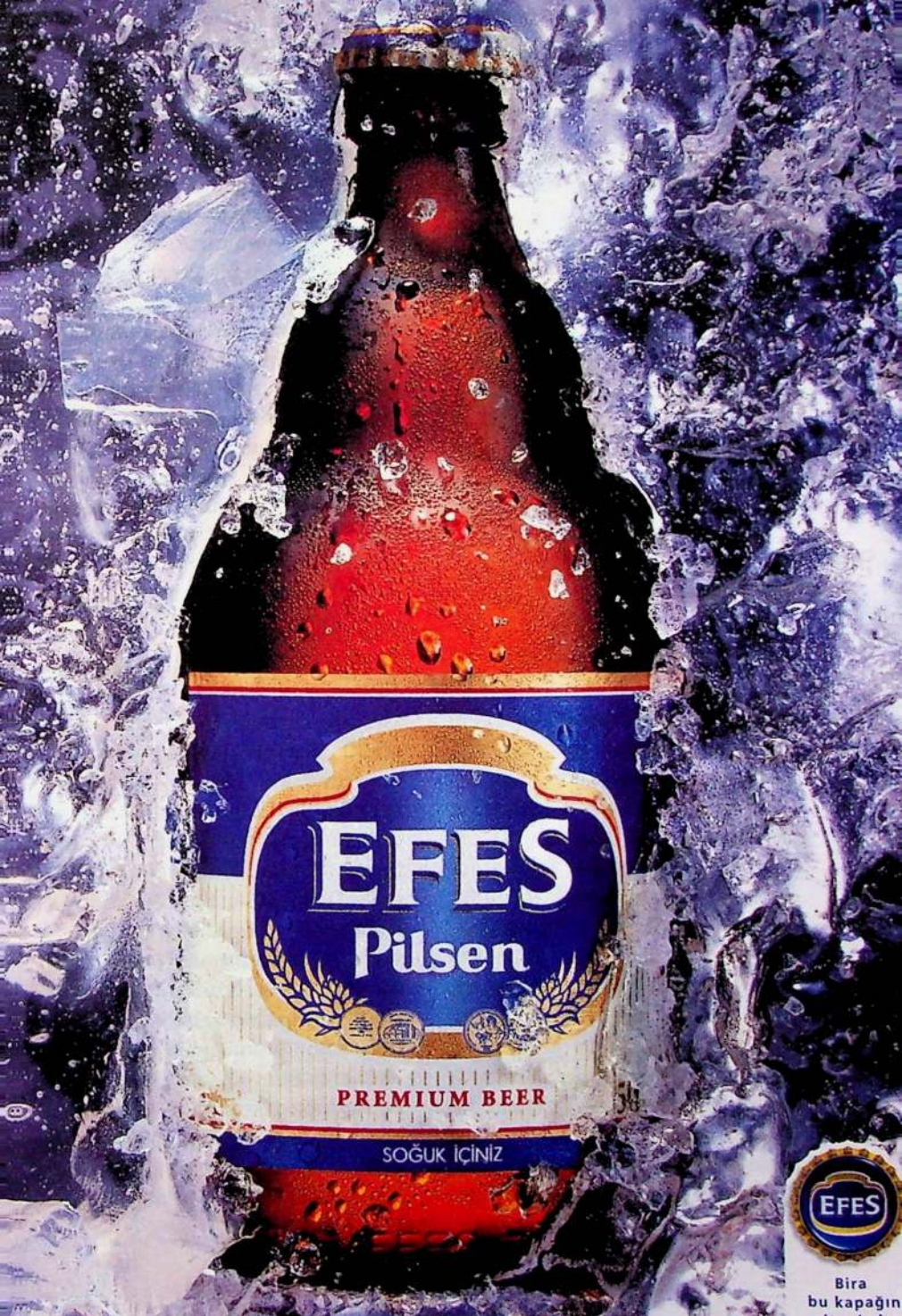

Zekeriya TEMİZEL

için çok büyük uğraşlar verdi. Bu uğraşların bir kısmı lokalize kaldı. Bir kısmı küçük başarılar elde etti, bir kısmı da başaramadı. Bir uğraşın başarılı olabilmesi için, kesin olarak toplum desteğinin olması gerekir. Toplumun sahip çıkmadığı hiçbir konuda Türkiye başarılı olamaz. Devrimlerinde de başarılı olamaz, mali uygulamalarında da başarılı olamaz, hiçbir yerde başarılı olamaz. 70 milyonluk nüfusunuzun sadece 38 bin kişisini ilgilendiren bir düzenlemeye karşı, eğer geriye kalan 69 milyon 960 bin kişi sesini çıkartmazsa 38 bin kişinin bağırtısı sayesinde o düzenleme ortadan kaldırılır. Kanunu hazırlayan insanlar ne yapar? Sağlık olsun derler, yapacak bir şeyleri kalmaz. Türkiye'de de vergi düzenlemeleri çok iyi tartışıldı. Üstelik çok iyi bir şekilde de tartışıldı. Bunun bir tercih sorunu olduğu biliniyordu. Bazı kesimlerin çıkarlarını o zamana kadar yerleştirmiş oldukları sistemi değiştirmemek için ellerinden geleni yapacaklarından kuşquamız mu vardı? Yoktu. Bu da zaten onların doğal hakkıydı. O zaman defalarca bu konuda tartışmalar yaptık, toplantılara katıldık. Toplantılardan birisi de Çırağan Sarayında oldu. İlk önce Sayın Mehmet Yıldırım çıktı ko-

nuştı. Salon tıklım tıklım doluydu, iyi alkış aldı. Sonra ben konuştum, ben de fena alkış aldım. Sonra eski Cumhurbaşkanı Sayın Demirel çıktı kürsüye. Bakın dedi; burada iki tane karşı görüş çarpıştı, ikisi de iyi alkış aldı. İşte demokrasi budur, demokrasi varsa bu iş çözüm bulur. Burada da bir çözüm oldu. Sonuç olarak demokrasiye inanıyorsanız.

Demokraside halkın güvenini kazanmış, hiç olmazsa oyunu almış, yarım yamalak iktidar olmuş birileri bir şeyler yapmaya çalışırlar. Daha sonra halkın başka türlü oyunu almış olanlarda onu olduğu gibi silip kaldırdılar. Bu kaldırmadan sonra peki ne olacak? Eğer bir konuda ayrıntılı bilgi sahibi değilseniz, bu konuda mağdur olduğunuzu söyleyen herkesten etkilenirsiniz. Ancak bu işin gerçeğini biliyorsanız ya da gerçeğini bilenleri dinliyorsanız artık o zaman adalet terazisini kafanızda oluşturmak zorundasınız. Çünkü pür adalet diye bir şey yoktur, sağlayamazsınız bunu. Dünyanın hiçbir tarafında özellikle vergilemede pür adalet diye bir olay yoktur. Çünkü herkesin konumu kendisi için en ideal konumdur. Oradaki ufak bir değişiklik kıyametlerin kopmasına neden olur. İşte o andan itibaren siyasi terci-

EFES
Pilsen

PREMIUM BEER

SOĞUK İÇİNİZ

Bira
bu kapağın

hinizi, toplumsal tercihinizi ortaya koymak zorundasınız.

Daha önce düzenleme yapmak isteyenler neden böyle bir işe kalkışmışlardı? Çünkü dünya küreselleşme denilen bir devrim geçiriyordu. Bunun da en temel unsurunu iletişim devrimi oluşturuyordu. Şimdi iletişimin bu kadar hızlı olduğu, dakikalar içerisinde büyük parasal kaynakların dünyayı dolaştığı, arbitraj işlemlerinden milyonlarca doların kazanıldığı bir sistemde artık kaynak teorisine göre faaliyetleri tanımlayarak vergi alma olanağımız yoktur. Bunları vergi dışında bırakmak gibi bir hakkımız da yoktur. O zaman bütün dünyanın, çağdaş ülkenin yapması gerekeni yapmak zorundasınız. Değişen dünyanın yeni ekonomik faaliyetlerini de kavrayacak, özellikle de ulus devletinizin uluslararası camiadan yok olmasının önüne geçecek kaynağı yaratmak zorundasınız. Bunun başka bir yolu yoktur. Bununla ilgili yasal düzenleme yapılırken yok efendim şu şöyle olmuş, bu böyle olmuş v.s. olabilir. Vergi oranları yüksekti, eğer o yasa yürürlükte kalsaydı bugün vergi oranları % 5'ten başlıyordu. Peki o zaman % 5'ten başlayabilir miydiniz? Başlamazdınız, çünkü gırtlığınıza ka-

dar borca batmış durumdaydınız. Bu borç batağından kurtulmak, Türkiye'yi bağımlılıktan kurtarmak için böyle bir çabanın içerisine girmiştiniz, bir yumuşak geçiş yaratmak zorundaydınız. Kayıt içine girenlere kesin olarak inceleme muafiyeti tanınmıştı. Geçici 46 ve 47. maddelerden bu anlam çıkmıyorsa başka ne yapılabilir, bilmiyorum. Bir devletin de hiçbir kimseyi incelemeyeceğim diye bir taahhütte bulunması, onun artık devletlik niteliğini zedelerdi.

Böyle bir tercihi yapanlar ne yapabilirler? Özellikle bu tercih Türkiye açısından yeni bir şey değildir. Özellikle 1976 yılında Türkiye'nin o zamanki Avrupa Ekonomik Topluluğu'na gireceği süreç içerisinde Türkiye'nin bu sürece katılıp katılamayacağını inceleyen uzmanlar iki tip rapor ortaya koydular. Bunlardan bir tanesi Türkiye sanayisinin Avrupa Ekonomik Topluluğu'na uyum sağlayıp sağlamayacağı konusuydu. İkincisi de, Türkiye ekonomisinin Avrupa ile rekabet edip edemeyeceği konusuydu. Türkiye ekonomisinin o koşullar içerisinde Avrupa Ekonomisiyle rekabet edemeyeceği çok somut olarak ortaya kondu. Ancak Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun bir iş-

levi daha vardı. O zaman bu sanayiye ayakta kalacak şekilde yeniden yapılandırmak. Bu rapor Türkiye'de tartışılmadı bile. Türkiye sanayisinin Avrupa Ekonomik Topluluğu'nda Avrupa ekonomileri ile rekabet edebilmesi için, sanayisinin dönüşümü için gerekli olan miktar o zaman için 110 milyar dolardı. Bu hiçbir zaman Türkiye'de tartışılmadı. Onun yerine Türkiye ekonomisinin yapılandırılması ile ilgili olarak Dünya Bankası 1979 yılında bir rapor verdi. Bu rapor 1980'den sonra, özellikle 12 Eylül'den sonra yoğun olarak uygulandı. Özal hükümetleri zamanında özellikle ekonominin yeniden yapılandırılması çerçevesinde uygulandı. Sonra bunun yarattığı sonuçları görerek, o zamanki siyasiler bundan biraz sapmalar yaptılar. Sonra yeniden getirildi, gündeme kondu. Bugün de o rapor olduğu gibi devam ettiriliyor.

Türkiye sanayinin bırakın artık uluslararası rekabetini, neredeyse Türkiye içerisinde üretimden düşmesine neden olacak bir yapılandırma bu. Bunun içinde Türkiye'nin bir borç batağına batırılması, sırf bu borcu ödüyoruz diye Cumhuriyet'in yarattığı bütün kapasitenin yok pahasına elden çıkartılması ve tasfiye edil-

mesi gerekiyordu. Şimdi olaylara böyle baktığınız zaman artık burada yapılan tartışmaların hepsinin -şunu gider yazıyordum, bunu yazamıyordum- basit tartışmaların dışına çıktığını görürsünüz. Türkiye açısından olay böyle değildir. Türkiye açısından olay artık bu küreselleşme çerçevesinde dünyada var olabilme mücadelesidir. Buraya gelirken çok uluslu şirketlerle ilgili bir araştırma getirdim. Şu anda dünyanın önde gelen 70 tane çok uluslu şirketinin ilk beş tanesinin yıllık cirosu Türkiye'nin yıllık ulusal gelirinden fazla. Beşinin toplam değil, her bir tanesinin fazla. Bir şirket düşünün, 780 bin kilometre karelik, 70 milyon nüfuslu Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal gelirinden daha fazla ciro yapım. İşte sorun bu. Bu listenin içerisinde tek bir tane Türk kuruluşu yok. Burada Türkiye ile ilgili kıyaslanacak tek bir veri var. O da bu grubun son 20 tanesinin teker teker ciroları Türkiye'nin ödediği faiz yüküne eşit. Tek kıyaslayabileceğimiz olay bu.

Mali milat ve nereden buldun ile ilgili Türkiye ekonomisini tartışıyorsanız artık bunları tartışmak zorundasınız. Türkiye Cumhuriyeti bu varlığını nasıl sürdürecektir. Hatta ve hatta ulusal bağım-

sızlığını nasıl koruyacak Az önce Disk Başkanı Sayın Çelebi söyledi. Habur sınır kapısına savaşa hayır diye bağırma gittiklerinde, Türkiye’de bu olayın neredeyse duyurulmadığını söyledi. Doğrudur, ben de göremedim. Çünkü Türkiye’nin bu konudaki bağımlılığından bahsediliyor, bağımsızlığından değil. Eğer bu konuda gereken tavır göstermezseniz, Türkiye’nin borç çevirme konusunda inanılmaz bir yaptırım ile karşı karşıya kalacağı söylemleri ortaya çıkıyor. Türkiye’nin bağımsız davranabilmesi için en azından bu sermaye gruplarına karşı net bir tavır sergilemesi gerekmez miydi? Ya da şu anda Türkiye şimdi ben gidiyorum diyen sıcak para hareketlerinden korkmaya, bu kadar bağımlı ve teslimiyetçi bir tavır sergiler miydi? Onun için nereden buldun ve mali milat ile ilgili tartışmaların artık sadece teknik düzeyde -yok bu ülkenin tüccarı kayıt içinde kalırsa batarmış, kayıt dışında kalırsa hayatta kalırmış- tartışmalarının dışına çıkartılması gerekiyor. Onlar artık mikro sorunlar. Bu ülkenin bütün mükellefleri aynı konumda mı? Peki dürüst mükellefler nasıl yaşıyorlar. Yaşadıklarını ben biliyorum, üstelik oran olarak da az değil. Yasal bazı zorunlulukları

yerine getiriyorlar ama yaşıyorlar. Bu olmayacak bir olay değildir. Fakat önemli olan Türkiye için verilecek karardır. Bu karar Türkiye’nin bağımsızlığına, Türkiye’nin dışa bağımlılığına karşı verilecek bir karardır.

Biraz önce Sayın Yıldırım kayıt dışında oluşan ekonominin yatırıma dönüşmediğini ve Türkiye’nin büyüyemediğini söyledi. İşte gerçek bu, bu kadar. Bu olayı bitirir zaten, başka bir şey söylemenize gerek yok. Hani kayıt dışı ekonomi daha önceden Türkiye’nin dinamizmini oluşturuyordu. Hani vergi kaçığı sayesinde bu ülke kalkınıyordu. Böyle bir şey yoktur. Nereden geldiği, nerede kullanılacağı, nerede kazanıldığı belli olmayan paradan bu ülkeye hayır gelmez. Bu ülkeye sadece bela gelir. Bu, ülkeyi faiz batağına batırır ve ondan sonra da bu işin içerisinden çıkılamaz. Ülkemizde bütün dünya firmaları ile rekabet edebilecek güçlü, teknoloji üreten birkaç tane firması olsun. Bunu ne ile yaratacaksınız? Nereden buldun sorusuna bile yanıt veremeyen, bunun için sürekli olarak ağlaşan yatırımcınız ile mi yapacaksınız? Bunu kesin olarak yapamazsınız. O nedenle olaya artık farklı açıdan bakmanın zamanı geldi de, geçti

bile. Biz bu küçücük geleceğin içinde çırpınıp duruyoruz, bu küçük derenin içerisinde çırpınıyoruz. Halbuki önümüzde kocaman deniz var. O denizin içinde yüzebilmek için artık bir sisteme gereksinimimiz var. Yoksa mevcut sistemin orasını burasını yamayarak orasına bir tıkaç tıkarak v.s. olmaz. Vergi düzenlemesi bir sonuçtur, asla bir amaç değildir. Kuracağımız sistemin içerisinde sadece ve sadece böyle bir sistem kurulursa da böyle olur diye ortaya koyacağımız bir sonuçtur. Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

ÖZYÜREK – Değerli konuklar, ilk önce hepinizi saygı ile selamlıyorum. Mali milat yasasını kaldıran tasarı TBMM’de konuşulurken şunu söyledim; kayıt dışılık trenine binip de salim limana ulaşmış bir tek ülke gösterebilir misiniz? Çünkü bu mali milat yasasını, nereden bulduğunu kaldırmamanın temel mantığı kayıt dışı ekonomi, Türkiye’yi düzlüğe çıkarır mantığıdır. Bu açıkça da ifade edilmiştir. Biz ekonomiyi kayıt altına alan, kaynağı belli olmayan paraları vergilendiren yasalar, düzenlemeleri yürürlükten kaldırırsak; dışarıdan, yastık altından öyle bir para fıskırır ki bu da Türkiye’yi alır götürür, düzlüğe çıkar-

rız, başka bir şeye gerek yok. Ama dünyanın hiçbir ülkesinde böyle bir uygulama yok. Öyle olsaydı vergi kanunlarına, muhasebeye, kayıt düzenine ihtiyaç olmazdı. TBMM’de şunu sormuştum: mali milat yasası kötü, şurası eksik, burası eksik ama vergi sisteminden hepimiz şikayetçiyiz. 1998 yılında sadece Sayın Temizel’in değil, üniversitelerimizin, sivil toplum örgütlerimizin, Maliye bürokrasimizin yıllardır savunduğu konuştuğu konular bir yasa halinde -4369 sayılı yasagündeme getirilmişti. Bugün karşı çıkanların pek çoğu alkışlanmıştı. Fakat ne yazık ki bu yasa uygulama şan-

Mustafa ÖZYÜREK

sına bile sahip olmadan hemen kötülendi. Önce ertelendi, arkasından da yürürlükten kaldırıldı. Bunu da anlayışla karşılayabilirim ama yerine ne koyuyorsunuz, ne öneriyorsunuz. Bu çarpık, bu bozuk düzen, vergi sistemi aynen devam mı edecek, bundan memnun musunuz? Bundan Hazine memnun değil. Çünkü kamu giderlerini karşılayacak oranda ve düzeyde vergi toplayamıyor. Bundan mükellef memnun değil. Çünkü müthiş bir haksızlık ve rekabet ortamını ortadan kaldıran bir düzenle karşı karşıyayız. Bir tarafta vergi dairesinin kapısından geçmeyen mükellefler, bir tarafta kuruluşuna kadar vergisini ödeyen mükellefler. Bunların rekabet etmesi mümkün mü? Değil. Öyleyse çarpık düzeni değiştirmek lazım. 4369 Sayılı Yasa buna dönük önemli bir teşebbüstü. O zaman da bazı teknik eksikliklerini gündeme getirmiştik. Ama özü itibarıyla savunduk, bugün de savunmaya devam ediyoruz. Çünkü çok ciddi bir tespitten hareket ediyordu. Türkiye'nin vergi sisteminin bozuk olduğundan, eksiklerinden, yanlışından hareket ediyordu ve bir düzen öneriyordu. Şimdi bu düzeni kaldırıyoruz ama yerine hiçbir düzen önermiyoruz, bozuk düzen de-

vam etsin diyoruz. Bunu savunmak mümkün değil.

Türkiye bana göre iki konuda çok başarısız. Bunlardan birisi şehircilik, ikincisi vergicilik. Şehirlerimizin haline bakın ne dediğimi anlarsınız. Vergi sistemimize bakın, yaz boz tahtasına dönmüş bir vergi sistemi. Devamlı aflarla, yapay değişikliklerle işin içinden çıkılmaz hale getirilmiş bir vergi sistemi. Oysa Türkiye 120 yıl önce bu konulara el atmış, çok değerli uzmanlar da yetiştirmiş. Ne yazık ki bir toplumsal mutabakatı sağlayamadığımız için kalıcı, adil bir düzen sağlayamadık. Nereden buldun sorusuna, malî milada bazı kesimlerin tepki göstermesi çok doğal. Helal parayla bir daire alan, yatırım yapan insanların niye malî milada sahip çıkmadığını, niye nereden buldun yasasına sahip çıkmadığını anlamak mümkün değil. Gürültücü bir azınlık öylesine patırtı çıkarıyor ki, diğerleri işin özünü, ayrıntısını dikkate almadan bunun peşinde koşuyor. Bu da Türkiye'yi borç batağına sürüklüyor. Bütün mesele burada. Böylesine büyük borcu olan bir ülke artık bağımsızlığını savunamaz hale geliyor. ABD'ye karşı içine düştüğümüz aczin temelinde bu büyük borç batağı yatmaktadır. Bu büyük borç bata-

ğının nedenleri de yıllardır vergi alma, borç al gibi yanlış politikaları uygulamış olmamızdır.

Bizim vergi sistemimiz kadar çarpık ve adaletsiz bir vergi sistemi dünyanın hiçbir yerinde yoktur. Toplam vergi gelirlerimizin % 66'sı vasıtalı vergiler -yani adaletsiz vergiler- % 34'ü vasıtasız vergiler. Onun da çoğunu işçi ve memurdan keserek alıyoruz. Bu çarpıklığı mutlaka gidermek lazım. Şimdiki iktidarın buradan konuşulardan etkilenmesi mümkün değil. Çünkü kendine göre bir tercihi var. Kayıt dışı ekonominin Türkiye'yi salim bir limana taşıyacağı konusunda. Fakat hepimiz biliyoruz ki; bu yolla, haram parayla, kayıt dışılıkla Türkiye bir yere gitmez. Gitseydi bugüne kadar giderdi. Öyleyse bugünden itibaren, bu ülkeyi seven insanlar olarak, her şeyin kayıt içinde olması gerektiğini düşünen insanlar olarak ve herkesin ödediği verginin peşine düşmesi gerektiğini, ödediğimiz vergilerin hırsızlığa, yolsuzluğa gitmemesini isteyen insanlar olarak arayışlarımızı ve düşüncelerimizi devam ettireceğiz. Öncelikle genel bir çerçevede mutabakat sağlamamız lazım. O genel çerçevede mutabakatı sağlarsak yasa yapmak ve ayrıntıları düzenlemek kolaydır.

Önemli olan bu temel tercihi yani kayıtlı, herkesin kazandığı kadar vergi ödediği, herkesin kazandığı paranın hesabının sorulmasından korkmadığı bir ekonomik düzenden mi yanayız. Yoksa kara paranın, kayıt dışılığın başını alıp gittiği bir düzenden mi yanayız. Temel tercih budur. Bu temel tercih içinde Türkiye şu anda kayıt dışılığa teslim olmuştur, o yönde tercihini yapmıştır. Orada arayışa artık lüzum yoktur. Kara paracıların insafına terk edilmiş durumdayız. Onlar paralarını getirecekler, Türkiye'de yatırım yapacaklar, işsizimize iş verecekler, aç insanımıza aş verecekler. Temel tercih bu. Fakat bu tercihin eninde sonunda iflas edeceğini biliyoruz. Öyleyse kayıtlı bir ekonomi içinde kalıcı, sağlıklı bir vergi düzenini, bir ekonomik düzeni nasıl yaratırız. Bütün mesele buradadır. Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

TÜRKER— Az önce arkadaşlarımızın konuşmaları, Türkiye'de öteden beri konuşulan ama gerçeği yansıtmayan bir olguya, bilgi bazında açıklık getirmiştir. Türkiye'de mali milat adı altında yurt dışına para gittiği söyleniyor. Oysa Türkiye 1998 yılında Rusya krizinin etkilerini yaşamamışsa mali milat sayesinde. İki tane

rakam vermek istiyorum. Bu iki rakamı özellikle vergi ve muhasebeyle uğraşanların bilmesinde fayda var. 1998 yılında sıcak para olarak Türkiye'den yurtdışına giden para 4.2 milyar dolardır. O tarihte mali milat uygulaması dolayısıyla beyanda bulunan ve yastık altından ortaya çıkan miktar 7.2 milyar dolardır. Bunlar hiç konuşulmadı, hep yurt dışına para gittiği söylendi, o para her yıl gidiyor. Bu sıcak paradır, tehlike gördüğü yerlerde hemen borsadan, fonlardan çekilir, kendi ülkesine gider. Sakin ve güvenli limana sığınır, sonra tekrardan gelir. Bu konu neden Türkiye'de

saklandı. Çünkü Türkiye'de yaşanan ekonomik olguların, ekonominin kötüye ya da iyiye gidişinin arkasında çok sağlam bir ideoloji var. Bu ideolojiye bizler halen hükmedememiş kişileriz. Bu ideolojiyi kumarhane kapitalizmi olarak değerlendirmek istiyorum. Toplam ulusal gelirin belki de % 1'ini oluşturmeyen bir borsa sarmalı içinde değerlendiriyoruz. Bu borsa Türkiye'de ekonominin kaçta kaçını oluşturuyor ki, ekonominin barometresi olsun. Böyle bir kumarhane kapitalizminin yaşandığı ülkede, kumarhane kapitalizminin ideolojisine karşı dur diyen bir kanuna tabii ki insanlar karşı olacaktır. Fakat bir şey hatırlatmak istiyorum. 1998 yılında gazetelere ilan verenler, bu ülkeye en büyük iyiliği yapıyorsun diye Sayın Temizel'e methiyeler düzenleyenler, ne zaman ki Sayın Temizel Maliye Bakanlığı'ndan ayrıldı, ne zaman ki İstanbul Belediye Başkan adayı oldu. Hemen bu ülkeyi batırdı diye, önce taksicilerden başlatılarak yukarıya doğru olumsuz bir başlangıç yaşadık. O zaman buna kimse sahip çıkmadı. İlgili siyasilerden tutun, en alttaki bürokratlara kadar kimse sahip çıkmadı.

Masum TÜRKER

Mali Milat adı altında yapılan düzenleme, nereden buldun uy-

gulamaları göstermelik. Mali milada temel olan nereden buldun yasası 1994 yılında Türkiye'de 4008 sayılı yasayla beraber yürürlüğe girmiştir. O tarihte Sayın Temizel ne Maliye Bakanı'dır ne de Gelirler Genel Müdürü'dür. Gelirler Genel Müdürlüğü'nden ayrıldıktan sonra düzenlenmiştir. Bu yasa şimdiki Maliye Bakanı'nın dediği gibi "hiç rapor yazılmamıştır" sözü doğru değildir. Kendisini yanıltıyorlar, bu konuda sayısız inceleme başlamıştır. Ben Milletvekili olmadan önce Müşavir olarak bu konuda bana başvuran, müracaat eden nereden buldun yasasıyla ilgili mükellefler biliyorum. Fakat bunlarla ilgili raporlar tamamlanmadı. Neden tamamlanmadı? Çünkü 1998 yılında mali milat çıkınca o kişilerin geçmişine bir sünger çekilme şansını Sayın Temizel Bakanlığı döneminde verince o mükelleflerin sorunları ortadan kalktı. Onun için rapora bağlanmadı. Fakat görüşmesi devam eden, hesap vermesi söz konusu olan kişilerin adını şimdi Maliye Bakanı merak ediyorsa ikili görüşmede verebilirim. Bunları ekranlardan, parlamentodan insanların gözüne bakarak söylemek doğru değildir. Bu sefer kumarhane kapitalizminin ideolojisine ek olarak mafya

ekonomisini de davet etmek demektir. Maalesef bu günlerde mafya ekonomisinin yolunu açan bir düzenleme de yapılmıştır. O da şudur; yıllardır bizim vergi sistemimizde kurumlaşmayı teşvik eden 75. maddedeki hisse senedi sahibi olduktan sonra, 1 yıl geçtikten sonra satıştaki vergi muafiyeti mali milatla kaldırılmış. Yalnız borsada işlem gören 300 şirketin borsadaki kayıtlı kısmına tanınmıştır. Artık kurumlaşmaktan bu toplum vazgeçecek, uluslararası sermayenin bu ülkeye dayattığı markalara yönelecek. Bu, beraberinde biraz daha büyümek isteyen, iş yapmak isteyen, kurumsallaşmada aklanmak isteyenler off-shore şirketleri kurma yoluna gideceklerdir. Mali milatı kaldıran bu yeni yasanın gizlenmiş, görülmeyen 4. maddenin 1. bendinde saklanan en önemli olgusu budur.

Türkiye kara paraıyla mücadeleye ilişkin uluslararası anlaşmanın tarafıdır, imza atmıştır. Avrupa Birliği'ne uyum açısından kara paranın dolaşımını engelleyecek her türlü tedbiri almak zorundayız. Nereden bulunduğunu ifade etmeyecek yeni yetme işadamları ortaya çıktığı zaman, bir mevcut firmanın karşısında kara bir para ile tabela asacak. Bu pa-

rayı nereden buldun, bu kadar geliri nasıl yarattığını soramayacak düzeni getirdiğimiz zaman. Asıl niyeti bu getirenlerin ne Avrupa Birliği üyesi olmaktır ne de kara parayla mücadele etmektir. Eğer bu yasaya tekrar dönülmezse birden bire Uluslararası Ticaret Örgütü'nün bizim ihraç ettiğimiz malları ambargo listesine alırsa hiç şaşırmayacağız.

ARIKAN— Yaşadığımız dönem, Cumhuriyetimizin siyasi ve ekonomik geleceği açısından çok büyük önem taşımaktadır. Globalleşme ve yeni dünya düzeninin kurulmasında yeni bir döneme girildiği görülmektedir. Önümüz-

Yahya ARIKAN

deki dönemde bunun en doğru etkilerini ülkemizin bulunduğu coğrafya yaşayacaktır. Bu noktada, dışarıdan gelen istikrarsızlık doğurucu etkilerin daha da artacağı beklenmektedir. Ülkemizin Kıbrıs, Irak, Ortadoğu, Kafkasya gibi bölgelerde oluşan ve oluşacak problemlere, çözüm önerilerini geliştirme global bir dünyada yaşadığı bilinciyle bu çözümleri uygulama gücü ve potansiyeli bulunduğu konusunda kimse şüphe duymamalıdır. Bu stratejilerini ve çözümlerini geliştirirken çağdaş standartlardan hukuk devleti, demokratik düzen, ekonomik refah hedeflerinden asla sapılmamalıdır. Bunun için, iktidarın; muhalefetle ve sivil toplum örgütleriyle ciddi uzlaşma arayışlarına ihtiyacı vardır. Dışarıdan gelen istikrarsızlık doğurucu etkilere ek olarak, ülkemizin ekonomik yapısında kronikleşmiş bazı problemler bulunmaktadır. Bu problemlerin kısa sürede çözüme kavuşturulması mümkün değildir. Problemlerin çözümü için kısa, orta ve uzun vadede yeni projeler üretilmelidir. Bu projelerin sağlıklı yürüebilmesi için siyasi çıkarların devreye girmemesine ve uzlaşmaya gidilmesine dikkat edilmelidir. Toplumun geniş kesimleri, yaşa-

nan sorunlara biran evvel çözüm üretilmesinin özlemi içindedir.

Ülkemizde yaşayan insanların tıpkı çağdaş toplumlarda olduğu gibi beklentileri vardır. Bu beklentilerin özü insanca yaşamaktır. Devletin ise sosyal olmasıdır. Anayasamız da bildiğiniz gibi bu doğrultuda oluşturulmuştur. Yurttaşlarımızın temel beklentileri; milli gelirden adilce pay almak istiyorlar. Devletin sosyal olmasını bekliyorlar. Eğitimden, sağlıktan, konuttan, beslenmeden eşit pay alarak insanca yaşamak istiyorlar. Bağımsız yargı istiyorlar, hukukun herkese eşit adaletli olmasını bekliyorlar. Kimsenin gelecekte endişe duymamasını sağlayacak, güçlü bir sosyal güvenlik sisteminin oluşturmasını istiyorlar. Demokrasinin sınırlarının genişlediği, düşüncenin suç olmadığı, örgütlenme hakkının kısıtlanmadığı bir ülkede yaşamak istiyorlar. Savaş istememektedirler. Sorunların temelinde sağlıklı bir ekonominin varolması gerçeği yatmaktadır. Ekonomimizin bugünkü olumsuz boyuta gelmesinin temel nedenleri ise; şeffaf bir yönetimin oluşturulmaması, yolsuzlukların siyasi rant olarak kullanılması, her yeni siyasi dönemde yeni zenginlerin yaratılması, borçlanarak kalkınma yolu-

nun seçilmesi, kayıt dışı ekonomiye göz yumulması, adaletli bir vergi sisteminin oluşturulmaması olarak sıralayabiliriz.

Özetle ekonomimizin temel sorunları vardır. Bunlar; istikrarsız büyüme trendi, kronikleşen yüksek enflasyon düzeyi, bozulan gelir dağılımı, artan kamu harcamaları ve kamu açığı, hızla yükselen iç ve dış borç stoku ve denetimsizliktir. Türkiye'nin ekonomik gücünün artırılması için büyümenin kaynaklarına inen ve sektörel kalkınma önceliklerini dikkate alan, böylece hızlı bir verimlilik ve katma değer artışı sağlayan orta vadeli bir büyüme politikasına ihtiyacı vardır. Yapılması gereken, orta vadeli program hedeflerine ulaşılmasını sağlayacak somut politika araçlarının geliştirilmesi ve sonuç alıcı uygulamanın sağlanmasıdır. Türkiye 1990'ların ikinci yarısında verimlilik artışında giderek geride kalmıştır. Uluslararası rekabet yıllıklarına göre rekabet gücü sıralamasında, son 5 yılda 39. sıradan 46. sıraya düşmüştür. Bu gerilemenin temel nedenlerine baktığımızda; kamu sektöründeki idari ve yapısal verimsizlik, siyasal yapının istikrarsızlığı, verimsizliğin makro ekonomik yapıda neden olduğu istikrarsızlık, özel sektör-

de ortaya çıkan etkinlik kaybı ve altyapıdaki sorunlar.

Türkiye'nin rekabet gücünü olumlu etkileyen temel faktörlerden bir tanesi demografik yapısı ve eğitilmiş gençlerin nüfusa oranının ekonomik büyümeyi ivmelendirecek şekilde artıyor olmasıdır. Bu durum aynı zamanda, Avrupa Birliği (AB) ile ekonomik ilişkilerimizde, AB'de yaşanan nüfus ve işgücü ihtiyacı karşısında zaman içinde Türkiye'nin avantajını oluşturmaktadır. Ancak bu avantajın realize edilmesi, bu işgücüne istihdam olanakları yaratılmasıyla mümkündür. İşsizlik oranının artmasının önüne geçilmesi için eğitim gibi sosyal politika araçlarının kullanılmasının yanı sıra reel sektörde biran önce istihdam artışının sağlanması için başta vergisel teşvikler olmak üzere gerekli tedbirler alınmalıdır. Türkiye'nin AB üyeliği perspektifi ve yabancı sermaye yatırımlarındaki artış, istihdam olanakları ve bilgi teknoloji transferi olanakları ile Türkiye'nin rekabet gücüne olumlu etkiyi yapması için yatırım ortamının önündeki engellerin kaldırılması gerekmektedir.

Ülkemizde bir başka önemli sorun, kayıt dışı ekonomi ve kayıt

dışı istihdamdır. Türkiye'de yapılan kayıt dışı ekonomi tahminleri ise birbirinden oldukça uzak sonuçlar vermektedir. Ancak Gelirler Genel Müdürlüğü'nün beyan dışı kalan matrah oranlarına ilişkin yayınladığı vergi istatistiğine göre vergi incelemeleri sonucu tespit edilen beyan edilmemiş matrah tutarı beyan edilen matrahın % 80'ini bulmaktadır. Bu oram kayıt dışı ekonominin bir verisi olarak kabul edersek Türkiye'de kayıt dışı ekonominin boyutunun kayıtlı ekonominin % 80'ini oluşturduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. 2002 yılı ekonomi programı verileri ile yapılan hesaplama göre, 2002 yılında 15 ve 15 yaş üzerini kapsayan ve 20.6 milyon olarak tahmin edilen toplam sivil istihdamın % 57.7'sinin aktif sigortalı olduğu, tarım kesimi dışında aktif sigortalılık oranının ise % 80.7 olduğu anlaşılmaktadır. Aynı hesaplama göre toplam istihdamın % 43.3'ü sanayi, hizmetler sektörleri çalışanlarının % 19.3'ü, tarım sektörü çalışanlarının ise % 85.2'si sosyal güvenlik sistemi dışında istihdam edilmektedir.

DİE'nin 2002 yılı 1. dönem "Hane Halkı İş Gücü" anketi geçici sonuçlarına göre, yaşanan ekonomik krizin etkisi ile 18.5

milyon kişiye gerileyen toplam istihdamın % 47.7'sini oluşturan 8.8 milyon kişilik kısmı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmadan yani kayıt dışı olarak istihdam edilmektedir. Diğer taraftan, Türk-İş'in, gerek Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Sosyal Sigortalar Kurumu'nun, gerekse Maliye Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığı'nın yetkililerine dayandırdığı araştırmasına göre, kaçak olarak çalıştırılan işçi sayısının 2.400.000 ile 4.000.000 arasında olduğu telaffuz edilmektedir. Bugüne değin İSMMO olarak sayısız kez vurguladığımız gibi, vergi sistemi ve diğer hukuki, idari yüklerin ağırlığı, mükellefi kayıt dışına itmektir. Sigorta prim tavanlarının asgari ücrete bağlanması taleplerimize kulak vermeyen idarenin kamuoyunda tepkilere neden olacak biçimde arttırdığı sigorta prim ve tavan ve taban ücretleri, çalışanların sigorta güvencesinden yoksun kalmasına neden olmaktadır. Geliri tanımlayan ve kapsamını belirleyen iki teori bulunmaktadır. Bunlar; "Kaynak Teorisi" ve "Net Artış Teorisi"dir. Kaynak teorisine göre gelir; kişilerin sahip oldukları üretim faktörlerini üretim sürecine sokmaları karşılığında elde ettikleri de-

ğerler akımı olarak tanımlanmaktadır. Bu teoriye göre, üretim faktörlerinden elde edilen değerlerin gelir sayılması için iki önemli unsurun bir arada bulunması gerekmektedir. Bu unsurlar, belirli bir kaynağa bağlılık ve devamlılıktır. Net artış teorisine göre gelir daha geniş olarak tanımlanmaktadır. Bu teoriye göre, bir kişinin geliri, belirli bir dönemde yaptığı tüketim ile yine aynı dönemde net varlığında gerçekleşen değişimin toplamından ibarettir. Burada gelir, gelirin ancak tüketim ve tasarrufa veya her ikisine birden konu olabileceği gerçeğinden hareketle kavranmaktadır.

OECD ülkelerinin büyük çoğunluğunda "Net Artış Teorisi" uygulanmaktadır. Ülkemizde ise gelirin tanımı kaynak teorisinden, net artış teorisine geçişle sürekli olarak değişmektedir. Sayın, Temizel zamanında az önce sıraladığımız sorunları ortadan kaldıracak 4369 Sayılı Yasa ile Nereden Buldun 22.07.1998 tarihinde yürürlüğe girmişti. Yasa tartışılırken geniş bir mutabakat sağlanmasına rağmen yasanın yürürlüğe girmesini besleyecek olan mali milat aşamasında sermaye yurtdışına kaçıyor, piyasalar olumsuz etkileniyor gerekçesiyle 31.12.2002 tarihine kadar yasanın

uygulanması ertelenmiş ve yeni siyasi iktidar tarafından 4369 Sayılı Kanun yani "nereden buldun" kaldırılmış gelir eski haline dönmüştür. Bize göre ne 100 milyar dolar yurt dışına kaçmıştır ne de nereden buldun ekonomiyi olumsuz etkilemiştir. Olumsuzluğun nedeni kayıt dışından beslenenlerin oluşturduğu ortamdır. Bu ortama maalesef en büyük desteği medya vermiştir. Bir başka boyut ise mali miladın kamuoyunda yarattığı huzursuzluğun nedeni yeterince anlaşılmamış olmasıdır. Mali miladın mükellefler bakımından anlamlı ve yararlı bir müessese olduğu, mükelleflerin kayıt dışı kalma imkanlarının ortadan kaldıracağı mükelleflere milattan önceki faaliyetleri sebebiyle tam bir teminat verileceği geçmişle ilgili tüm vergisel bağların koparılacağı mesajı hiçbir tartışmaya ve yoruma yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak anlatılmalıydı. Anlatılmayan kısım bize göre bu.

Yeni hükümet de nereden buldun yasasını kaldırmakla bindiği dalı kesmiştir. Çünkü nereden buldun, mali milat ekonominin kayıt altına alınması çalışmalarının başarıya ulaşması için bir ön koşul niteliği taşımaktadır. Yeni hükümet vergi ile ilgili üç aşamalı bir yol belirlemiştir. Bi-

rincisi nereden buldunu kaldırmak, ikincisi vergi barışını getirmek, üçüncüsü vergi reformu yapmak. Nereden buldun ile ilgili düşüncelerimi açıkladım. Vergi Barışı Kanunu ile Türkiye'de gerçekten barış olacak mı? Bizler kurulduğumuz günden bu yana aflara karşı olduk. Vergi barışı kanunu da bir af kanunudur. Ekonomik zorluklardan dolayı vergi borcu olanlar, bir yandan bu borçlarını ödeyecekler, diğer yandan da Gelir, Kurumlar, KDV, Stopaj ve Ücretlerin Matrah Artırımını ve de Faturasız Emtia ve Demirbaşlarını resmileştirmek için bunları nasıl ödeyecekleri konusunda endişelerimiz vardır. Bu kanun ödeme sıkıntısı içinde olanların sorununu çözmekten ziyade naylon faturadan sıkıntısı olanları aklamadan öteye geçmeyecektir. Tüm bunlara rağmen bugün ekonomik krizin köriklediği kazanç ve öz varlık kayıpları hem devleti hem de vergi mükellefi olan gerçek ve tüzel kişilerden oluşan sanayici, tüccar ve esnaftan oluşan kesimi büyük bir çıkmaza itmiştir. Bundan dolayıdır ki son defaya mahsus ödeme kolaylığı getirilmeli bir daha da ülkemizin gündemine af olgusu getirilmemelidir.

Vergi reformu bize göre son fırsat. Her ne kadar çağdaş bir yapıya sahip olsa da vergi sistemi-mizde önemli problemler bulun-maktadır. Türk vergi sistemine getirilen eleştirilerin neler oldu-ğuna bir kez daha göz atmakta yarar görmekteyiz. Her ne kadar son düzenlemelerle bazı vergile-rin oranları bir miktar indirilse de, özellikle KDV oranlarının yüksekliği vergi kayıplarına yol açmaktadır. Sık sık yapılan mev-zuat değişiklikleri karışıklıklara yol açmakta, mükelleflerin vergi idaresine olan güvenlerini sars-maktadır. Diğer taraftan, vergi sistemi anlaşılması ve uygulanma-sı güç bir noktaya gelmektedir. Muafiyet ve istisnalar gibi çeşitli yollarla sağlanan vergi bağışıklık-ları özellikle kurumlar vergisinde büyük kayıplara yol açmaktadır. Vergi gelirlerinde ağırlık giderek dolaylı vergilere kaymaktadır. Vergi incelemeleri de çoğu za-man mükellefler arasında haksız rekabet yaratmaktadır. Ülkemiz-de vergi incelemeleri daha çok kayıtlı mükellefler üzerinde yo-ğunlaşmakta, kayıt dışı faaliyet-lerde bulunanlar ise kavranama-maktadır. Bu açıdan bakıldığın-da, kayıtlı mükellefler için vergi-leme sınırları giderek daha da zorlanırken, vergi idaresinin

kontrolü dışında kalan kesimler için adeta bir vergi cenneti söz konusu olduğu görülmektedir. Vergi İdaresinin yapılanmasında ve uygulamalarında çeşitli sorun-lar vardır. Bürokratik işlemler mükellefleri bıktıracak düzeyde, nitelikli personel sayısı yetersiz, ücretler tatmin edici değildir, iş yükü fazla ve yoklama - denetim - takip faaliyetleri gereği gibi yapı-lamamaktadır. Servet vergileri büyük ölçüde önemini yitirmiş durumdadır. Vergi yükü dağılımı adaletsiz, özellikle ücretli kesimin vergi yükünde sınırlar aşılırken spekülatif kazançların sağlandığı diğer birçok kesimde vergilenebi-lik kapasiteye dokunulamamakta-dır. Vergi sistemi, ekonominin kaynaklarını verimli alanlara yön-lendirmemekte, yatırımları, geliri, istihdamı artırıcı vasıfta bir teşvik sisteminin uygulanması söz konu-su olmamaktadır.

Bu anlatılanlardan görüldüğü ki, vergi sistemimizin önemli aksaklıkları vardır ve bu aksaklıkların düzeltilmesi gerekmektedir. Bu problemlerin düzeltilmesi bü-rokrasinin veya vergiye taraf olan herhangi bir grubun tek başına üstesinden gelebileceği kadar kolay değildir. Gerek sistemin özün-den kaynaklanan gerekse her dü-zenlemenin mutlaka bir ekono-

mik tarafı etkilemesinden dolayı değişiklikleri gerçekleştirmek zor olmakta ya da sosyal faydası olmayan, genel ekonomik çıkarlara hizmet etmeyen bazı değişikliklerle karşılaşmaktadır. Vergi kanunları ile ilgili her düzenleme mümkün olduğunca toplumsal uzlaşmaya dayanmadan, konunun uzmanlarına danışılmadan ve derinlemesine tartışılmadan değiştirilmemelidir. Türkiye'nin son yıllarda içinde bulunduğu çok ciddi kamu finansman sorununun üstesinden gelebilmesi ve bir daha böylesi bir sorunla karşılaşmaması için, ekonomik ve mali politikaların birbirleriyle uyumlu bir şekilde hazırlanıp uygulamaya konulması ve özellikle kamu tarafından sunulan mal ve hizmetlerin iç borçlanma yerine vergi gelirleri ile finansmanını sağlayacak tedbirlerin alınması ve bu konuda gerekli düzenlemelerin zaman geçirmeden yapılması zorunludur. Vergi kayıp ve kaçığına yol açan nedenlerin ortadan kaldırılması için alınması gereken tedbirler belirlemelidir. Ancak, vergi kayıp ve kaçığının önlenmesine yönelik bu tedbirlerin ekonomik, sosyal ve mali açıdan olumsuz sonuçlar doğurma ihtimali de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bakımdan, öngörülen tedbirler

uygulamaya konulmadan önce muhtemel etkileri tek tek iyi analiz edilmeli ve en az zararlı en fazla etkinlik sağlayacak tedbirlerin seçimine öncelik verilmelidir. Alınması gereken tedbirler: AB'ye uyum süreci de göz önünde bulundurularak, vergi mevzuatının iyileştirilmesinden Gelir İdaresinin yeniden yapılandırılmasına, mükelleflerin eğitiminden, vergi denetiminin etkin hale getirilmesine, Mükellef - Gelir İdaresi ilişkilerinden vergi yarısının iyileştirilmesine, doğrudan vergi ile bağlantısı olmayan ekonomik, sosyal ve mali alanda yapılacak düzenlemelerden diğer kurumsal düzenlemelere kadar çok geniş bir yelpazede yapılmalıdır.

Vergisini zamanında ve tam olarak ödeyenlerin desteğinin alınması da çok önemlidir. Çünkü bu destek, vergisel yükümlülüklerini hiç yerine getirmeyenlerin ya da eksik yerine getirenlerin üzerine Gelir İdaresi'nce daha kararlı gidilmesine katkıda bulunacak, bu şekilde kayıt içine alınan mükelleflerden tahsil edilen ilave kaynaklar sayesinde vergisini tam ve zamanında ödeyenler üzerindeki vergi yüklerinin daha aşağılara çekilmesine zemin hazırlanmış olacaktır. Vergisel poli-

tikada başarının sürekli kılınmasının en temel şartı, vatandaşa vergi ödeme bilincinin yerleşmesidir. Bu bilincin yerleşmesi için ise vatandaşın verginin haklılığına inanması gerekmektedir. Başka bir deyişle, vergi gelirlerinin toplum ve ülke yararına kullanıldığı hususunda kanaat getirmesi lazımdır. Ayrıca, vergisini adil alındığına olan inanç arttıkça vergiye karşı direncin de o oranda azalacağı unutulmamalıdır. Bunun için, öncelikle uygulamanın bu kanaat ve inancın yerleşmesine katkı yapacak yönde olması, daha sonra da bu uygulamanın kamuoyuna iyi anlatılması gerekmektedir. Bu noktada da, kitle iletişim araçlarına büyük bir görev ve sorumluluk düşmektedir. Diğer taraftan, bir devlet çatısı altında toplu halde yaşamanın bir sonucu olarak, devletin vatandaşlarına sunduğu güvenlik, adalet, eğitim, sağlık, altyapı gibi her türlü hizmetin finansmanının vergi ile sağlandığı, dolayısıyla bu hizmetlerden yararlanan herkesin ödeme gücüne göre vergi vermesi gerektiğine ilişkin vergi bilincinin ilköğretim okullarının ilk sınıflarından itibaren her düzeydeki vatandaşta, okul, sanat ve medya yoluyla verilmesi de vergi bilincinin

yerleşmesi bakımından önemli adımlardan birisi olacaktır.

Vergide arzulanan sonucu almanın bir diğer şartı da, izlenen diğer ekonomik ve mali politikalar ile vergi politikalarının bir bütünlük oluşturması ve paralellik göstermesidir. Adaleti sağlamak bakımından herkesten ödeme gücüne göre vergi alınması, bütün dünyada benimsenen genel bir vergileme ilkesidir. Söz konusu vergi adaleti ise Anayasanın 73. maddesi hükmü ile güvence altına alınmıştır. Buna göre, herkes kamu giderlerini karşılamak üzere ödeme gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür. Yeni Vergi Reformu bize göre son şanstır. İstersek sorunları ortadan kaldıracak bir reformu hazırlayabiliriz. Çözüme toplumdaki tüm kesimlerin özgürce ve şeffaf bir şekilde tartışması ile toplumsal uzlaşmayı başararak ulaşılabileceğimizi düşünüyoruz. Hepinize saygılar sunuyorum ve teşekkür ediyorum.

PUR— Mali miladın tartışılmasını ve tartışılıp da gerekli midir, değil midir lafının kullanılmasından pek fazla hoşlanmıyorum. Çünkü mali miladın mevcudiyetinin, Maliye birimleri için gerekli miydi, değil miydi gibi bir düşüncüyü Maliyeci olarak düşün-

mek bile istemiyorum. Böyle bir sistemin olmaması, bizim 1950 yılında yapmış olduğumuz, Beyana Geçiş Usulünü inkar etmektir. Bir Maliye toplumunu yok etmektir. Bizim tabanımız olan Osmanlı'nın 1395 yılında kurduğu Maliye Bakanlığı'nı kaldırmaktır. Hiç kimse mali milada gerek yoktu, gereksizdi diyemez. Verginin en güzel tarifi; halkın, mükelleflerin devletin masraflarına cehren katılmasıdır. Yani gönül rızanla gel bunu katıl diye kimseye söylenmez, vergi bir mecburiyettir, görevdir. İhtiyari değildir. Fakat bir sistemi ekonomiye oturturken, bir vergiyi bir toplumdun

alırken onun zemininin işlenmesi, oluşturulması gereklidir. Sayın Temizel mali milat gibi bir sistemi getirmekte biraz -belki etrafının baskısıyla, belki kendisinin gerek gördüğü, belki ekonomik göstergelerin paraya ihtiyacı ve para basmaktansa Hazine'ye bir nakdin girmesinin ihtiyacı- zamanı ve zemini iyi tahlil edemedi. 1994 yılında % 120 ile başlayan enflasyon, 1995'de % 88 ,1996'da % 76, 1997'de % 82 ve 1998 yılında % 51'di. Büyük bir ekonomide büyük bir enflasyonla yıkılmış mükelleflere siz neyiniz varsa ortaya dökeceksiniz. Bu enflasyon içinde 1942 Varlık Vergisi'nin çıkarılma nedenlerinden birisi o dönemdeki haksız ve karaborsa olan daha doğrusu kara ekonominin hızla gelişmesine karşı çıkarılmıştır. Aynı olayı aynı şekilde gözler önüne getirdiler. 1942'de gelen Varlık Vergisi ne ise şimdi gelen mali milat ve bu şekilde propaganda yapıldı. İkinci talihsizliğimiz Maliye Bakanlığı'nın her 10 yılda bir böyle kanunlarının alıştırılmadan getirilme alışkanlığı var. Bu topluma ters geliyor. Bu öyle bir talihsiz paket içinde geldi ki. Aynı pakette olan mali milatla beraber 4369'da neler değişiyordu. İkincisi tüm gelirlerin vergiye tabi olması sistemi

Hüseyin Perviz PUR

geldi ve kaynakların araştırılması sistemi geldi.

Üçüncüsü Vergi Usul Kanunu'nun 359. maddesi, önemli bir madde, tüm milleti perişan etmiş bir madde. Bu maddedeki perişanlık, yargı bize bırakın biz hapse atarız, kastı biz tespit ederizdi. O zaman 344'deki bilerek kullanmak kelimesini çıkartın. Sayın Temizel çok iyi niyetli doğru dedi. 1950 yılından 1998 yılına kadar naylon fatura ticareti yapan bir kişi bile hapse girmedi. Birisinin hapse girmesi gerekiyordu. Bize bırakın biz hakim olarak ayırırız dendi. Siz bilerek kullanmıştı raporu ile biz size ceza veremeyiz ve Maliye'de buna inandı. Kimsenin aklına gelemezdi, adliyenin yükü başından aşmış, Maliye'nin yükü başından aşmış. Maddede sınır konulmamış 100 milyon da hapse girecek 1 trilyon da hapse girecek. Geçen sene ve bu sene İstanbul'un iyi mükellefleri 100 - 150 kişi hapse girdiler. Maliye Bakanlığı'nın elinde bir şey yok. Raporu yaz, sahte faturaysa, tespit yapıldıysa savcılığa yolla. 359'un içinde mali milat var, bütün gelirlerin beyana tabi olması var. Bil-bilme bundan sonra hapse de gireceksin bu da var. Kabus gibi, kara bir bulut gibi bu pakeğin içinde mali milat görüldü. Ma-

li miladı kaldıran nedenlerden bir tanesi de 359'un yanlış işlemesidir, yargıya anlatılamamasıdır.

1997 yılında milli gelirimiz 3100 dolardı, 2001 yılına kadar 2100 dolara kadar geriledi. Mali milada ihtiyacımız olduğu dönemde iç borç stokumuz 6 katrilyondan 122 katrilyona kadar çıktı. Dış borç stokumuz 84 milyar dolardan 119 milyar dolara çıktı. Bütün bu yapının içinde mali milat mutlaka olmalıydı. Bizim Türk sisteminin kaynak teorisine dönmesi şart ve bu sistem aynen gelecektir. Kayıt dışı ekonomi kendisi tıpış tıpış bu sistemin içine gelecek. Bunu siz polis zoruyla yapamazsınız. Bugün kayıt dışı ekonomi Meclis dahil her yere yayılmış durumda. Sizin kanunlarınızı çıkarttırmıyorlar. Bugün Türkiye'de gizli, büyük kuvvet dediğimiz bu. Her yere hakimler, muazzam bir menfaat şebekesi dönüyor Türkiye'de. Biz araya sıkışıp kalmışız, burada bütün dürüstler oturmuş birbirimize akıl veriyoruz. Onlar dışarıda, gelip buraya bunları dinlemezler bile. Benim korkum eğer biz onların üstüne polisle gidersek bir tabaka daha toprağın altına girerler. O zaman çok daha vahim kara ekonomi başlar. Mafyacılık, uyuşturucu ticareti başlar. Bunlar sermayeleri-

ni değerlendireceklerdir. O zaman bunları hoşgörüle, yumuşak bir şekilde ekonomiye bir genişlik kazandırıp kayıt içine çekeceğiz. Türkiye’de mükellef sayısı 2 milyon kişi. 70 milyonluk Türkiye 12 milyon mükellefi bulamadığı sürece mali miladı uygulayamazsınız. Ben en az 10 milyon kişi bulacağım, onu mükellef yapacağım ki ona kaynağını sorabileyim. O zaman herkesin kaynağı belli olacak, kimse mali milattan korkmayacak. İstersen sor, istersen sorma. Çünkü bütün masraflarımı indirebiliyorum. Hastaneye yatığımı giderime atıyorum. Türkiye bu sisteme gelecek, kötümser değilim. Sadece mali miladın zamanı, yeri ve ekonomik dönemi talihsizdi. Sayın Temizel’in buluşu değıldir. Türkiye’nin ihtiyacı olan bir buluştur. Türkiye’nin buna ihtiyacı vardır ve günün birinde buna gelecektir. Mali milada gitmek için hedefimiz mali milat olmalıdır. Oraya gitmek için bizim şimdiden ufak ufak 1980’lere dönüp gider beyanına doğru mükelleflerin gider bildirimini alınması lazım. Ondan sonra servet vergisini al, vergi beyannamesini al, mali miladı al. Fakat bunun çalışması en az 5 - 6 yıl sürmeli. Türkiye’de bazı değışiklikleri yapmak kolay

değıl. Hepinize saygılar sunuyor ve teşekkür ediyorum.

DOĞRUSÖZ— Ben hukukçu olmam dolayısıyla konuya hukuk bilimi açısından bakacağım. Ekonomik olaylara hukuk bilimi açısından yaklaşmaya çalışacağım. İlk önce kavramı doğru saptamak lazım. Mali milat dediniz, milat başlangıç, sıfır noktasıdır. Burada tartışılan sorun nereden buldun biçiminde formüle edilebilecek olan bir müessese. Biz kişilere tasarruf veya harcamaların kaynağını acaba sorabilecek miyiz? Bunu ideolojik olarak, yaklaşım olarak savunmak mümkün, ben de aynı görüşteyim. Kişilere bu soru-

Doç. Dr. Bumin DOĞRUSÖZ

yu sorma hakkı, devletin egemenlik hakkının özünde var. Bakacaksınız hiç tanımadığınız bir adam Özelleştirme İdaresine trilyonlarca liralık teklif vererek bir fabrika satın alacak veya hiç tanımadığınız bir adam trilyonlar harcayarak şarkıcıların başlarından aşağıya altınlar dökecek. Beyannamesine bakacaksınız 1-2 milyar beyan edecek. Devlet de bana bu parayı "nereden buldun" diyemeyecek, böyle devlet olmaz. Devletin egemenlik hakkının bir uzantısı bu soruyu sormaktır. Sorun, bu soruyu hukuk devletinde nasıl soracağız. Bizim olayın bir de bu boyutuna bakmamız lazım. Olayın özüne bakmak lazım doğrudur ama olayın yarısıdır. Yarısı da benim kanaatimce mikro bazdır. Yani insan hakları karşısında uygulamanın nasıl yapılacağıdır. Çünkü bizim yapacağımız, her bir birey için olan adaletsizlik, hukuk devletini yıkacaktır. Önemli olan hukuk devletinde mükellef haklarının nasıl korunacağıdır. Devletin özünde olan bu egemenlik hakkından kaynaklanan "nereden buldun?" sorusu karşısında kişinin ne gibi hakları olacaktır. Çünkü hukuk teorisindeki en son liberal akımlarında geldiği ve gittiği nokta budur. Globalleşme sürecinde de önem kazanan insan

haklarını öne çıkarmak zorunda ve durumundayız. Mevcut düzenlemeye baktığımda, 4369 Sayılı Kanunu, teknik açıdan analiz ettiğimizde şu olay ortaya çıkıyor. Bu ihtiyaç nereden kaynaklanıyor? Bu ihtiyaç şuradan kaynaklanıyor; Türkiye 1984 yılında çok büyük bir hata yaptı. Servet beyanı ve gider bildirimini kaldırdı. Bu, benim kişisel kanaatime göre çok büyük bir hataydı. Kaldırdık ama bu sefer baktık olmayacak, oto kontrol sistemleri de elden gidiyor. Bir tane kâr haddi gibi şeyler kalıyor, Hazine'de de açık var. Hayat standardını getirdik. Fakat ihtiyaca cevap vermedi, para toplayamadık. Para toplayamadık ve "nereden buldun"u ekleyelim dedik.

Hem toplum hem idare; genelde idare, özelde Maliye Bakanlığı olarak hukuku çok fazla önemsemediğimiz için 1995 yılında yanlış bir madde getirdik. Kişi nereden bulduğunu açıklayamazsa, o gün o geliri elde etmiş sayılır. İyi o gün elde etmiş olayım, ne olacak, tarh dönemi daha gelmedi ki. Gelecek sene Mart ayında beyannameme yazarım dedi. Uygulaması yapılmadı. Nitekim Hesap Uzmanları Vakfı'nın bir çalışması var. Bu dönem içerisinde de bu konuda bir rapor yazılama-

dığını söylüyor. Yasa yanlıştı, yasa yanlış yaptık. Hukuku çok fazla önemsemediğimiz için. Aynı yanlışlıklar kanaatimce 4369 Sayılı Yasa'da oluştu. Oluşan bu yanlışlıklar da kişilerin hak ve özgürlüklerine biraz dokunduğu için ürkütüler. Zaten para dediğiniz şey güven ve istikrar arıyor. Bu ikisini de ortadan kaldırdığımızda kaçıp gidiyor. Bu güveni ve istikrarı veremediğimiz zaman kişiyi ve sermayeyi huzursuz ediyoruz. Bu bütün dünyada böyle, sadece Türkiye'ye özgü değil. Kişi tasarruf ve harcamalarının kaynağını açıklayamazsa bu geçen senenin son günü elde ettiği gelirdir dedik. Şimdi gelirin tanımıyla yola çıkalm. 4369 net artış teorisine geçti deniyor. Bence o kadar açık değil, tartışılabilir. Çünkü kişiye nereden buldun neticesinde tarhiyat yapabilmem için önce kaynağını araştırmak zorundayım. Hangi gelir unsurundan kaynaklanıyor. Bunu tespit edemezsem safi artış teorisine göre 7. gelir unsuruna göre tarhiyat yapacağım. Dolayısıyla iki teori de kânda varlığını sürdürmüştür. Gelir = tasarruf ve harcamaların toplamıdır. Bu kavramlar hukuk kavramı değil. Bu kavramların hukukta ne olduğunu söylemek zorundasınız. İktisat Bilimi açıklı-

yor ama bu beni ilgilendirmiyor. Ben hukuk uygulaması yapıyorum, yargı mercii yargılama yapıyorsa bu kavramların tanımını arar. Ben size öyle bir gelir söyleyeyim ki, ne tasarruf edebilirsiniz ne de harcayabilirsiniz. Örneğin ticari işletmelerin ellerindeki Hazine bonolarının değerlemelerinden doğan gelir. Gelir yazıyorsunuz ama daha faizini almadınız. Bu gelirdir, bunu tasarruf edebilir misiniz? Edemezsiniz, harcamazsınız. Tanım ne oldu, çöktü. Hukuk açısından çöktü. İktisat açısından bu gelirdir diyebilirsiniz. Verginin konusunu tanımlıyorsak daha açık kavramlar veya saptamalar yapmamız gerekir. Bunun yanı sıra başka sıkıntılar daha vardı. Örneğin zaman aşımı sorunu ne olacaktı. Yani kişi 10 sene önce elde ettiği geliri, kayıt dışı bıraktığım gelire elde ettim derse tarhiyat yapabilecek misiniz? Bu ortaya çıkan sorunlardan bir tanesiydi. Bunun ötesinde başka sorunlar da vardı. Ancak 4369 Sayılı Kanun bu tip eksiklikleri getirince uygulama olanağı bence yoktu. Nitekim merkezi denetim elemanları da uygulanma olanağı yoktur diye raporlarını yazdılar.

Gelir unsurlarımızın hangisinin ne olduğu belli değil. Çünkü

biz Gelir Vergisi Kanunu'nu yaptığımızdan bu yana Gelir Vergisi Kanunu ile o kadar çok oynamışız ki. Adeta her Bakan Kanun'un 2-3 maddesini değiştireyim, benim de katkım bulunsun iddiasıyla her Bakan döneminde değişiklik yapıldı. 1980 sonrasında bunun aşırı şekilde hızlandığını gördüğümüz için, zaten artık Gelir Vergisi Kanunu'nun sistemi ortada kalmamış. Gelir unsurunun nereye girdiği belli değil. Hele siz ilk altısına girmeyen her gelir mutlaka net artış teorisini göre 7. gelir unsuruna göre vergiye tabi dediğiniz zaman toplum ürkütü. Vergi mevzuatını bir de sosyolojik açıdan irdelemek lazım. Örneğin gelin hanıma düğünde takılan bilezikleri bozdurduğu zaman gelir vergisi mükellefi olursun dediğinizde, bunu Anadolu'da anlatamazsınız, örflerimize aykırı. Sünnet çocuğuna takılan altınları bozdurduğunuz zaman gelir vergisi beyannamesi vereceksin, uygulamayız. Ayrıca "nereden buldun?" sorusunu, kanun mükellefe sorarsınız diyor. Bizim sorumuz, adam zaten mükellef değil. Denetim ve yorum yapmıyoruz ve buna göre de mevzuatımızı oluşturmuyoruz. Bu tip sorunlar olunca 4444 Sayılı Kanun bir erteleme ile birlikte biraz belki hu-

kuk açısından rahatlama sağladı. Ama kaldırılması doğru muydu, yanlış mıydı? Ben öz itibariye mali milat denilen nereden buldun sorgulamasının müessesesi olarak olması gerektiğine inanmakla birlikte bugünkü gelir, kurumlar, KDV, Vergi Usul Kanunu ile birlikte uygulanma olanağının olmadığına inanıyorum. 1995 yılından beri maddelerimiz yasada var. Kaç mükellefe rapor yazılabilmiş, uygulanamaz. Çünkü bizim vergi kanunlarımız artık sistemini yitirmiş ve yani baştan yazılması gerekiyor. Vergi sistemini yeni baştan yazmak ve kurmak zorundayız. Bunu yapmadıkça sadece yeni maddeler eklemekle sorunu çözemeyiz. Fakat Sayın Temizel'e şunun için teşekkür etmek istiyorum. 4369 Sayılı Kanununun bir önemli faydası oldu vergi hukukuna. Sorunu topluma indirdi ve 4369 Sayılı Kanunla birlikte toplumda vergi tartışılmaya başlandı. 4369 Sayılı Kanundan bugüne gazeteler vergi hukukçularından, vergicilerden yazar istihdam etmeye başladılar. Ondan önce kimsenin umurunda değildi. Şimdi vergi toplumun konusudur. Sokaktaki herkes artık iyi veya kötü bir fikir sahibidir. Bunu da Sayın Temizel'e borçluyuz. Benim üzümlere gördüğüm maalesef politi-

kaçı bu görüşte değil. Günümüz politikacısı devleti borçla finanse etmeyi seviyor. Dolayısıyla oy kaygısıyla kimsenin de pek fazla umurunda değil. Vergi hukuku sistemimiz düzgün olmuş, vergi hukuk sistemi adil olmuş, mevzuat doğru yazılmış. Biz de burada bu konuyu daha yıllarca tartışırız gibime geliyor.

Nereden buldun sorgulamasının bir aksaklığı da sübjektif uygulama olanağı veriyordu. Yani siz yüksek rakamlı bir tasarruf yaparsanız veya yüksek rakamlı bir harcama yaparsanız ve benim bundan haberim olursa gelip ben sana bunun kaynağını soracağım. Fakat bunları yapmazsanız, parayı yurt dışında tutuyorsanız veya yastık altında tutuyorsanız bu soruyu soramayacağım. Bu özünde zaten bir adaletsizliği barındırıyor. Bence "nereden buldun" sorusunun objektif uygulanması lazım. Bunu hayata geçirebilecek tek bir yöntemimiz var. Yeniden servet beyanı ve gider bildirimini ihtas etmek. Bunlardan birini ihtas etmenin de hiçbir anlamı yok. Buna artık servet bildirimini demezsiniz, varlık artış bildirimini dersiniz veya para akış tablosu bildirimini dersiniz. İsmi çok önemli değil ama objektif uygulamayı getirmediğiniz sürece, bu şekilde sübjektif soru sorma yöntemleri

ile başarılı olma şansının da olmadığı inancındayım. Beni sabırla dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum.

NAS– Teşekkür ederim. Sayın Başkan. Esas itibarıyla kayıt dışılık sadece Türkiye’de değil, başka ülkelerde de var. O nedenle kayıt dışılığın olduğu tüm yerlerde yasama organlarının, toplumun, hükümetin böyle çalışmaları var. Ben temelde Türkiye’deki yanlışlığı, hiçbir konuya stratejik yaklaşmadığımızda görüyorum. Biz genel olarak bol laftı ve kavgayı seven bir toplumuz. Genellikle sonuca ulaşmayı değil de, inandığımız şeyi rakibimize % 100 kabul ettirmeyi düşünüyoruz. Az

Adnan NAS

önce Sayın Temizel ilginç bir anekdot söyledi. Temizel dedi ki: Çırağan Sarayında yapmış olduğum bir konuşmada hem ben hem de karşı görüşü savunanlar konuştuk, ikimizde aynı derecede alkış aldık. Eski Cumhurbaşkanı Sayın Demirel de işte bu demokrasidir dedi. Ben bu konuda kesinlikle Sayın Demirel gibi düşünmüyorum. Toplum sadece konuşmuş olmayı alkışlıyor. İnandığımız bir tez çok önemli değil. Biri güzel konuşunca iyidir diye alkışlıyoruz. O yüzden de bir sonuca varamıyoruz. Halbuki herkes tuttuğu fikri desteklese kimin hangi görüşü ne kadar tuttuğunu anlayabiliriz. Sayın Temizel konuşunca biraz duygulandım. Kendisini toplumda son zamanlarda biraz öcü gibi tanıttılar. Benim 30 yıllık arkadaşım, kendisinin öcü olmadığını çok iyi biliyorum. Konuşmasında güzel şeyler söyledi. Ben de bir iki konu ilave etmek istiyorum. Gelişmiş dünyada rekabetçi şirketlerinizin olması çok önemli ve rekabetçi şirketleriniz de kayıt dışı ekonomide olmaz. Bu matematiksel bir gerçek. En basit bir örnek vereyim: kayıt dışı bir şirket finansman bulamaz, büyüyemez, ortak bulamaz. Çünkü kaydı yoktur ve kimseye bilgi veremez. Bu kadar basit bir şeyi detaylarla uğraştığımız için gözden kaçırabiliyoruz. Kayıt dışının bu

kısımını çoğu kimse düşünmüyor, meseleye ahlaki açıdan yaklaşıyor. Mesele sadece ahlaki değil. Rekabetçilik yönünden de Türkiye'yi son derece güdük bırakan bir özelliktir.

Biz kendi içimizde böbürlenip, birbirimize hava atıyoruz ama dünya arenasında baktığımız zaman Türkiye çok ufak bir ekonomi, şirketlerimiz de maalesef ufak şirketler. Açıkçası bundan fena halde rahatsızım. Türkiye çok daha iyi yerlerde olmalıydı. Günlük hayatımda da bunu görüyorum ve üzüliyorum. Fakat içimizde birbirimize hava atmakla tatmin olduğumuz için, bu işlerin üzerinde çok kafa yormuyoruz. Sayın Doğrusöz'ün dediği gibi, vergi ödememeye de sadece yaygara, adalet, hırsızlık, ben dürüst sen değil durumuyla bakıyoruz. Halbuki vergi ödememenin de başka bir yönü var. Vergi ödememenin çok önemli bir verimlilik etkisi var. Vergi ödemeyen şirketin ne kadar verimli ve rekabetçi olduğunu anlayamıyorsunuz. Adam vergi ödemediği için ayakta duruyor. Siz akıllı olduğunuz için ayakta durduğunu zannediyorsunuz. O şirket uluslararası arenaya çıktığı zaman rekabet edemiyor ve batıyor. Bu tür konuların da üzerine biraz kafa yormak lazım. Toplumda bir kesim var, Mali

Milada karşıyım diyor. Mali Milada karşıyım demek teknik olarak manasız bir laf, Mali Milat sonuç itibariyle şartlı bir aftır. Afların çok çeşitleri var. Soruşturma affı, yargılama affı, ceza affı v.s. Bu da soruşturma affıdır. Mali Milat diyor ki, şu tarihten öncesini soruşturmayacağım. Fakat bundan sonrasını adam edeceğim. Bundan sonra affetmeyeceğim. Böyle bir şey Türkiye'ye gerekli değil mi? Kesin gerekli. Vergi affı yanlışır diyenlerde katılmıyorum. Bence bu da yanlış. Gerekirse vergi affı da olabilir. Bütün mesele bizim stratejik bir yaklaşımımız var mı? Ülkem için böyle bir program var, şöyle geliştireceğim. Bunu iyi yerine oturtmak için daha genel bir af çıkarmam lazım diyebilirsiniz. Son zamanlarda tartışmalı görüşler seslendiriliyor. Bunların arasında bayağı şöhretler de var. Anayasa'ya bir madde koyalım diyenler var. Bu romantik ve şekilci bir tavır. Mesele Anayasa'ya bir engel koymak değil. Belki ileride çok daha isabetli ve işe yarar bir af çıkaracaklar. Affı çıkardılar, sonrası yok, ucu açık. O zaman işe yaramıyor. Yerine ne koyduğunu söylemek lazım. Aftan dolayı diyelim para geldi. Geldi de ne oldu? Bize yaradı mı, işletmelere girdi mi, öz kaynak oldu mu. Böyle kayıtlar

ve şartlara bağlanması gerekir ki bir manası olsun.

Bir de şu var kanaatimizce: Makro ekonomik açıdan devamlı bıçak sırtında yürüyen ekonomilerde dengeler çok volatilse, gidiyor geliyorsa, sürekli açık varsa, hem cari açık hem de bütçe açığı varsa bu gibi ülkelerde çok istikrarlı bir vergi sistemi oturtmak çok zordur. Vergi sistemi sadece kanun yapmakla oturmaz ki. Bizde zaten her kesim konuya kendi açısından bakıyor. Bizim böyle sorunlarımız var da var. Bu nedenle tutarlılık yok. Bir vergi sistemi getirecekseniz, ancak tutarlı ve stratejik bir bütünün parçasıysa anlamlı olur. Senin her tarafın dökülüyor, ekonomin dökülüyor, şirketlerin dökülüyor, elemanlar vasıfsız v.s. ama süper bir vergi kanunu yapmışsın... Sistemin bir bütünü olmalı ve bütünsel bir yaklaşımın içinde yer almalısınız. Sistemin içinde yaş ile kuruyu, sap ile samanı ayırmazsanız sistemin caydırıcı tarafı da çöker. Sorunumuz nerede düğümleniyor. Sorunumuz hukuki açıdan baktığımız zaman şeklin hakimiyetinde düğümleniyor. Biz çok şekilci bir toplumuz. Bir kanun tercüme ediyoruz. Sonra o kanunun 50 sene müdafaasını yapıyoruz. O kanun başka bir toplumdaki tercüme edilmiş bir kanun. Sen onu bi-

raz kendine uydurdun mu? Toplumunu umursamıyoruz, toplum o kanuna uysun diyoruz.

Sayın Temizel iyi bir şey yaptı. Yaptığı uygulamada yanlışları olabilir. Uygulama yanlışlarını tartışmaya karşı değilim. Benim de zamanında arkadaşı olarak bu konuda bazı itirazlarım olmuştu. Fakat ilk defa bir Türk Bakan olarak, politikacı olarak stratejik yaklaşımla ben sorunumu kendim çözeceğim, program yapacağım dedi. Bir dayak yemediği kaldı. IMF geliyor, Dünya Bankası geliyor. Hemen itirazlar başlıyor. Alçak IMF, IMF köleleri v.s. Aslında IMF ve Dünya Bankasının yaptığı bizim o yapmadığımız stratejik yaklaşım. Adam geliyor, üç hafta oturuyor, onunla bununla konuşuyor, raporlara bakıyor. Önümüze iki sayfa bir şey atıyor ve stratejik plan diyor. Bunu sen yapmıyorsan, biri gelip sana gösteriyor, yardım etmeye çalışıyor. Sayın Temizel'de kendisi bir şey yapmak istedi. O sırada genellikle kabul ve destek de gördü. Biz toplum olarak kendimizin bir şey yapmasına alışmadığımız için, sadece eleştiriyoruz.

Ben kategorik olarak affa karşı değilim. Dediğim gibi Mali Milatta bir affı. Eğer bir planınız varsa, o plan içerisinde taşları yerine oturtabilecekseniz af olabilir.

Böyle gelmiş böyle gider diye bir kanun olmamalı. Bu hükümetin de lehine değil. Sonra bir bakacak kendi lehine de bir şey olmamış. Ben Sayın Temizel'e katılıyorum. Mali Milat olmuş olsaydı vergi oranlarını bir miktar indirmiş olacaktık. Sayın Temizel'in söylediğinin bir tarafına katılmıyorum. Dedi ki, 30 bin kişi neden 69 milyon kişiye bağırıyor. 69 milyon zaten vergi ödemiyor ki, ödemediği için de bağırıyor, hakkı yok bağırma. Bizde vergi ödememe garibanla, zengin birleştiği bir şeydir. Bizde garibanda vergiyi ödemez, parası da olsa ödememeye niyetlidir. Bordroda kesilmesi bence vergi ödemek değildir. Elinde olmadan ödeyenleri söylemiyorum. Gönüllü kimse ödemek istemiyor, böyle bir bilinç yok Türkiye'de. Onun için vergi ödemeyen adam hesapta sormaz. Bizim işçimiz de hesap sormaz, çünkü vergisi kesiliyor, kendi ödemiyor. Bildiğiniz gibi, Sayın Çelebi de kabul edecektir, bizde işçiler ve düşük gelirli sol partilere değil, sağ partilere oy veriyor. Tabii sol ve sağ kavramlarının ne kadar yerine oturduğu ayrı konu.

Genel af bir defa sistemin temelini çökertir. Aflar çeşit çeşittir, bu çeşitlerin hangisine girdiğini göstermemiz gerekir. Vergi af-

larında, dünyadaki kanaat başarısızlık yüzdesi daha yüksek olduğu. Ama mutlaka başarısız olacak diye bir şey yok. Örneğin 1997 yılında Hindistan'daki vergi affı çok başarılı. Çünkü gizli aktifleri işletmeye ve ekonomiye kazandırmaya yönelmiş. Affın çeşitleri çok fazla. Bizde ki gibi genel menü- lü bir af olmuyor. Genel menü- lü aflar vergi idaresinin çok zayıf olduğu ülkelerde olur. Bu bir itiraftır, bizde vergi idaresi çok zayıf, yeterince bilgi yok. Onun için genel menü- lü bir af yapıyoruz. En etkili af türü genel menü- lü bir af türü değildir. Affın etkin olması için aftan hemen sonra çok ciddiyecek bir vergi idaresinin olması lazım. Eğer böyle bir korku salarsanız af etkili olur. Bu af da gelir etkisi esas itibarıyla hakimdir. Hükümet bunu gelir etkisiyle yapmıştır. Her ne kadar başka şeyler söylüyorsa da. Genellikle aftan beklenen hasılat gagesidir. Gelişmiş ülkelerde de af var. Af konusunda medyada söylenenler slogan düzeyinde. Af çok kötü bir şey değil. Af başarılı olursa iyi olabilir.

TEMİZEL –Burada tartışılan konu uzun süre daha Türkiye'nin gündeminden düşmeyecek gibi görünüyor. Bazı gerçekleri asla gözardı etmemek gerekiyor. Bu daha önce yapılanlara haksız-

lık yapılmaması ve bundan sonra da bir şeyler yapmaya kalkanların en azından cesaretlerinin kırılmaması için gerekli olan bir olay. Bunlardan bir tanesi şu; eğer bir ülkede yasal bir düzenleme yapıyorsa o asla ve asla bir kişinin kafasından çıkan bir olay değildir. Olamaz ve olması da mümkün değildir. Yılların birikimi vardır, buna devletin hafızası ve birikimi denir. O birikimi kullanmadan, o birikimden yararlanmadan asla bir şey yapamazsınız. O nedenle adım geçtiğinde her defasında bunu söylemek istedim. Biz devletin oluşmuş olan birikimini kullanmaktan başka bir şey yapmadık ve yapamazdık. Sayın Doğrusöz'ün söylemiş olduğu ceza ile ilgili düzenlemeleri biz Yargıtay'da başta olmak üzere, yüksek yargının Başkanlarından ve Profesörlerinden oluşturduğumuz bir Kurula oluşturduk. Her şeyi ile tamam bir yasa yaptık diyen, yalan söyler. Önemli olan bir sistem kurmaya çalışmaktır. Orada siyasi otoritenin vermesi gereken karar; Türkiye'de kayıt dışı ekonomiyi ortadan kaldıracak, herkesin ödeme gücüne göre vergisini verecek bir sistem kurabilir miyiz? Bütün dünyadaki sistemleri inceliyoruz, asla bir tanesini ele almadık. Türkiye'de neden servet beyanı uygulamaları çöktü, neden başarılı olmadı. Bunların hepsi inceleniyor,

fakat aradan zaman geçtiği zaman çok şey değişiyor.

Hiçbir vergiyi alt yapısını hazzırlamadan uygulayamazsınız. 4369 Sayılı Yasa çıkmadan önce biz bir yasa daha çıkartmıştık. O ekonomik ve sosyal yaşamı düzenleyen yasalarda değişiklik yapan bir yasaydı. Tam 13 tane yasadada değişiklik yaptık. Tapu yasasında, bankalar yasasında, pasaport yasasında değişiklikler yaptık. O işlemleri yapan insanların vergi numarası kullanma zorunluluğunu getirdik. O bilgiler bizim İstihbarat Merkezine aktı. Numaralar altında bilgiler toplandı. Geriye sadece nereden buldun? diye soru sorma olayı kalıyordu. Bu bilgiler şimdi duruyor. İncelemelerin elektronik ortamda yapma olayını % 35'ler seviyesinde gerçekleştirdik. Fakat yasal dayanağı olmayınca hiç kimseye ulaşmadı. Aslında her yasa uygulama ile olur. Bundan sonra uygulama yapacak olanlara da önerimiz bu. Almanya'da yasalar iki defa oylanır. Yasa ilk önce oylanır, sonra en geç iki ay sonra tekrar parlamentoya gelir hala aynı görüşte misiniz diye sorulur. Bu arada bazı ayrıntıların atlanılması da ortadan kalkar. Yasalar parlamentoda tartışılmadan önce, parlamentoya getirilen tasarı sanki uygulamaya giren yasa tasarısıymış gibi

uygulanır. Uygulamada nasıl sonuçlar gösterdiği görülür.

Burada bir yangın çıkmışsa, harıl harıl yanıyorsa ve özellikle bir dönem sonra siz bütün bütçe gelirlerinizin tamamıyla faiz ödemelerini ödeyecek hale gelmişseniz can havliyle bir şeyler yapmanız gerekir. Vergi salıyorsunuz, zaten kimseyi memnun etme olanağınız yok, herkes karşı olacaktır. Sayın Pur 2 milyon vergi mükellefimiz var, 10 milyon olmadan nereden buldun sorulmaz dedi. Nereden buldun sorusu bunu 10 milyona çıkartacaktır. Geleceklerimize aykırı olan uygulamalar için gerçekten çok dikkatli olduk. Şu anda Türk vergi sistemi 1994 yılından öncesine gitti. Hatta 1980 yılından öncesine de gitti. Parasal ekonomiye geçmeye başladığımız 1940'lı yıllarımız vardır. 1947 yılına kadar Türkiye'de vergi sistemi uygulamak mümkün değildi. Çünkü parasal ekonomi yoktu. Varlık Vergisini bir tane film yüzünden herkes hatırlıyor. Yol Mükellefiyeti Vergisini hatırlayan kaç kişi var. Türkiye bedensel mükellefiyet uyguluyordu. Gidip 12 gün boyunca yol işinde çalışacaksınız. Benim babam gidip yol inşasında taş kırıyordu. Peki bu verginin adaletle, hakla ilgisi var mıydı?

Bu ülkede memuru, işçisi üç-

retlere vergi iadesi ile, çiftçisi sübvansede edilecek gübre v.s. ile, ihracatçısı ihracatta vergi iadesi ile hepsi beraber belge kullanmak zorunda tutuldu. Hepsisi kendi çapında belge yolsuzluğu yaptı. Çiftçisi Ziraat Bankası'na sahte fatura götürdü. Ücretlisi getirip kendi kurumuna köşe başlarında belge satan insanlardan belge alıp getirdi. Üstelik 1 ay veya 1 yıl sonra % 5 alacağı vergi iadesi için peşin % 2 ödedi. Siz bu sistemi değiştirmeye çalışıyorsunuz ve bu sistemin acısını duyuyorsunuz. Bu koşullar içinde haksızlıklar da oluyor, yanlış uygulamalar da oluyor. Amaç doğru olduğu zaman bunu gerçekleştirmek zorundasınız. Ulusal tasarrufumuz yetmiyor. Çünkü tasarrufların tamamını devlet alıyor. Devlet aldığı tasarrufu faiz olarak yeniden ödüyor. Sonra tekrar alıyor, kısır bir döngü oluşturmuş. Halbuki sizin yaptırıma ihtiyacınız var. Her sene iş gücümüze yeni insan katılıyor. Devletin tasarruflarını ve özel tasarrufları birleştirip sizin muhakkak bir şeyler yapmanız gerekiyor. Bunun için devletin faiz ödememesi lazım. Bizim 4369 Sayılı Yasa ile ortaya getirmek istediğimiz bu. Bunun içinde muhakkak hatalarımız olmuştur. Biz nereden buldun yasasıyla ilgili reklamı Odalar Birliği'ne finanse ettirdik. Bütün gazete reklam be-

dellerini Odalar Birliği ödedi. Yurtsever bir davranıştı, yanlış değildi. Bu nedenle söylenenlerin hepsine bilimsel tutarlılığı nedeniyle, farklı yaklaşımları nedeniyle gerçekten minnet duyuyorum. Bu ülke ancak bu tartışmalarla bir yere varacak. Ancak bu tartışmalar yapılırken de, günün koşullarını ve insanların yükledikleri sorumlulukları düşünmek gerekir. Türkiye'nin küreselleşen dünyada var olabilmesi için bir şeyler yapması gerekiyorsa, bunun için de sağlıklı kamu finansman politikası izlenmek isteniyorsa bunu mutlaka yapacaktır. Bu arada birileri de bedel ödeyecektir. Varlık Vergisi zamanında, yol mükellefiyeti zamanında birileri bedel ödedi. Saraçoğlu'na Varlık Vergisi'ni inkar et diye baskı yapılmıştır. Fakat Saraçoğlu, "o koşullar içinde yapılması gereken en doğru olaydı yaptım aynı koşullar bir daha olsun yine yaparım" dedi. Ben de 4369 Sayılı Kanunu bir defa daha çıkartırım, 100 defa daha çıkartırım. Fakat bundan sonra çok daha iyi çıkartırım. Herkes çok teşekkür ediyorum.

TÜRKER— İlk önce iki konuya açıklık getirmek istiyorum. Sayın Doğrusöz herhalde medyanın yönlendirmesinin etkisinde kalarak günümüz politikacısı devleti borçla finanse etmeyi seviyor de-

di. Hayır, Türkiye ekonomisi bugün 24 Ocak buraya girdiğinin yıldönümüdür. 24 Ocak Türkiye'de liberal ekonomiye geçip, bütün geçmişin ters yüz edildiği fakat ağır ekonomik politikaların uygulanarak belirli bir ideolojik tabanın da oluşturulmasının hedeflendiği gündür ve o hedeflemede bu işi kuranlar vergi alma, borç al politikası yürüttüler. Bunun arkasından iki şey çıkıyor. Bir süre sonra borç almakta yeterli olmuyor. Fakat vergi almanız da gerekiyor. O zaman dolaysız vergiden kaç, dolaylı vergi al. Halkın en alt tabakalarının mali gücüne bakmaksızın vergilendir. Bu konu Türkiye'de 1998 ve 1999 yılında tersine çevrilmiştir. Bu iki yılda dolaylı vergilerin oranı, dolaysız vergilere göre azalmış. Fakat 1999 yılında parlamentoda biz karşı olmamıza rağmen bu oran tekrar tersine dönmüştür. Günümüz politikacıları iki şey yüzünden seçim kaybettiler. Birincisi vergi alma politikasını geliştirmek istediler. İkincisi de savaşa karşı oldukları için kaybettiler. Savaş sözü verenler seçim kazandı. Vergi almayacağız diyenler seçim kazandı. Çünkü onun başka bir anlamı var. Elinde bol para bulunanlara, sizden borçlanıp size rant aktaracağız demek istedikler. Bunu özellikle söylemek istiyorum.

Şimdi bir Bakanımız diyor ki; ilk defa niyet mektubunu biz yazacağız. Niyet mektuplarını bugüne kadar Türkiye yazmıştır. Mevcut uygulanan ve IMF programı diye bilinen, sonradan Derviş programı denilen programın yapısal dönüşümü sağlayıp Türkiye'yi gerçekten borç almayan, vergi alan, belli kesimlere rant dağıtmayan bir yapının temellerini 1997 ve 1998 yıllarında Sayın Temizel ile Hikmet Uluğbay baştan bir geçiş, özlem anlaşması çerçevesinde ele almışlardır. Mali mîlat bunlardan bir tanesidir. Vergi kanunlarımızda verginin tabana yayılması, vergi oranlarının düşürülmesi v.s. ilgilenenlere söylüyorum. Bu Sayın Temizel'e tenkit edilerek atfedilen program şu anda Almanya'da yürürlüğe konulmuş olan vergi reformunun önce konmuş bir benzeridir. IMF ile ilgili bütün mektupları, bütün olayları bizim kendi bürokratlarımız yazıyor ve bu programın temelini daha sonra Sayın Hikmet Uluğbay hazırlamıştır. Türkiye'de hiçbir zaman niyet mektuplarını IMF yazmış da, biz imza atmış değiliz. Biz yazıyoruz, bunun bilinmesinde fayda var.

Sayın Arıkan az önce söyledi. Bu sorunları çözmek için en sağlıklı kaynak vergi gelirleridir. Bunun için de kayıt dışı ekonominin

vergi kapsamına alınması çalışmaları çerçevesinde kayıt altına almak esastır. AK Parti hükümeti bazı çevreleri aklamak ve karanlıkta iş görmelerini sağlayacak ortamı hazırlamak için mali milat ve nereden buldun uygulamasını kaldırmıştır. Kamuoyunda 10 katrilyon vergi geliri denilen şey doğru değildir. O para ana paraya gecikmiş zamların eklenmesiyle varılmış rakamdır. Paranın aşı 3.5 - 4 katrilyondur. Bu paranın da 2.5 - 3 katrilyonu belediyelerle, Tekel İdaresinindir. Geri kalan 1 - 1.5 katrilyonluk bir borçtur. Bu borcun içinde esnaf yoktur, sanatkar yoktur, küçük işletme yoktur. Bu, nasıl olsa biz kendi yandaşlarımızı iktidara getiririz, destekleriz deyip icazet verenlerin borcudur ve bunun kamuoyuna yansıtılması için kimlere başvurulduğunun bence, şeffaflık açısından ilan edilmelidir.

Bütün değerli konuşmacılarımızın söylediklerinden neler çıktı? Türkiye'de kârlılık eskiden üretimde, sanayideydi, sonra ticaretteydi. Spekülatif faaliyetlerde de bastırılmış bir kârlılık vardı. Ama Türkiye 24 Ocak kararlarından sonra bastırılan spekülasyon değil, kışkırtılan spekülasyon ile

birinci derecededir. Spekülatif kazanç şu anda birinci derecededir. Ticaret ikinci derecededir. En çok kâr getirmesi gereken üretim yani sanayi üçüncü dereceye düşmüştür. Bu da beraberinde Türkiye'de emeği güç olmaktadır çıkarmıştır. Bunu önleyebilmek için çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Mali Milat ve Nereden Buldun uygulamalarının yaygınlaştırılması bunlardan biridir. Ama maalesef bu ortadan kalkmıştır. Ekonomik etkileri olarak hepimizin kendi kendimize sorması gereken bu panel sonunda şu soru çıkıyor: Mali milatın neden olacağı bedeli kim ödeyecek? Çünkü bunun bir bedeli var. Mükellefi yakalamayınca, devlet harcamalarının kaynağını kim sağlayacak. Demek ki bu toplantıda biz şu olguya vardık. Yeni siyasi tercihte yine 1980'lerin başına döndük. Vergi alma, borç al ya da güçsüz olanlar dolaylı vergi ödemeye devam etsinler. Hepinize saygılar sunuyorum ve teşekkür ediyorum.

Derginin Notu: Yukarıda sunulan "Panel" "24 Ocak 2003 Cuma" günü yapılmıştır.

*Kurban Bayramınızı En İçten Dileklerimizle
Kutlar Saygılar Sunarız...*

Sermaye Piyasası

MUSTAFA BARIŞ

Banka-Mali ve Ekonomik Yorumlar Dergisi Genel Yayın Yönetmeni

Borsa Tüm Olumsuzluklara Rağmen Yoluna Devam Ediyor

Istanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB), yeni yılın ilk işlem gününe (2 Ocak Perşembe) yükselerek başladı. Endeks günü 229 puanlık yükselişle 10.598 puandan tamamladı. Hisse senetlerinin günlük ortalama getirisi % 2.20 oranında oldu. Cuma günü de yükselişini sürdüren borsa 239 puanlık artışla günü 10.837 puandan tamamladı. Hisse senetleri % 2.25 oranında değer kazandı.

Ocak ayının ilk haftasında Irak operasyonunun yarattığı gerginliğe IMF'nin ziyaretini erteleyeceği haberleri eklenince borsa 480 puanlık kayıpla 10.357 puana geriledi. Hisse senetleri % 4.42 oranında değer yitirdi. Salı günü devam eden tedirginlik ve Hazine ihalelerinde faizin yüksek çıkması uzun zamandır 10 bin puanın üzerinde olan borsayı bu seviyenin altına çekti. Endeks günü 605 puanlık kayıpla 9.752 puandan tamamladı. Hisse senetleri % 5.84 oranında değer yitirdi. Çarşamba günü hükümetin, 15 katrilyon liraya ulaştığı belirtilen kaynak ihtiyacını karşılayabilmek için harekete geçip, 6.2 katrilyon liralık tasarruf ve gelir paketi açıklaması hafta başından beri hareketlenen piyasaların tansiyonunu düşürmeye yetti. Başbakan Abdullah Gül'ün IMF ile Türkiye arasında sorun olmadığını açıklaması da piyasalardaki rahatlamamanın önemli nedenleri arasında yer aldı. Endeks bu iyimser tablo sonucunda 408 puan yükselerek günü 10.161 puandan tamamladı. Hisse senetleri % 4.19 oranında değer kazandı. Perşembe günü 64 puan yükselen borsa, günü 10.225 puandan ve Cuma gününü de 10.204 puandan tamamladı.

Yükselişini Ocak ayının ikinci haftasına başlarken de sürdüren borsa Pazartesi gününü 208 puanlık yükselişle 10.412 puandan tamamladı. Hisse senetleri ortalama % 2 oranında değer kazandı. Salı

günü Başbakan Abdullah Gül'ün Irak konusunda ABD baskısına karşılık barış için direnecekleri mesajı taşıyan açıklamaları, Irak'ın BM Denetçileri'ni ülke dışına çıkartma söylentisi ile birleşince borsa günü 286 puanlık düşüşle 10.124 puandan tamamladı. Hisse senetleri % 2.76 oranında değer yitirdi. Çarşamba ve Perşembe günleri gelen tepki alımları ve hisse bazlı hareketler sonucunda borsa Çarşamba gününü 156 puanlık yükselişle 10.280 puandan, Perşembe gününü de 187 puanlık yükselişle 10.467 puandan tamamladı. Hisse senetlerinin iki günlük değer artışı % 3.38 oranında oldu. Cuma günü borsa, IMF Birinci Başkan Yardımcısı Anne Krueger'in, hükümetin açıkladığı kaynak paketini ve özelleştirme ile ilgili hedefleri biraz daha fazla destekler nitelikte bir açıklama bekliyordu. Fakat yapılan açıklama bu yönde olmayınca endeks günü 119 puanlık kayıpla 10.348 puandan tamamladı. Hisse senetleri % 1.13 oranında değer yitirdi.

Borsa Ocak ayının üçüncü haftasına tedirgin başladı. Fakat daha sonra Hazine ihalesinde faizin düşük çıkması sonucunda endeks Pazartesi gününü 242 puanlık yükselişle 10.590 puandan tamamladı. Hisse senetleri % 2.33 oranında değer kazandı. Salı ve Çarşamba günü dar ve sıkışık bir bantta hareket eden borsa Salı gününü 10.570 puandan, Çarşamba gününü de 10.544 puandan tamamladı. Perşembe günü Başbakan Abdullah Gül'ün kararlılık mesajları ve özellikle ekonomik alandaki olumlu açıklamaları piyasada tepki alımlarına destek verdi. Endeks günü 337 puanlık artışla 10.881 puandan tamamladı. Hisse senetleri ortalama % 3.20 oranında değer kazandı. Cuma günü ise dar bantta seyreden endeks günü 56 puanlık düşüşle 10.825 puandan tamamladı.

Ocak ayının son haftasında; Çukurova Grubu ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) arasında sürdürülen görüşmeler ve üst üste gelen açıklamalar, halka açık Çukurova şirketleri günün en yüksek prim yapan hisseleri oldu. Hisse bazlı hareketler sonucunda endeks günü 106 puanlık yükselişle 10.931 puandan tamamladı. Hisse senetleri ortalama % 0.97 oranında değer kazandı. Borsa Salı günü Birleşmiş Milletler'den ve ABD'den gelen açıklamalarla "savaş yakın" anlayışıyla hareket etti. Borsayı olumsuz etkileyen diğer bir neden de, ABD'de ortaya çıkan ve Türkiye'nin uyguladığı programdan saptığını içeren rapor oldu. Bunların sonucunda borsa günü 189 puanlık kayıpla 10.742 puandan tamamladı. Hisse senetleri % 1.72 oranında değer yitirdi. Çarşamba günü durgun seyreden borsa

günü 10.725 puandan tamamladı. Ocak ayının son iki günü gelen tepki alımları sonucunda; endeks Perşembe gününü 10.945 puandan, Cuma gününü de 11.032 puandan tamamladı.

Sıralanan bu etkiler sonucunda "31 Ocak 2003 Cuma" günü kapanış fiyatları itibariyle 11.032,03 puana yükselen İMKB Ulusal - 100 endeksinin Aralık ayı sonuna göre değer artışı % 6.38 düzeyinde olmuştur. Yine aynı günkü kapanış fiyatları itibariyle, Banka - Mali ve

Tablo: 1
Ocak Ayının En Başarılı Hisseleri

Dergi Endeksi Kapsamında	Verim (%)	Diğer	Verim (%)
T. Demir Döküm	29.82	Kardemir (B)	352.05
Kav Dan. Paz. Tic.	26.66	Kardemir (A)	286.90
Anadolu Cam	25.92	Kardemir (D)	128.26
Ford Otosan	21.42	Doğan Burda	69.56
Makine Takım	21.42	Anadolu Gıda	40.47
İzmir Demir Çelik	20.87	Bosch Fren Sis.	39.39
Good Year	20.45	Bak Ambalaj	38.02
Yapı Kredi Bank.	20.00	İhlas Ev Aletleri	35.84
T. Şişe ve Cam	17.74	İş Bankası (A)	35.10
Gentaş	16.66	Toprak Fin. Kir.	26.31

Tablo: 2
Ocak Ayının En Başarısız Hisseleri

Dergi Endeksi Kapsamında	Verim (%)	Diğer	Verim (%)
Alarko GMYO	- 7.40	Derimod	- 51.03
Migros	- 6.89	Link Bilgisayar	- 48.21
Pınar Süt	- 5.88	Escort Computer	- 31.03
Ege Gübre	- 4.04	Varlık Yat. Ort.	- 28.57
Bolu Çimento	- 2.27	Selçuk Gıda	- 25.21
Konya Çimento	- 2.27	Yataş	- 22.61
		Tat Konserve	- 20.45
		ÇBS Printaş	- 20.40
		BSH Profilo	- 16.48
		Adana Çimento (A)	- 14.63

Ekonomik Yorumlar Dergisi endeksi, İMKB Ulusal - 100 endeksinden daha yüksek bir yükseliş göstermiş ve Ocak ayında % 9.31 oranında değer kazanarak 4.674.308,08 puana yükselmiştir. Endeks kapsamındaki 40 hissenin 33 tanesi değer kazanmış, 6 hisse değer yitirmiş ve 1 hisse ise değerini korumuştur. Ay içinde en fazla değer kazanan ve kaybeden hisseler tablo 1 ve 2'de gösterilmiştir.

Sermaye Artırımları

2002 Aralık ayından sonra 2003 Ocak ayında da sermaye artırımları devam etmiştir. Tablo 3'te, Ocak ayında sermaye artırımını gerçekleştiren 6 şirketin artırım öncesi ve sonrası sermaye rakamlarıyla, bedelli ve bedelsiz artırımlarının tutarları gösterilmiştir. Sermaye artırımlarının yanı sıra, Ocak ayında 4 şirketin kayıtlı sermaye tavanı artırımları Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından onaylanmıştır. Bu şirketlerin eski ve yeni kayıtlı sermaye tavanları tablo 4'te gösterilmiştir.

Borsada Yabancılar Aralıkta Alıma Geçti

Yabancı yatırımcılar, Aralık ayında Borsada alıcı pozisyonuna

Tablo: 3
Ocak Ayında Sermaye Artırımları (Milyon TL)

Şirket	Önceki Ser.	Bedelli	%	Bedelsiz	%	Yeni Ser.
Akçansa	38.052.000	-	-	57.077.000	150	95.129.000
Alternatifbank	160.000.000	32.000.000	20	8.000.000	5	200.000.000
Borova Yapı	3.240.000	1.620.000	50	-	-	4.860.000
Commercial Un.Sig.	8.000.000	-	-	6.000.000	75	14.000.000
Gima	50.000.000	25.000.000	50	-	-	75.000.000
İhlas Holding	58.035.000	55.134.000	95	2.902.000	5	116.071.000

Tablo: 4
Ocak Ayında Kayıtlı Sermaye Tavanı Artırımları (Milyon TL)

Şirket	Önceki Tavan	Yeni Tavan
Aselsan	29.403.000	60.000.000
Erbosan	5.220.000	20.000.000
Koniteks	2.632.500	8.000.000
Oysa - Niğde Çimento	1.750.000	17.500.000

geçtiler. Aralık ayında toplam 933 milyon dolarlık işlem gerçekleştiren yabancıların, net alımları 81 milyon dolar oldu. İMKB verilerine göre, yabancı yatırımcılar aralık ayında hisse senedi piyasalarında 506.7 milyon dolarlık alış, 426.1 milyon dolarlık satış işlemi yaptılar. Yabancıların toplam işlem hacmi 932.8 milyon dolar oldu. Yabancı yatırımcıların net alımları ise 80.6 milyon dolar olarak gerçekleşti.

Yabancı yatırımcılar, Kasım ayında Borsada satıcı pozisyonunda bulunuyorlardı. 2002 yılının Ocak ayında 17.8, Şubat'ta 2.8 milyon do-

Tablo 5
2002 Yılında Kazandıran Borsalar

Borsa	Endeks	Değişim (%)
1- Buenos Aires	Merval	91.20
2- Slovenya	SBI	55.24
3- Tahran	TEPIX	41.91
4- Colomba	CSE All Share	31.26
5- Lima	IGBVL	18.32
6- Tayland	SET	17.32
7- Jakarta	Comp.	8.39
8- Yeni Zelandia	Gross	4.20
9- Varşova	WIG	3.19
10- Viya Wiener	Börse Indexx	3.10

Tablo 6
2002 Yılında Kaybettiren Borsalar

Borsa	Endeks	Değişim (%)
1- Almanya	DAX Price	- 44.91
2- Stokholm	SE All-Share Index	- 37.43
3- Amsterdam	AAX	- 34.65
4- Helsinki	HEX Price	- 34.41
5- Oslo	Total Price Return	- 32.73
6- Atina	General Price	- 32.53
7- Euronext	Euronext 100	- 32.51
8- Nasdaq	Comp.	- 31.53
9- Barselona BCN	Global- 100	- 31.18
16- İstanbul	İMKB Ulusal- 100	- 24.76

larlık satış gerçekleştiren yabancılar, daha sonra alıcı pozisyonuna dönmüşlerdi. Martta 87.3, Nisanda 97.6, Mayısta 3.2 milyon dolarlık alım yapan yabancılar, Haziranda ise 50.6 milyon dolarlık satış gerçekleştirmişlerdi. Temmuzda 64.2 milyon dolarla yeniden alıcı pozisyonuna dönen yabancılar, Ağustosta 75.5, Eylülde ise 9.9 milyon dolarlık satış yapmışlardı. Ekim ayında ise 56 milyon dolarlık alım gerçekleştiren yabancılar, seçimin ardından Kasım ayında 247.4 milyon dolarlık net satışta bulunmuşlardı. Yabancı yatırımcıların, 2002 yılındaki toplam işlemleri ise 12 milyar 869.1 milyon dolar oldu. Bu işlemlerin 6 milyar 427.1 milyon dolarını alış, 6 milyar 442 milyon dolarını ise satış işlemleri oluşturdu.

Borsada Yabancı Yatırımcıların Portföyleri Azaldı

İMKB Hisse Senetleri Piyasası'nda yabancı yatırımcılara ait hisse senedi saklama bakiyeleri geçen yıl 2 milyar 185 milyon dolar geriledi. İMKB verilerine göre, 2001 yılı sonunda 5 milyar 635 milyon lira düzeyinde bulunan yabancı portföyü, 2002 yılı sonunda % 38.8 kayıpla 3 milyar 450 milyon dolar olarak belirlendi. Geçen yıl Ocak ayında 5 milyar 812 milyon dolar olarak hesaplanan yabancılar ait hisse senedi saklama bakiyesi, Şubat ayında 4 milyar 719 milyon dolara indi. Mart ayında yeniden 5 milyar 430 milyon dolara yükselen portföy tutarı, Nisan ayında 5 milyar 370 milyon dolara, Mayıs ayında 4 milyar 313 milyon dolara, Haziran ayında 3 milyar 716 milyon dolara düştü. Temmuz'da 3 milyar 643 milyon dolara, Ağustos ayında ise 3 milyar 413 milyon dolara gerileyen portföy, Eylül'de yılın en düşük seviyesi olan 3 milyar 124 milyon doları gördü. Ekim ayında 533 milyon dolar artışla 3 milyar 657 milyon dolara çıkan rakam, Kasım ayında ise 876 milyon dolar yükselerek 4 milyar 533 milyon dolara ulaştı. Yabancıların hisse senedi portföyünde Aralık ayında ise 1 milyar 83 milyon dolarlık gerileme oluştu ve 3 milyar 450 milyon lira ile yeniden Ağustos seviyelerine dönüldü.

İMKB 1995 yılı sonunda 1 milyar 936 milyon dolar olan yabancı yatırımcıların hisse senedi yatırımlarının toplamı, 1999 yılı Aralık ayı sonunda 15 milyar 358 milyon dolar ile en yüksek seviyeyi gördü. 2000 yılı başında 14 milyar 597 milyon dolar olan yabancı portföy değeri, Kasım krizinin ardından çarpıcı bir düşüşle yılı 7 milyar 404 milyon dolar ile kapattı. 2001 yılı Ocak ayı sonunda 8 milyar 636 milyon dolar

olan yabancı portföyü, 19 Şubat'taki MGK toplantısını Başbakan Ecevit'in terk etmesiyle ortaya çıkan krizden de ciddi şekilde olumsuz etkilendi. Yabancı yatırımcılara ait saklama bakiyeleri, 11 Eylül olaylarının da yaşandığı 2001'i 5 milyar 635 milyon dolar ile tamamladı. Yabancıların elindeki portföy tutarı, en yüksek seviyeye ulaştığı 1999 Aralık sonundan, 2002 sonuna kadar geçen 3 yılda 11 milyar 908 milyon dolar geriledi.

Dünya Borsalarının 2002 Yılı Getirileri

Dünya borsaları geçen yıl yatırımcıların üzen bir performans sergilerken, krizlerle boğuşan Arjantin'in Buenos Aires Borsası, yükselen borsalar arasında ilk sırayı aldı. İMKB ise en çok kaybettirenlerde 16. sıraya oturdu. Dünya Borsalar Federasyonu'nun (WFE) verilerinden yapılan değerlendirmeye göre, dünyanın önde gelen 50 borsasından 40'ında, hisse senetleri ortalama % 44.91 ile % 2.74 aralığında değer kaybetti. Yükselen 10 borsa arasında ise Arjantin'in Buenos Aires Borsası Merval endeksi, % 91.20 ile birinci oldu. 2001 yılında 9 binli puanları görmesine rağmen, 2002 yılında büyük bir çıkış yakalayan endeks yılı 25.509 puandan kapattı.

Geçen yıl ayrıca, Slovenya SBI % 55.24, Tahran TEPIX % 41.91, Colomaba CSE All Share da % 31.26 artış kaydetti. 2002 yılında gerileyen 40 borsa endeksi içinde en fazla kayıp ise % 44.91 ile Almanya DAX Price'da yaşandı. İMKB Ulusal - 100 endeksi % 24.76 ile en çok gerileyenler arasında 16. sıraya yerleşti. Kazandıran ve kaybettiren borsalar tablo 5 ve 6'da gösterilmiştir.

Hazine İhaleleri

Irak Savaşı tedirginliği ile başlayan yeni yılın ilk olumsuz gelişmesi Hazine'nin "7 Ocak 2003 Salı" günkü ihalelerinde iç borç faizinin % 60'a dayanmasıyla ortaya çıktı. Hazine'nin, 161 gün vadeli bono ihalesine toplam 1 katrilyon 162.5 trilyon liralık teklif gelirken, ihalede nominal 1 katrilyon 52.2 trilyon liralık satış gerçekleşti. İhaledeki net satış miktarı da 861.7 trilyon lira oldu. 161 gün vadeli bono ihalesinde bileşik faiz % 57.10, basit faiz ise % 50 olarak gerçekleşti. Hazine'nin aynı gün ikinci ihalesi olan 273 gün vadeli bono ihalesine ise toplam 1 katrilyon 13.3 trilyon liralık teklif geldi. İhalede nominal 896.7 trilyon liralık satış gerçekleşti. İhaledeki net satış miktarı 631.5 trilyon lira ol-

du. İhalede bileşik faiz % 59.61, basit faiz ise % 56 olarak belirlendi. Ayrıca, kamuya, 161 günlük bonodan 110 trilyon liralık, 273 gün vadeli bonodan da 360 trilyon lira olmak üzere toplam 470 trilyon liralık net satış yapıldı. Bono ihalelerinden 161 gün vadelinin geri ödemesi 18 Haziran 2003, 273 gün vadeli bononun geri ödemesi de 8 Ekim 2003 tarihinde yapılacak.

Hazine'nin "14 Ocak 2003 Salı" günkü ihalesinde faiz geriledi. Hazine'nin, 154 gün vadeli bono ihalesinde net 901.8 trilyon liralık satış yapılırken bileşik faiz % 57 oldu. Hazine'nin bono ihalesine, toplam 1 katrilyon 615.9 trilyon liralık teklif gelirken, ihalede nominal 1 katrilyon 91.4 trilyon liralık satış gerçekleşti. İhaledeki net satış miktarı da 901.8 trilyon lira oldu. Bono ihalesinde gerçekleşen bileşik faiz % 57, basit faiz ise % 49.70 oldu. İhalede kamuya da net 100 trilyon liralık satış gerçekleştirildi. Bonoların geri ödemesi, 18 Haziran 2003'de yapılacak. Söz konusu ihalede satışa sunulan senetler, 8 Ocak 2003 tarihinde ihracı gerçekleştirilen, 161 gün vadeli bononun yeniden ihracı oldu.

Hazine'nin "21 Ocak 2003 Salı" günü yapılacak 3 ayda bir değişken faiz ödemeli tahvil ihalesinin kupon ödemesinde referans teşkil etmek amacıyla "20 Ocak 2003 Salı" günü yapılan 92 günlük bono ihalesinde net 1 katrilyon 467 trilyon liralık satış yapılırken bileşik faiz % 50.41 oldu. İhaleye, 2 katrilyon 346.8 trilyon liralık teklif gelirken, ihalede 1 katrilyon 626.4 trilyon liralık nominal satış gerçekleşti. Geri ödeme tarihi 24 Nisan 2003 olan referans bono ihalesinde basit faiz ise % 43 olarak gerçekleşti.

Hazine'nin "21 Ocak 2003 Salı" günü düzenlediği 371 gün vadeli iskontolu tahvil ihalesinde bileşik faiz % 58.50, 3 ayda bir değişken faiz ödemeli tahvil ihalesinde ise dönemsel faiz % 13.17 olarak belirlendi. İki ihalede toplam 3 katrilyon lira borçlanıldı. Hazine'nin, 371 gün vadeli bono ihalesine toplam 5 katrilyon 763.5 trilyon liralık teklif gelirken, ihalede nominal 4 katrilyon 380.4 trilyon liralık satış gerçekleşti. İhaledeki net satış miktarı da 2 katrilyon 739.3 trilyon lira olarak gerçekleşti. Tahvil ihalesinde gerçekleşen bileşik faiz % 58.50, basit faiz ise % 58.78 oldu. 371 gün vadeli tahvil ihalesinin geri ödemesi 28 Ocak 2004'de gerçekleştirilecek.

Hazine'nin aynı gün ikinci ihalesi olan 19 Ocak 2005 tarihli, 3 ayda bir değişken faiz ödemeli tahvil ihalesine ise toplam 393.7 trilyon

liralık teklif geldi. İhalede nominal 279.6 trilyon liralık satış gerçekleşti. İhaledeki net satış miktarı 275.5 trilyon lira oldu. İhalede dönemsel faiz % 13.17 oldu. Bu tahvilin ilk kupon ödemesi 24 Nisan 2003 tarihinde yapılacak. Söz konusu kupon ödemesine esas teşkil edecek faiz oranı ise dün yapılan 92 gün vadeli referans Hazine Bonusu ihalesinde oluşan faiz oranı ile Hazine'ce uygulanacak olan % 2 ek getiriden oluşacak. Ayrıca, yapılan ihalelerde kamuya, 371 gün vadeli tahvilden net 500 trilyon liralık, 3 ayda bir değişken faiz ödemeli tahvilden de net 73.3 trilyon liralık net satış gerçekleştirildi.

Hazine'nin "28 Ocak 2003 Salı" günü 392 gün vadeli ABD Doları cinsinden iskontolu devlet tahvili ihalesinde net 746 milyon dolarlık satış yapılırken bileşik faiz % 6.59 oldu. İhaleye, toplam 938.1 milyon dolar teklif geldi. Nominal 799 milyon dolarlık satış gerçekleşirken, net satış miktarı 746 milyon dolar oldu. Tahvil ihalesinde bileşik faiz % 6.59, basit faiz % 6.60 olarak belirlendi. Döviz cinsinden (ABD Doları) iskontolu tahvil ihalesinde senetlerin geri ödeme tarihi 26 Şubat 2004 olarak belirlendi.

Banka-Mali ve Ekonomik Yorumlar Dergisi Hisse Senedi Fiyat İndeksi
(Ocak 1974 = 100)

Aylar	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Ocak	66641.02	121282.26	482009.45	970038.69	736963.15	5078678.55	3035452.15	4655375.35	4674308.08
Şubat	72135.19	148672.55	481567.26	870185.89	996300.48	4534752.07	2391632.75	3939378.62	
Mart	94874.84	178248.67	449760.66	936427.88	1224154.39	4662632.07	2325863.75	3979954.22	
Nisan	109201.43	174945.81	419157.76	1246481.82	1343754.27	5742031.40	3523218.40	3948114.58	
Mayıs	112502.77	166514.22	468188.27	1073822.72	1403551.33	4833067.82	3362559.64	3758605.08	
Haziran	116528.07	193595.07	526546.21	1187994.27	1288600.47	4520368.33	3553889.28	3575936.87	
Temmuz	128087.60	176955.20	568012.42	1210065.312	1457020.55	4516028.77	3359491.53	3951052.64	
Ağustos	110555.47	183969.42	579112.78	737615.22	1352406.47	4355709.75	3318505.73	3933668.00	
Eylül	98538.52	207830.76	779779.25	630484.23	1733920.33	3762897.75	2478260.07	3645723.50	
Ekim	114393.38	238854.42	849700.62	573952.44	1797901.99	4397698.60	3345403.26	4195498.60	
Kasım	96196.98	267385.51	839360.91	703595.71	2336375.64	2904240.15	3825900.93	5507011.46	
Aralık	96450.06	277923.68	956310.79	726072.07	4117624.90	2886233.86	4730591.76	4276194.39	

Sıra No.	Kuruluşun Adı	Kayıtlı Sermaye (Milyon TL)	Çıkarılmış (Ödenmiş) Sermaye (Milyon TL)	Takvim Yılı Kârı (Net)			Dağıtılan Kâr Payı (%)			Piyasa Fiyatı (TL)			
				1999 (Milyon TL)	2000 (Milyon TL)	2001 (Milyon TL)	1999 (Net)	2000 (Net)	2001 (Net)	Ocak 2002	Kasım 2002	Aralık 2002	Ocak 2003
1	ALARKO GMYO	20.000.000	3.565.000	16.838.762	20.384.232	38.185.108	-	-	20,00	16.750	14.000	13.500	12.500
2	ANADOLU CAM	250.000.000	96.600.000	1.117.488	4.074.642	2.953.473	-	5,00	-	1.625	2.475	1.350	1.700
3	ARÇELİK	500.000.000	145.440.000	61.253.949	63.316.720	21.359.874	60,00	20,00	-	13.000	16.000	13.000	14.500
4	BAGFAŞ	10.000.000	2.000.000	2.599.697	2.777.653	7.121.510	50,00	70,00	100,00	26.500	31.500	24.750	25.500
5	BOLU ÇİMENTO	70.000.000	46.179.000	3.983.369	3.586.302	16.989.351	24,44	12,23	40,39	2.850	2.750	2.200	2.150
6	BRISA	25.000.000	7.442.000	13.137.330	17.943.310	25.934.319	88,30	187,00	270,00	37.000	43.000	33.000	37.500
7	ÇELİK HALAT	5.000.000	3.989.000	312.820	-370.513	-184.505	12,00	-	-	6.000	3.400	2.400	2.550
8	ÇİMSA	67.392.000	67.392.000	10.788.069	13.421.232	28.483.457	31,00	39,00	125,00	15.500	10.100	3.700	4.150
9	DEVA HOLDİNG	100.000.000	16.000.000	-1.925.850	234.198	-15.652.615	-	-	-	1.450	2.300	2.050	2.075
10	DÖKTAŞ	20.000.000	19.200.000	-1.550.430	-5.086.387	-6.940.578	-	-	-	3.100	3.500	2.475	2.850
11	ECZACIBAŞI YATIRIM	50.000.000	19.800.000	7.897.837	7.323.139	13.146.570	50,00	-	-	3.850	3.700	2.800	3.050
12	EGE GÜBRE	2.009.000	2.009.000	1.259.177	805.474	2.057.877	57,89	33,06	-	4.250	5.700	4.950	4.750
13	EREĞLİ DEMİR ÇELİK	700.000.000	44.352.000	-24.922.263	72.138.696	-94.932.797	-	-	-	20.500	21.750	16.750	19.500
14	GENTAŞ	21.000.000	16.174.000	1.199.502	1.892.086	4.278.462	10,00	-	20,50	6.100	1.625	1.500	1.750
15	GOOD-YEAR	21.000.000	11.918.000	-4.585.600	-7.800.910	-17.694.746	-	-	-	8.700	13.750	11.000	13.250
16	GÜBRE FABRİKALARI	10.000.000	2.500.000	877.200	981.621	2.057.877	19,00	20,00	-	12.750	13.500	9.400	9.500
17	HEKTAŞ	25.000.000	19.550.000	-2.095.993	1.668.005	1.819.036	-	-	-	1.900	1.825	1.200	1.275
18	İZMİR DEMİR ÇELİK	62.250.000	62.250.000	1.147.456	279.521	-31.155.761	-	-	-	1.100	1.300	910	1.100
19	İZOCAM	12.000.000	9.000.000	1.095.371	4.085.484	5.775.755	25,00	40,00	33,33	5.700	3.950	2.950	3.150
20	KARTONSAN	2.700.000	2.025.000	1.868.731	6.258.164	15.297.260	57,75	154,36	149,87	49.000	54.000	49.500	54.000
21	KAV DAN PAZ. TİC.	7.000.000	6.435.000	3.888.455	3.710.354	1.476.495	40,00	26,59	15,00	3.600	3.100	2.250	2.850
22	KOÇ HOLDİNG	250.000.000	203.156.000	42.296.323	43.453.599	54.806.789	15,00	10,00	-	35.000	22.000	17.250	17.500
23	KONYA ÇİMENTO	-	4.873.000	3.156.398	2.551.302	555.643	50,00	10,00	-	6.500	13.750	11.000	10.750
24	KORDSA DUPONT	60.000.000	36.125.000	3.421.774	9.202.454	16.393.540	24,50	30,70	36,00	8.000	6.500	4.550	4.900
25	MAKİNE TAKIM	18.500.000	16.819.000	420.697	-994.243	-3.708.288	-	-	-	630	510	420	510
26	MİGROS	100.000.000	55.080.000	25.038.772	7.505.957	17.775.501	350,00	50,00	50,00	110.000	100.000	14.500	13.500
27	NET TURİZM	100.000.000	24.822.000	130.161	2.206.116	-14.903.085	-	-	-	1.200	740	450	480
28	OLMUKSA	10.868.000	10.868.000	659.712	2.542.799	4.539.335	-	25,00	20,00	7.800	12.750	5.000	5.500
29	OTOSAN	300.000.000	73.106.000	1.250.308	40.820.549	-91.737.465	-	-	-	14.750	18.750	14.000	17.000
30	PETROL OFİSİ	385.000.000	250.000.000	70.157.454	72.559.118	186.596.292	291,76	121,90	-	56.000	6.800	6.800	7.400
31	PINAR SÜT	80.000.000	15.500.000	3.261.698	4.092.558	2.788.486	50,00	82,70	15,79	2.900	2.300	2.125	2.000
32	SABANCI HOLDİNG	1.000.000.000	800.000.000	38.620.385	83.375.694	120.054.389	8,00	-	-	6.800	5.800	4.350	4.550
33	SARKUYSAN	10.000.000	10.000.000	4.020.727	3.442.605	9.159.917	55,00	41,00	50,00	16.000	7.000	5.300	5.800
34	TELETAŞ	10.000.000	8.000.000	4.488.080	-5.910.940	-11.638.977	-	-	-	16.750	12.750	8.200	8.900
35	TÜPRAŞ	500.000.000	250.419.000	212.969.504	242.982.184	188.633.258	233,70	280,30	55,26	11.750	10.500	7.800	8.000
36	TÜRK DEMİR DÖKÜM	40.000.000	20.000.000	-4.766.215	3.781.160	-2.410.995	-	-	-	6.500	4.250	2.850	3.700
37	T. GARANTİ BANKASI	1.000.000.000	791.748.000	181.098.648	205.287.000	-226.705.000	-	-	-	2.950	2.850	2.150	2.150
38	TÜRKİYE ŞİŞE VE CAM	800.000.000	285.000.000	1.539.518	3.607.181	2.101.484	1,40	-	-	5.700	2.275	1.550	1.825
39	YAPI KREDİ BANKASI	-	752.345.000	211.276.596	256.146.000	-895.815.000	64,00	-	-	4.150	1.700	1.375	1.650
40	YAZIGILAR HOLDİNG	-	13.650.000	1.858.647	6.228.933	30.269.209	-	-	30,00	19.250	18.750	13.750	15.000

İnceleme

ZEKİ GÜNDÜZ

PricewaterhouseCoopers Vergi Ortağı

4792 Sayılı "Vergi Barışı Kanunu" Üzerine Görüşler

I- Giriş

4792 Sayılı "Vergi Barışı Kanunu" 16 Ocak 2003 tarihinde TBMM'de kabul edilmiştir. 4792 Sayılı Yasa, Genel Kurul görüşmelerinde önemli değişikliklere uğramıştır. Yasa ile ilgili uygulama esaslarının belirlenmesinde Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır. Bu nedenle yasanın yayımlanarak yürürlüğe girmesi ile birlikte ilgili tebliğlerin de yayınlanması beklenmektedir. 4792 Sayılı Yasanın detaylı değerlendirmesini içeren bültenimiz uygulamaya ilişkin tebliğlerin yayımlanmasından sonra hazırlanacağından, şu aşamada sadece yasa ile mükelleflere tanınan olanakların neler olduğuna ilişkin özet bilgiler mümkün olduğunca bir tablo şeklinde verilmektedir.

II- Yasa İle İlgili Genel Açıklama ve Bilgiler

Kapsamı: Yasa; Vergi Usul Kanunu kapsamına giren vergi, resim, harçlar, fon payı ve bunlara bağlı vergi cezaları, gecikme faizleri, gecikme zamları, eğitime katkı payı ve buna bağlı gecikme zammı, ecri misiller ve buna bağlı gecikme zamları ve devlete ait olup Maliye Bakanlığı'na bağlı vergi dairelerince tahsil edilen ve Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamına giren ve bu Kanunun ilgili bölümlerinde geçen bazı alacakları kapsamaktadır.

Dönemi: Yasanın süre bakımından kapsamı; vergiler açısından, 31.8.2002 tarihinden önceki dönemler, beyana dayanan vergilerde bu tarihe kadar verilmesi gereken beyannameler ve 2002 yılına ilişkin

olarak 31.8.2002 tarihinden önce tahakkuk eden vergiler olarak belirlenmiştir.

Gecikme Zammı: Bu Yasadan yararlanılarak ödenen alacaklara Yasanın yürürlük tarihinden sonraki aylar için gecikme zammı uygulanmayacaktır.

Yasanın Getirdiği İmkanlar: Yasa, genel olarak; ödeme kolaylığı, matrah artırımını, stok affı, vergi suçları, gümrük vergisi ve cezaları ile bir kısım kamu alacaklarıyla ilgili hükümler içermektedir.

a. Ödeme Kolaylığı: Kesinleşmiş kamu alacakları. Kesinleşmemiş veya dava safhasında bulunan kamu alacakları. İnceleme ve tarhiyat safhasında bulunan vergiler. Pişmanlıkla ya da kendiliğinden yapılan beyanlar ile ilgili bazı ödeme kolaylıkları getirilmektedir. Bu düzenleme; vergi borcu aslının tamamının ya da alacağın safahatı göz önünde bulundurularak % 20 veya % 50'sinin belirli bir oranın, yasanın yürürlüğe girdiği tarihe kadar DİE'nin belirlediği aylık TEFE oranının esas alınarak hesaplanacak tutar ile birlikte ödenmesi durumunda gecikme faizi, gecikme zammı ve vergi cezalarının tahsilinden vazgeçilmesi esasını getirmektedir.

b. Matrah Artırımı: 1998, 1999, 2000 ve 2001 yılları için gelir vergisi, kurumlar vergisi, katma değer vergisi ve gelir vergisi stopajında yıllar için kanunda gösterilen oran ve tutarlarda matrah artırımını yapılması ve artırılan kısım ile ilgili kanunda öngörülen vergilerin süresinde ödenmesi durumunda, ilgili yıllar için inceleme ve tarhiyat yapılmayaacağı esasını getirmektedir.

c. Stok Affı: Yasa; (i) İşletmede mevcut olduğu halde kayıtlarda yer almayan mallar ile düşük bedelle yer alan makine, teçhizat ve demirbaşlar. (ii) Kayıtlarda yer aldığı halde işletmede mevcut olmayan mallar. (iii) Kıymetli maden ve ziynet eşyası ile ilgili değerlendirme farkı ile ilgili "af" getirilmektedir. Bu düzenleme ile kayıt dışı işlemlerden kaynaklanan belge ve kayıt düzeni sorunlarının giderilmesi amaçlanmaktadır.

d. Vergi Suçları: Vergi Usul Kanununun, Ceza Mahkemelerinde yargılanacak vergi suçları ile ilgili 359'uncu maddesinde sayılan fiillerden, (b) fıkrasının (1) ve (2) numaralı bentlerindeki fiiller dışındaki fiilleri 31.8.2002 tarihinden önce işleyenlere af getirilmektedir.

e. Gümrük Vergisi ve Cezası

f. Diğer Hükümler

III- Ödeme Kolaylığı İle İlgili Hükümler

Ödeme kolaylığı getirilen kesinleşmiş kamu alacakları, (kesinleşmemiş veya dava safhasında bulunan kamu alacakları, inceleme ve tarhiyat safhasında bulunan vergiler ve pişmanlıkla ya da kendiliğinden yapılan beyanlar) ve getirilen ödeme kolaylığına ilişkin düzenlemelere ilişkin tablo ve DİE tarafından belirlenen aylık TEFE (Toptan Eşya Fiyat Endeksi) oranlarını ve endeks katsayılarını gösteren tablolar yazımının sonunda yer almaktadır.

1- Kesinleşmiş Kamu Alacakları: Ek Tablo'da da gösterildiği üzere: kesinleştiği halde kısmen ya da tamamen ödenmemiş vergi borçları için ödeme kolaylığı getirilmektedir. Yasa kapsamına giren kamu alacakları ile ilgili olarak, tatbik edilen hacizler, yapılan ödemeler nispetinde kaldırılacak ve yine bunlara isabet eden teminatlar iade edilecektir.

2- Kesinleşmemiş Veya Dava Safhasında Bulunan Kamu Alacakları: Ek Tablo'da da gösterildiği üzere; kesinleşmemiş veya dava safhasında bulunan kamu alacakları için ödeme olaylığı getirilmektedir.

a. Uzlaşma Aşamasında Bulunanlar: Ayrıca; Yasanın yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla; uzlaşma hükümlerinden yararlanılmak üzere başvuruda bulunulmuş, uzlaşma günü verilmemiş veya uzlaşma günü gelmemiş ya da uzlaşma sağlanamamış, ancak dava açma süresi geçmemiş alacaklar da Yasa hükmünden yararlanacaktır.

b. İhtirazi Kayıtlı Beyan Üzerine Açılan Davalar: Bu bölümle ilgili düzenlemeler ihtirazi kayıtlı verilen beyannamelere karşı açılan davalar hakkında da uygulanacaktır.

3- Ödeme Yapılmazsa Kanuni İmkanlardan Yararlanılmaz: Kesinleşmemiş veya dava safhasındaki kamu alacakları ile kesinleştiği halde kısmen ya da tamamen ödenmemiş vergi borçları ile ilgili düzenlemelerden yararlanmak üzere başvuruda bulunan mükellefler, yararlandıkları vergi türlerinden, taksit ödeme süresince tahakkuk edenleri zor durum olmaksızın vadesinde ödemedikleri takdirde belirtilen madde hükümlerinden yararlanamayacaklardır.

4- İnceleme ve Tarhiyat Safhasında Bulunan Vergiler: Tablo'da da gösterildiği üzere; inceleme ve tarhiyat safhasında bulunan vergiler için ödeme kolaylığı getirilmektedir.

a. Devam Eden İncelemeler: Bu yasanın kapsadığı dönemlere ilişkin olarak Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce başlanıldığı halde, bu tarihe kadar tamamlanamamış olan vergi incelemeleri, takdir, tarh ve tahakkuk işlemlerine (bu Kanunun matrah artırımına ilişkin hükümleri saklı kalmak kaydıyla) devam edilecektir.

b. Daha Önce Bitip Kanundan Sonra Vergi Dairesine Gelen İnceleme Sonuçları: Yasanın kapsadığı dönemlere ilişkin olarak, Yasanın yürürlük tarihinden önce tamamlandığı halde, bu tarihte ya da bu tarihten sonra vergi dairesi kayıtlarına intikal eden takdir komisyonu kararları ve vergi inceleme raporları üzerine gerekli tarh ve tebliğ işlemleri yapılacak, yapılan tarhiyat üzerine dava açılmaması, Yasa gereği belirlenen tutarın, belirtilen süre içerisinde ödenmesi şartıyla bu Kanun hükümlerinden yararlanılacaktır.

c. Tarhiyat Öncesi Uzlaşma Safhasındaki İncelemeler: Yasanın yü-

rürlüğe girdiği tarih itibarıyla Vergi Usul Kanununun tarhiyat öncesi uzlaşma hükümlerine göre uzlaşma talebinde bulunulmuş, ancak uzlaşma günü gelmemiş ya da uzlaşma sağlanamamış olmakla birlikte vergi ve ceza ihbarnameleri mükellefe tebliğ edilmemiş alacaklar için de bu madde hükmü uygulanacaktır.

d. Bazı Hakların Kısıtlanması: Ancak; Yasanın 3'üncü maddesi (kesinleşmemiş ve dava safhasındaki kamu alacakları ile ilgili imkanlar) ile bu madde hükmünden (inceleme ve tarhiyat safhasındaki alacaklarla ilgili imkanlardan) yararlananlar, ayrıca Vergi Usul Kanununun uzlaşma, tarhiyat öncesi uzlaşma ve vergi cezalarında indirim hükümlerinden yararlanamayacaklardır.

e. İncelemeye Başlamanın Anlamı: Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten önce mükellef nezdinde işe başlama tutanağının düzenlenmesi, mükellefe davet veya defter ve belgelerin istenmesi yazısının tebliğ edilmiş olması, matrah tesisine yönelik tutanak düzenlenmesi ya da defter ve belgelerin incelenmek üzere vergi incelemesine yetkili olanlara ibraz edilmiş olması hallerini kapsamaktadır. Bu tür bir belge henüz mevcut değilse, defter ve belgeler inceleme elemanı nezdinde olsa bile matrah artırımı imkanından yararlanılabilecektir.

5- Pişmanlıkla ya da Kendiliğinden Yapılan Beyanlar: Tablo'da da gösterildiği üzere; pişmanlıkla ya da kendiliğinden yapılan beyanlar için ödeme olaylığı getirilmektedir.

a. Diğer Ücret Mükelleflerine Getirilen İmkan: Gelir Vergisi Kanununun 64'üncü maddesinde sayılan diğer ücret mükelleflerinin; Şubat 2003 ayı sonuna kadar vergi dairelerine başvurarak 2003 takvim yılına ilişkin gelir vergilerini tarh ettirmeleri ve karnelerine işletmeleri kaydıyla önceki dönemlere ilişkin olarak herhangi bir vergi ve ceza aranmayacaktır. Bu mükelleflerden daha önce mükellefiyet kaydını yaptırmamış olanların işe başlama tarihi olarak bu Yasaya göre yaptıkları müracaat tarihi esas alınacaktır.

b. Kimler Diğer Ücret Mükellefidir: Gelir Vergisi Kanunu'nun 64. maddesine göre; kazançları basit usulde tespit edilen ticaret erbabı yanında çalışanlar. Özel hizmetlerde çalışan şoförler. Gayrimenkul sermaye iradı sahibi yanında çalışanlar. Danıştay'dan alınan olumlu görüşle, Maliye Bakanlığı'nca bu kapsama alınanlar "diğer ücretli" olarak sınıflandırılmıştır.

IV- Matrah Artırımı İle İlgili Hükümler

1- Gelir ve Kurumlar Vergisinde Matrah Artırımı: Gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri için ayrı ayrı, çeşitli durumlar için beyan edecekleri asgari matrahlar ve ödeyecekleri tutarlar ekteki tablolarda yıllar itibariyle ayrı ayrı gösterilmiştir. Matrah artırımının 2003 Şubat ayının sonuna kadar yapılması gerekmektedir.

a. Zarar Mahsubuna Sınırlama: Gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin matrah artırımında buldukları yıllara ait zararların % 50'si, 2002 ve izleyen yıllar kârlarından mahsup edilemeyecektir.

b. Artırılan Matrahtan İndirilemeyecek Tutarlar: İstisna ve indirimler nedeniyle gelecek yıllarda matrahtan indirim konusu yapılabilecek tutarlar ile geçmiş yıl zararları bu madde hükmüne göre artırılan matrahlardan indirilemeyecektir.

c. Matrah Artırımı Yapılsa Bile İnceleme ve Tarhiyat Yapılabilecek Haller: Matrah artırımında bulunan mükelleflerin yıllık gelir ve kurumlar vergisine mahsuben daha önce tevkif yoluyla ödemiş oldukları vergilerin, mahsup ya da nakden iadesi ile ilgili taleplerine ilişkin inceleme ve tarhiyat hakkı saklı tutulmuştur.

d. İndirim ve İstisna Tutarları İçin Matrah Artırımı: Kurumlar vergisi mükelleflerinin verdikleri yıllık beyannamede kurum kazancından indirilen ve Gelir Vergisi Kanununun 94'üncü maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendine göre gelir vergisi tevkifatına tabi tutulmuş olan kazanç ve iratlarının da bulunması halinde, (1) numaralı fıkrada belirtilen vergi incelemesine ve tarhiyata muhatap olmamaları için bu kazanç ve iratlar üzerinden tevkif edilen vergilerin, ait olduğu yıla ilişkin olarak (1) numaralı fıkrada belirtilen nispetlerde artırılarak ödenmesi şart koşulmuştur.

e. İndirim ve İstisna İçin Matrah Artırımı Yanında Kurumlar Vergisi Matrah Artırımı: İndirim ve istisna kazançları ile ilgili artırımda veya beyanda bulunan mükelleflerin, bu yıllara ilişkin olarak vergi incelemesi ve kurumlar vergisi tarhiyatına muhatap olmamaları için, ilgili yıllarda vergiye esas alınan kurumlar vergisi matrahlarını da asgari tutarlardan az olmamak üzere kanunda belirtilen nispetlerde artırmaları gerekmektedir.

f. İndirim ve İstisna Stopajı Beyan Edilmemişse: 2003 Şubat ayının

sonuna kadar asgari kurumlar vergisi matrahlarının % 50'sinden az olmamak üzere matrah beyan etmeleri ve 1998 için % 19, 1999 için % 18, 2000 için % 17, 2001 için % 16 nispetinde vergi ödemeleri gerekmektedir. Bu şekilde beyanname veren mükellefler hakkında bu fiilleri için Vergi Usul Kanununun usulsüzlük cezalarına ilişkin hükümleri uygulanmayacaktır.

g. Daha Önce Tevkif Suretiyle Ödenen Vergilere Mahsup Yasağı: Gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin bu madde hükmünden yararlanarak beyan ettikleri matrahları artırmaları halinde, daha önce tevkif yoluyla ödemiş oldukları vergiler, artırılan matrahlar üzerinden hesaplanan vergilerden mahsup edilmeyecektir.

2- Katma Değer Vergisi Matrah Artırımı

a. Matrah Artırımı Suretiyle Ödenecek KDV: Katma değer vergisi mükelleflerinin; her bir vergilendirme dönemine ilişkin olarak verdikleri (ihtirazi kayıtla verilenler dahil) KDV beyannamelerindeki hesaplanan katma değer vergisinin, beyanname (19 nolu satırın) yıllık toplamı üzerinden 1998 yılı için % 3, 1999 yılı için % 2.5, 2000 yılı için % 2 ve 2001 yılı için % 1.5 oranında hesaplanacak katma değer vergisini, Şubat 2003 ayı sonuna kadar idareye başvurarak artırımda bulunmayı kabul etmeleri halinde, bu mükellefler nezdinde söz konusu vergiyi ödemeyi kabul ettikleri yıllara ait vergilendirme dönemleri ile ilgili olarak katma değer vergisi incelemesi ve tarhiyat yapılmayacaktır.

Tablo 1

Matrah Artırımında Süre	Dönem	Matrah Artırımı Suretiyle Beyan Edilip Ödenecek KDV Tutarı
Şubat / 2003	1998 yılı	İlgili yıl beyannamelerinde hesaplanan yıllık KDV tutarının % 3'ü.
Şubat / 2003	1999 yılı	İlgili yıl beyannamelerinde hesaplanan yıllık KDV tutarının % 2.5'i.
Şubat / 2003	2000 yılı	İlgili yıl beyannamelerinde hesaplanan yıllık KDV tutarının % 2'si.
Şubat / 2003	2001 yılı	İlgili yıl beyannamelerinde hesaplanan yıllık KDV tutarının % 1.5'i.

b. Tecil - Terkin Uygulamasında Tecil Edilen Kısım Matrahtan Düşülecektir: Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 11'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi ve Geçici 17'nci maddelerine göre tecil - terkin uygulamasından faydalanan mükelleflerde artırıma esas tutarın belirlenmesinde, tecil edilen vergiler hesaplanan vergiden düşülecektir.

c. Artırımda Bulunulacak Yılda En Az Üç Dönem Verilmiş KDV Beyanları Varsa: Verilmesi gereken katma değer vergisi beyannamelerinden, en az üç döneme ait olanlarının verilmiş olması halinde, bu yıla ait dönemlerden verilmiş olan beyannamelerdeki hesaplanan katma değer vergisi tutarlarının ortalaması bir yıla iblağ edilerek, artırıma esas olmak üzere yıllık hesaplanan katma değer vergisi tutarı bulunur ve bu tutar üzerinden (1) numaralı fıkrada belirtilen oranlarda katma değer vergisi olarak ödenecektir.

d. Artırımda Bulunulacak Yılda Hiç Beyanname Verilmemiş ya da Bir veya İki Dönem İçin Verilmiş KDV Beyanları Varsa: Hiç beyanname verilmemiş ya da bir veya iki döneme ilişkin beyanname verilmiş olması halinde, ilgili yıl için gelir veya kurumlar vergisi matrah artırımında bulunmuş olması şartıyla artırılan matrah üzerinden % 15 oranında hesaplanacak katma değer vergisini ödemek suretiyle bu maddeden yararlanılacaktır.

e. İstisna veya Tecil - Terkin Uygulamaları Nedeniyle Hesaplanan KDV'nin Bulunmaması: İlgili takvim yılı içindeki işlemlerin tamamının, Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 32'nci maddesinde sayılmayan istisnalar kapsamındaki teslim ve hizmetlerden ya da tecil - terkin uygulaması kapsamındaki teslimlerden oluşması nedeniyle hesaplanan vergi bulunmaması halinde, ilgili yıl için gelir veya kurumlar vergisi matrah artırımında bulunmuş olması şartıyla artırılan matrah üzerinden %15 oranında katma değer vergisi ödenmek suretiyle bu maddeden yararlanılacaktır.

f. İstisna veya Tecil - Terkin Uygulamaları Yanında Vergiye Tabi İşlemlerin de Olması: Şu kadar ki, ilgili takvim yılı içinde yukarıdaki işlemlerin yanı sıra vergiye tabi işlemlerin de mevcudiyeti nedeniyle hesaplanan vergisi çıkan mükelleflerin bu madde hükmüne göre ödemeleri gereken katma değer vergisi tutarı, yukarıda belirtildiği şekilde

hesaplanacak %15 oranındaki katma değer vergisi tutarından aşağı olamayacaktır. Bu kapsama giren mükellefler, gelir veya kurumlar vergisi için matrah artırımında bulunmamaları halinde bu madde hükümünden yararlanamayacaklardır.

g. Vergilendirme Dönemi Üç Aylık Olan Katma Değer Vergisi Mükelleflerinde Matrah Artırımı: Vergilendirme dönemi üç aylık olan katma değer vergisi mükelleflerinin, yıllık asgari artırım tutarı; hiç beyanname vermemiş olmaları halinde 8'inci maddenin (2) numaralı fıkrasının (b) bendinde belirtilen esaslar çerçevesinde, beyanname vermiş olmaları halinde ise aynı fıkranın (a) bendinde belirtilen esaslar çerçevesinde belirlenecektir.

h. Artırımında Bulunulan Yıl İşe Başlanması veya İşin Bırakılması Durumunda: Katma Değer Vergisi mükelleflerinin artırımında bulunmak istedikleri yıl içinde işe başlamaları ya da işi bırakmaları halinde faaliyette bulunulan vergilendirme dönemleri için bu maddede belirtilen esaslar çerçevesinde artırımında bulunulacaktır.

i. Artırımında Bulunulan Yıl İle İlgili Kesinleşen Tarhiyatlar: Mükelleflerin artırımında bulunmak istedikleri yıl içinde bulunan vergilendirme dönemlerine ilişkin olarak, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılmış kesinleşen tarhiyatlar ilgili dönem beyanı ile birlikte dikkate alınacaktır.

j. Basit Usulde Vergilendirilen Gelir Vergisi Mükellefleri KDV Matrah Artırımı: Basit usulde vergilendirilen gelir vergisi mükellefleri hakkında (1) numaralı fıkrada belirtilen yıllardaki vergilendirme dönemlerine ilişkin olarak katma değer vergisi incelemesi ve tarhiyat yapılmayacaktır.

k. İnceleme Ve Tarhiyat Hakkı Saklı Tutulan Durumlar: Artırımında bulunulan yıllarla ilgili olarak kendileri hakkında sonraki dönemlere devreden indirilebilir katma değer vergileri ve ihraç kaydıyla teslimlerden veya iade hakkı doğuran işlemlerden doğan tecil-terkin ve nakden ya da mahsuben iade işlemleriyle sınırlı olmak üzere, inceleme ve tarhiyat hakkı saklı tutulmuştur.

l. Matrah Artımı Yoluyla Ödenen KDV Gider Ve Maliyet Unsuru Olarak Dikkate Alınamayacaktır: Bu madde hükmüne göre ödenen katma değer vergisinin, gelir veya kurumlar vergisi matrahlarının tespitinde

gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınmayacağı, ödenmesi gereken katma değer vergilerinden indirilemeyeceği veya herhangi bir şekilde mahsup ve iade edilmeyeceği hükmü getirilmiştir.

3- Gelir Vergisi Stopajı Matrah Artırımı

a. Matrah Artırımı Suretiyle Ödenecek Gelir Vergisi: Gelir Vergisi Kanunu'nun 94'üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendi uyarınca hizmet erbabına ödenen ücretlerden vergi tevkifatı yapmaya mecbur olanların; her bir vergilendirme dönemine ilişkin olarak verdikleri (ihtirazi kayıtla verilenler dahil) muhtasar beyannamelerinde yer alan ücret ödemelerine ilişkin gayrisafi tutarların yıllık toplamı üzerinden 1998 yılı için % 5, 1999 yılı için % 4, 2000 yılı için % 3 ve 2001 yılı için % 2 oranında hesaplanacak gelir vergisini, 2003 Şubat ayı sonuna kadar idareye başvurarak artırımında bulunmayı kabul etmeleri halinde, bu mükellefler nezdinde söz konusu vergiyi ödemeyi kabul ettikleri yıllara ait vergilendirme dönemleri ile ilgili olarak ücret yönünden gelir (stopaj) vergisi incelemesi ve tarhiyat yapılmayacaktır.

b. Matrah Artırımına Esas Beyanlar: Gelir (stopaj) vergisi artırımını isteminde bulunulan yıl içinde yer alan vergilendirme dönemlerine ilişkin olarak; a) Verilmesi gereken muhtasar beyannamelerinden, en az bir dönemde beyanname verilmiş olması halinde, bu beyannameye yer alan ücret ödemelerine ilişkin gayrisafi tutar 1 yıla iblağ edilerek,

Tablo 2

Dönem	Ödenecek Gelir Vergisi Stopajı Tutarı
1998 yılı	İlgili yıl muhtasar beyannamelerinde yer alan ücret ödemelerine ilişkin gayrisafi tutarların yıllık tutarlarının % 5'i.
1999 yılı	İlgili yıl muhtasar beyannamelerinde yer alan ücret ödemelerine ilişkin gayrisafi tutarların yıllık tutarının % 4'ü.
2000 yılı	İlgili yıl muhtasar beyannamelerinde yer alan ücret ödemelerine ilişkin gayrisafi tutarların yıllık tutarının % 3'ü.
2001 yılı	İlgili yıl muhtasar beyannamelerinde yer alan ücret ödemelerine ilişkin gayrisafi tutarların yıllık tutarının % 2'si.

artırımı esas olmak üzere yıllık ücretler üzerinden hesaplanan gelir (stopaj) vergisi matrahı bulunacak ve bu tutar üzerinden (1) numaralı fıkrada belirtilen oranda gelir vergisi ödenecektir. b) Hiç beyanname verilmemiş olması halinde; her bir vergilendirme dönemi için hesaplanacak asgari gelir (stopaj) vergisine esas olmak üzere en az; (i) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ilgili yılda verilmiş olan en son dört aylık sigorta prim bordrolarında bildirilen işçi sayısı kadar işçi, (ii) İlgili yılda sigorta prim bordrosunun hiç verilmemiş olması halinde, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, izleyen vergilendirme dönemlerinde verilen ilk sigorta prim bordrosundaki işçi sayısı kadar işçi, (iii) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar sigorta prim bordrosunun hiç verilmemiş olması halinde en az iki işçi, çalıştırıldığı kabul edilmek ve ilgili yılın son vergilendirme döneminde on altı yaşından büyük işçiler için geçerli olan asgari ücret tutarı esas alınarak hesaplanan gelir (stopaj) vergisi matrahı üzerinden (1) numaralı fıkrada belirtilen oranda gelir vergisini ödemek suretiyle bu maddeden yararlanılacaktır.

c. Matrah Artırımı Yapılacak Yıl İçinde İşe Başlanması Veya İşin Bırakılması: Gelir (stopaj) vergisi artırımında bulunmak isteyenlerin, yıl içinde işe başlamaları ya da işi bırakmaları halinde faaliyette bulunulan vergilendirme dönemleri için bu maddede belirtilen esaslar çerçevesinde artırımda bulunulacaktır.

d. Matrah Artırımı Yapılacak Yıla İlişkin Kesinleşen Tarhiyatların Bulunması Halinde: Gelir (stopaj) vergisi artırımında bulunulan yıl içinde yer alan vergilendirme dönemlerine ilişkin olarak, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yapıлып kesinleşen tarhiyatlar ilgili dönem beyanı ile birlikte dikkate alınacaktır.

e. Matrah Artımı Yoluyla Ödenen Gelir Vergisi Gider Ve Maliyet Unsuru Olarak Dikkate Alınmayacaktır: Bu madde hükmüne göre ödenen gelir vergisi, gelir veya kurumlar vergisi matrahlarının tespitinde gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınmayacaktır.

4- Matrah Artırımı İle İlgili Ortak Hükümler

a. Taksitlerin Zamanında Ödenmemesi Durumunda Gecikme Zammı İşletilecektir: Hesaplanan gelir, kurumlar ve katma değer vergilerinin; Şubat, Nisan, Haziran, Ağustos, Ekim, Aralık 2003 ayları ile Şubat,

Nisan, Haziran 2004 ayları sonuna kadar dokuz eşit taksitte ödenmesi şart tutulmuştur. Bu vergilerin Kanunda belirtilen şekilde ödenmemesi halinde, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 51'inci maddesine göre "gecikme zammıyla birlikte" takip ve tahsiline devam olunacaktır.

b. Matrah Artımı Yoluyla Ödenen Vergiler Gider Ve Maliyet Unsuru Olarak Dikkate Alınamayacaktır: Hesaplanarak ödenen vergiler, gelir veya kurumlar vergisi matrahlarının tespitinde gider olarak kabul edilmeyecek (kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınacak), indirim, mahsup ve iade konusu yapılmayacaktır.

c. Matrah Artımında Geçici Vergi Hesaplanacak mı? Artırılan matrahlar nedeniyle geçici vergi hesaplanmayacak ve tahsil olunmayacaktır.

d. Matrah Artırımında Bulunulmasının Defter ve Belgelerin Muhafaza ve İbraz Yükümlülüğüne Etkisi: Matrah artırımında bulunulmasının, Vergi Usul Kanununun defter ve belgelerin muhafaza ve ibrazına ilişkin hükümlerinin uygulanmasına engel teşkil etmeyeceği hükme bağlanmıştır.

e. Daha Önce İnceleme Geçiren Mükellefler de Matrah Artırımı Yapılabirler: Defter ve belgeleri üzerinde daha önce vergi incelemesi yapılmış olan mükellefler de, diledikleri takdirde vergi incelemesi yapılan yıllar için de artırımda bulunabileceklerdir. İdarenin artırımda bulunulmayan yıllar veya dönemler için vergi incelemesi yapma hakkı saklı tutulmuştur.

f. Matrah Artırımının Daha Önce Başlamış Vergi İncelemelerine Etkisi: Yasaya göre matrah artırımında bulunulmasının, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce başlanılmış olan vergi incelemeleri ile takdir işlemlerine engel teşkil etmeyeceği, ancak, matrah artırımında bulunan mükellefler hakkında başlanılan vergi incelemeleri ve takdir işlemlerinin, bu Kanunun 7'nci maddesinin (13) numaralı, 8'inci maddesinin (7) numaralı fıkra hükümleri saklı kalmak kaydıyla bu Kanunun yürürlüğe girdiği ayı izleyen ayın başından itibaren 1 ay içerisinde sonuçlandırılmaması halinde bu işlemlere devam edilmeyeceği belirlenmiştir. Bu süre içerisinde sonuçlandırılan vergi incelemeleri ile ilgili tarhiyat öncesi uzlaşma talepleri dikkate alınmayacaktır. İnceleme

veya takdir sonucu tarhiyata konu matrah farkı tespit edilmesi halinde, inceleme raporları ile takdir komisyonu kararlarının vergi dairesi kayıtlarına intikal ettiği tarihten önce matrah artırımında bulunmuş olması şartıyla, inceleme ve takdir sonucu bulunan matrah farkı, bu Kanunun 7. ve 8. madde hükümleri ile birlikte değerlendirilecektir.

V- Stok Affı İle İlgili Hükümler

1- İşletmede Mevcut Olduğu Halde Kayıtlarda Yer Almayan Mallar İle Düşük Bedelle Yer Alan Makine, Teçhizat ve Demirbaşlar: İşletmede mevcut olduğu halde kayıtlarda yer almayan % 18 oranında katma değer vergisine tabi mallar ile makine, teçhizat ve demirbaşların rayiç bedeli üzerinden % 10 oranında, düşük oranlı katma değer vergisine tabi mallar için tabi oldukları oranın yarısı oranında KDV ödenecektir. İşletme kayıtlarında düşük bedelle yer alan makine, teçhizat ve demirbaşların rayiç bedeli üzerinden % 10 oranında KDV ödenecek.

2- Kayıtlarda Yer Aldığı Halde İşletmede Mevcut Olmayan Mallar: Yasanın yürürlüğe girdiği ayı izleyen üçüncü ayın son iş gününe kadar fatuğa düzenlenerek kayıtlara intikal ettirilecektir.

3- Kıymetli Maden ve Ziyet Eşyası İle İlgili Değerleme Farkı: Mükelleflerin esas faaliyeti ile ilgili olarak 31.12.2002 tarihi itibarıyla işletmelerinde mevcut ve kayıtlarında yer alan kıymetli maden ve taşlar ile bunlardan yapılmış ziyet eşyasını değerleyerek değerlendirme farkı üzerinden % 2.5 oranında vergi ödenecektir.

VI- Vergi Suçları İle İlgili Hükümler

Vergi Usul Kanununun 359'uncu maddesinde sayılan fiilleri 31.8.2002 tarihinden önce işleyenler hakkında Cumhuriyet savcılıklarına suç duyurusunda bulunulmayacağı, soruşturma aşamasında olanlar için takibat yapılmayacağı, açılmış bulunan kamu davalarının ortadan kaldırılacağı ve kesinleşmiş mahkumiyet kararlarının infaz edilmeyeceği esas getirilmiştir.

Vergi Usul Kanununun 359'uncu maddesinin (b) fıkrasının (1) numaralı bendindeki "Defter, kayıt ve belgeleri yok edenler veya defter sahifelerini yok ederek yerine başka yapraklar koyanlar veya hiç yaprak koymayanlar veya belgelerin asıl veya suretlerini tamamen ve-

ya kısmen sahte olarak düzenleyenler", (2) numaralı bendindeki "belgeleri sahte olarak basanlar" bu Yasa hükmünden yararlanamayacaklardır. İşlenen kaçakçılık suçlarından dolayı vergi ziyana sebebiyet verildiği hallerde, yasa hükmünden yararlanılabilmesi için; salınan vergi ve kesilen cezalar ile gecikme faizi ve zamlarının, Yasa yürürlüğünden önce ya da Yasa hükümlerinden yararlanılmak suretiyle öngörülen süre ve tutarda tamamen ödenmiş olması ve bunlara karşı idari yargı yerlerinde dava açılmaması veya açılan davalardan vazgeçilmesi esası getirilmektedir.

VII- Süresinde Ödenmeyen Taksitler

Yasaya göre ödenmesi gereken taksitlerin ödenmemesi ya da ek-sik ödenmiş olması halinde, ödenmemiş olan tutarların son taksit ödeme süresi sonuna kadar; ödenmeyen ya da eksik ödenen kısmın son taksitde ait olması halinde ise bu tutarın son taksiti izleyen ayın sonuna kadar ödenmeyen kısım ile birlikte her ay için ayrı ayrı % 10 fazlası ile ödenmesi şartıyla bu Kanun hükümlerinden yararlanılacaktır. Yasa kapsamına giren alacakların (1) numaralı fıkrada belirtilen şekilde tamamen ödenmemiş olması halinde mükellefler ödedikleri tutar kadar bu Yasa hükümlerinden yararlanabileceklerdir.

VIII- Gümrük Vergisi ve Cezalara İlişkin Hükümler

Yasa yürürlüğe girdiği tarihe kadar Gümrük Kanunu'na göre tahakkuku kesinleştiği halde tamamen ya da kısmen ödenmemiş gümrük vergilerinin aslının tamamının ve bu asla bağlı olarak Gümrük Kanunu uyarınca kesilen veya kesilecek para cezalarının kanuni miktarları ile uygulanacak gecikme zammı veya faizlerin % 20'sinin bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren iki ay içinde ödenmesi halinde kalan % 80'inin tahsilinden vazgeçilecektir. Bu hüküm, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte vergi yükümlülüğü doğmuş bulunan; itiraz süresi geçmemiş olan veya bu tarihten sonra tebliğ edilip de ihtilaf yaratılmayan ve tebliğ tarihinden itibaren iki ay içinde ödenecek olan vergilere ilişkin para cezaları için de uygulanacaktır. Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten önce bir gümrük rejimi beyanında bulunmuş olsa

dahi bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra bir gümrük yükümlülüğünün doğması halinde bu madde hükümleri uygulanmayacaktır.

Yasanın yürürlüğe girdiği tarihe kadar Gümrük Kanununa göre idari itiraz mercileri veya yargı organları nezdinde ihtilaflı hale gelmiş gümrük vergilerinin aşlının tamamının ve Gümrük Kanunu uyarınca kesilen veya kesilecek para cezalarının kanunî miktarları ile uygulanacak gecikme zammı veya faizlerin % 30'unun bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren iki ay içinde ihtilaftan vazgeçilmek kaydıyla Tdenmesi halinde kalan % 70'inin tahsilinden vazgeçilecektir. Yasanın yürürlük tarihine kadar Gümrük Kanunu hükümlerine aykırı olarak işlenmiş fiiller nedeniyle aynı Kanun uyarınca alınması gereken para cezalarının % 30'unun bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren iki ay içerisinde ödenmesi halinde kalan % 70'inin tahsilinden vazgeçilecektir.

IX- İade Edilmeyecek Alacaklar

Yasa kapsamında yapılan ödemelerin red, iade ve mahsup edilmeyeceği hükme bağlanmıştır. Ayrıca; Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılan ödemeler ile Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 48'inci maddesine göre tahsil edilen tecil faizlerinin bu Kanun hükümlerine dayanılarak red ve iadesi yapılmayacaktır. Ancak, bu Kanunun 3'üncü maddesinin uygulamasına ilişkin olarak dava konusu olan tarhiyatlara karşılık bu Kanunun yürürlük tarihinden önce ödeme yapılmış olması halinde, ödenen bu tutarlar vergi mahkemesinde devam eden davalar için bu maddeden yararlanılmak üzere yapılan başvurular ile vergi mahkemesince verilmiş terkin kararları üzerine nakden ya da mahsuben iade edilebilecektir.

X- Yetki Hükümü

Maliye Bakanlığı, bu Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye, bu Kanunda belirlenen başvuru ve ilk taksit ödeme süresini bir aya kadar uzatmaya ve bu Kanundan yararlanmak isteyen mükelleflere başvuru süresi tespit etmeye yetkili kılınmıştır. Bu nedenle, uygulama esasları için Maliye Bakanlığı'nın düzenlemeleri beklenmelidir.

DİE Aylık TEFE Oranlarının Kullanımına İlişkin Bir Örnek;

ABC A.Ş.'nin 1999 yılına ilişkin Kurumlar Vergisine ilişkin 30.000.000.000.- TL. Kurumlar Vergisi ve 63.750.000.000.- TL. Vergi Ziyatı Cezası borcu olduğunu varsayalım. Şirket anılan tarihyatı dava konusu edilmiştir. Dava halen Vergi Mahkemesi nezdinde devam etmektedir.

Şirketin Ocak-2003 tarihi itibarıyla vergi borcu aşağıdaki gibidir:

Ocak 2003 İtibarıyla Vergi Borcu Tablosu*

Ödenecek Verginin			Cezanın		Gecikme Faizi**	Toplam
Türü	Dönemi	S. Vergi	Türü	Tutarı		
KV	1999	30.000.000.000	Vergi Ziyatı C.	63.750.000.000	67.500.000.000	161.250.000.000
Fon	1999	3.000.000.000	Vergi Ziyatı C.	6.375.000.000	6.750.000.000	16.125.000.000
		33.000.000.000		70.125.000.000	74.250.000.000	177.375.000.000

*Bu tablo vergi borçlusunun Ocak 2003 tarihi itibarıyla ihtilaf konusu yaptığı vergi borçlarını göstermektedir. Dava açılan tutar için gecikme zammı hesaplanmamıştır. **Gecikme Faizi, 1999 Yılı Kurumlar Vergisinin vade tarihlerini takip eden Mayıs 2000, Ağustos 2000 ve Kasım 2000 tarihlerinden Ocak 2003 tarihine kadar olan süre için hesaplanmıştır.

Şirket, 4792 Sayılı Vergi Barışı Kanunu hükümlerinden yararlanmak istediği takdirde, toplam vergi borcu aşağıdaki gibi olacaktır:

Vergi Affı Sonrası Vergi Borcu Tablosu

Ödenecek Verginin			Ödenecek**		TEFE***	Toplam
Türü	Dönemi	Tutarı*	Ceza	Gec. Faizi		
KV	1999	15.000.000.000	0	0	15.360.000.000	30.360.000.000
Fon	1999	1.500.000.000	0	0	1.536.000.000	3.036.000.000
		16.500.000.000	0	0	16.896.000.000	33.396.000.000

*4792 Sayılı Kanunun 3/1. maddesi uyarınca, vergi mahkemesi nezdinde ihtilaf konusu yapılan tutarın %50'si ödenecektir.

**Bu kanun uyarınca, aftan yararlanılması durumunda ceza ve gecikme faizinin (varsa gecikme zammı) tamamı terkin edilecektir.

*** TEFE tutarı, vergi affı sonrası ödenecek vergi tutarı üzerinden, bu verginin vade tarihlerini takip eden Mayıs 2000, Ağustos 2000 ve Kasım 2000 tarihlerinden Aralık 2002 tarihine kadar olan süre için hesaplanmıştır. TEFE oranları olarak, Mayıs 2000 TEFE % 106.40, Temmuz 2000 TEFE % 104.40, Kasım 2000 TEFE % 97.40 dikkate alınmıştır.

Gelir Vergisi Mükellefleri İçin Matrah Artırımı

Tablo 3

Matrah Artırım Süresi	Artırım Oranı (Bildirilen matrahın)	Zarar bildiren gelir vergisi mükelleflerinin bildireceği en az matrah		Zarar veya Beyanda Bulunmama Halinde Ödenecek İlave Vergi		Beyan Edilmemiş Gelir Sadece Gayrimenkul Sermaye İradı İse Matrah		Basit Usulde Matrah Artırımı**	Basit Usul için Ödenecek Vergi
		Vergi oranı*				CMMSİ İçin İlave Vergi (%30)			
Şubat-2003	1998 yılı için % 30	2.500.000.000	30	750.000.000	500.000.000	150.000.000	-	-	
Şubat-2003	1999 yılı için % 25	3.000.000.000	30	900.000.000	600.000.000	180.000.000	600.000.000	180.000.000	
Şubat-2003	2000 yılı için % 25	3.750.000.000	30	1.125.000.000	750.000.000	225.000.000	900.000.000	270.000.000	
Şubat-2003	2001 yılı için % 20	5.000.000.000	30	1.500.000.000	1.000.000.000	300.000.000	1.200.000.000	360.000.000	
II-TOPLAM					4.275.000.000	855.000.000		810.000.000	

*Vergi oranı, süresinde beyanda bulunup, vergilerini süresinde ödeyen mükellefler için %25 olarak uygulanacaktır. Ancak indirimli orandan yararlanabilmek için kesinleşmiş veya kesinleşmemiş borçlarla ilgili bu kanun hükümlerinden yararlanılmıyor olması gerekmektedir. İstisna, indirim ve mahsuplar nedeniyle daha önce verilen beyanlarda ödenecek vergi çıkmamış olsa bile bu madde hükmünden yararlanılabilecektir.

**Basit usulde vergilendirilecek dönemler için kanun öncesi beyanda bulunulmuş ise, inceleme ve tarhiyat yapılamayacaktır.

Kurumlar Vergisi Mükellefleri İçin Matrah Artırımı

Tablo 4

Matrah Artırım Süresi	Artırım Oranı (Bildirilen matrahın)	Zarar bildiren veya beyanname vermemiş gelir vergisi mükelleflerinin bildireceği en az matrah		Zarar veya Beyanda Bulunmama Halinde Ödenecek İlave Vergi		İstisna ve İndirimlerde Artırım Oranları (%)	İndirim veya İstisna Stopajı Beyan Edilmemiş**	İndirim ve İstisna Stopajı Beyan Edilmemişse Artırımda Vergi Oranı	Beyan Edilmemiş İndirim ve İstisna Stopajı İçin Ödenecek Vergi***
		Vergi oranı*							
Şubat-2003	1998 yılı için % 30	7.500.000.000	30	2.250.000.000	30	3.750.000.000	19	712.500.000	
Şubat-2003	1999 yılı için % 35	9.000.000.000	30	2.700.000.000	25	4.500.000.000	18	810.000.000	
Şubat-2003	2000 yılı için % 20	11.250.000.000	30	3.375.000.000	20	5.625.000.000	17	956.250.000	
Şubat-2003	2001 yılı için % 15	15.000.000.000	30	4.500.000.000	15	7.500.000.000	16	1.200.000.000	
II-TOPLAM					12.825.000.000	21.375.000.000		3.678.750.000	

*Vergi oranı, süresinde beyanda bulunup, vergilerini süresinde ödeyen mükellefler için %25 olarak uygulanacaktır. Ancak indirimli orandan yararlanabilmek için kesinleşmiş veya kesinleşmemiş borçlarla ilgili bu kanun hükümlerinden yararlanılmıyor olması gerekmektedir. İstisna, indirim ve mahsuplar nedeniyle daha önce verilen beyanlarda ödenecek vergi çıkmamış olsa bile bu madde hükmünden yararlanılabilecektir.

**İndirim veya istisnaları nedeniyle bu kanunun matrah artırımına ilişkin hükümlerden yararlananlar, kurumlar vergisi matrahlarını da kurumlar için belirlenen asgari matrahın az olmamak üzere kurumlar için belirlenen oranlarda artırmak zorundadır.

***Bu hükümden yararlanan mükellefler hakkında bu fiilleri için VUK uyarınca usulsüzlük cezası uygulanmaz.

Tablo 5
DİE Aylık Kümülatif TEFE Oranları (%)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
1994	480.80	475.50	467.70	460.70	432.20	423.70	421.00	418.60	415.40	411.00	404.80	399.10
1995	392.70	382.40	375.30	369.80	364.70	362.80	361.50	359.20	356.90	352.30	348.60	345.10
1996	340.70	334.90	330.80	323.80	315.70	311.60	308.90	306.50	302.70	297.60	292.10	287.00
1997	283.10	277.50	271.30	265.30	259.80	254.60	251.20	245.90	240.10	233.80	227.10	221.50
1998	216.10	209.60	205.00	201.00	197.00	193.70	192.10	189.60	187.20	181.90	177.80	174.40
1999	171.90	168.30	164.90	160.90	155.60	152.40	150.60	146.60	143.30	137.40	132.70	128.60
2000	121.80	116.00	111.90	108.80	106.40	104.70	104.40	103.40	102.50	100.20	97.40	95.00
2001	93.10	90.80	88.20	78.10	63.70	57.40	54.50	51.20	47.70	42.30	35.60	31.40
2002	27.30	23.10	20.50	18.60	16.80	16.40	15.20	12.50	10.40	7.30	4.20	2.60

Tablo 6
DİE TEFE Genel Endeksi

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
1994	61.90	66.70	71.40	91.70	99.50	102.20	104.70	108.00	112.80	119.80	126.60	134.70
1995	148.50	159.00	167.80	176.40	179.70	182.00	186.10	190.30	199.10	206.50	213.80	221.10
1996	244.80	259.10	277.30	298.70	312.10	320.60	328.20	340.60	358.00	377.60	396.90	412.50
1997	415.80	462.80	490.70	517.90	544.80	563.40	591.10	624.60	663.70	708.00	747.60	787.70
1998	870.10	877.40	912.70	949.30	980.20	995.50	1020.70	1045.30	1101.20	1146.80	1185.70	1215.10
1999	1258.6	1301	1352.9	1424.4	1469.9	1496.5	1556	1606.8	1700.8	1780.1	1852.7	1970.5
2000	2094	2179.3	2246.8	2300.5	2339.5	2346.4	2370.3	2391	2448.3	2516.7	2577.2	2626
2001	2686.8	2757.6	3035	3470.8	3689.6	3795.6	3920.6	4050.5	4376.7	4564.5	4755.5	4951.7
2002	5157.4	5289.5	5387.9	5485.5	5568.4	5572.0	5720.1	5843.8	6074.6	6213.3	6314.3	6478.8

Tablo 7
DİE Aylık TEFE Oranları

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	TOPLAM
1994	5.29	7.75	7.05	28.43	8.51	2.71	2.45	3.15	4.44	6.21	5.68	6.40	88.06
1995	10.24	7.07	5.53	5.13	1.87	1.28	2.25	2.26	4.62	3.72	3.54	4.35	51.86
1996	5.80	4.10	7.02	8.08	4.14	2.72	2.37	3.78	5.11	5.47	5.11	3.93	57.64
1997	5.65	6.20	6.03	5.54	5.19	3.41	5.27	5.81	6.26	6.67	5.59	5.36	67.00
1998	6.53	4.56	4.02	4.01	3.26	1.56	2.53	2.41	5.35	4.14	3.39	2.48	44.24
1999	3.58	3.37	3.99	5.28	3.19	1.81	3.98	3.26	5.85	4.66	4.08	6.84	49.90
2000	5.78	4.07	3.10	2.39	1.70	0.29	1.03	0.95	2.31	2.79	2.40	1.89	28.71
2001	2.32	2.64	10.06	14.36	6.30	2.87	3.29	3.54	5.35	6.73	4.18	4.13	65.77
2002	4.15	2.56	1.86	1.81	0.42	1.15	2.67	2.13	3.11	3.13	1.63	2.61	27.24

Tablo 8								
4792 SAYILI VERGİ BARIŞI KANUNU UYARINCA KESİNLEŞMİŞ KAMU ALACAKLARININ YENİDEN YAPILANDIRILMASI								
Kanun Md.	Genel Açıklama		Alacağa İlişkin Açıklamalar				Ödemeye İlişkin Açıklamalar	
	Alacak Türü	Vergi Aşlı	Ödenecek Faiz Tutarı (G. Faizi, G. Zammı Yerine)	Gecikme Faizi	Gecikme Zammı	Ceza	Taksit Sayısı	Taksit Dönemleri
2/1-a 2/1-b	31.08.2002 tarihi itibarıyla kesinleşmiş ve ödenmemiş (kısmen veya tamamen) olan kamu alacakları (vergi aşlı, ceza, gecikme faizi ve gecikme zammı) (*Dava açılmamış ya da açılmış davadan vazgeçilmiş olması şartıyla)	Vergi aşlının tamamı ödenecek	Gecikme Faizi / gecikme zammı yerine Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar "DİE'nin her ay için belirlediği TEFE endeksinin aylık oranı" esas alınarak hesaplanacak tutar	Tamamı terkin edilecek	Tamamı terkin edilecek	Tamamı terkin edilecek	9 (17 ayda)	Şubat 2003/Haziran 2004 (ikişer aylık aralarda)
2/1-c	Vergi aşlına bağlı olmaksızın kesinleşmiş ve ödenmemiş vergi cezaları (Örn. Usulsüzlük, Özel Usulsüzlük Cezaları) (*Dava açılmamış ya da açılmış davadan vazgeçilmiş olması şartıyla)	-	-	-	-	%20'si ödenecek	3 (5 ayda)	Şubat 2003/Haziran 2004 (ikişer aylık aralarda)
2/1-d	Sadece vergi aşlına bağlı olarak kesinleşmiş ve ödenmemiş vergi cezaları ve gecikme zamları	-	-	-	-	Tamamı terkin edilecek	-	-
2/1-e	İştirak, teşvik ve yardım filleri nedeniyle kesilen ve kesinleşmiş "vergi ziyası cezaları" (*Dava açılmamış ya da açılmış davadan vazgeçilmiş olması şartıyla)	-	-	-	-	Tamamı terkin edilecek	9 (17 ayda)	Şubat 2003/ Haziran 2004 (ikişer aylık aralarda)
2/2	Kesinleşmiş ve teccil edilmiş olan kamu alacaklarından Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte henüz ödenmemiş taksit tutarları (vergi aşlı, ceza, gecikme faizi ve gecikme zammı) (*Dava açılmamış ya da açılmış davadan vazgeçilmiş olması şartıyla)	Vergi aşlının tamamı ödenecek	Gecikme Faizi / gecikme zammı yerine, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar "DİE'nin her ay için belirlediği TEFE endeksinin aylık oranı" esas alınarak hesaplanacak tutar	Tamamı terkin edilecek	Tamamı terkin edilecek	Tamamı terkin edilecek	9 (17 ayda)	Şubat 2003/Haziran 2004 (ikişer aylık aralarda)
2/4	2002 yılında tahakkuk etmiş ve ödenmemiş Geçici Vergiler	Vergi aşlının tamamı terkin edilecek	Gecikme zammı yerine, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar "DİE'nin her ay için belirlediği TEFE endeksinin aylık oranı" esas alınarak hesaplanacak tutar	-	Tamamı terkin edilecek	-	-	Hemen Ödenmesi Gerekliyor
2/5	17.08.1999 ve 12.11.1999 tarihlerinde meydana gelen deprem nedeniyle, ödeme süreleri uzatılan vergiler için,	Ödeme süresi belirlenmemiş GV, KV ve GV Sip. (Ödeme süresinin belirlenmesi tarihinden itibaren Haziran 2004 tarihine kadar kalan süre içinde ödenmesi gerekmektedir)	Vergi aşlının tamamı ödenecek	-	-	-	9 (17 ayda)	Şubat 2003/Haziran 2004 (ikişer aylık aralarda)
		Diğer vergiler (Vade tarihi Şubat 2003 ayının son günü)	Vergi aşlının tamamı ödenecek	-	-	-	9 (17 ayda)	Şubat 2003/Haziran 2004 (ikişer aylık aralarda)
2/6	Motorlu Taşıtlar Vergisi	Vergi aşlına tamamı ödenecek	Gecikme zammı yerine, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar "DİE'nin her ay için belirlediği TEFE endeksinin aylık oranı" esas alınarak hesaplanacak tutar	Tamamı terkin edilecek	Tamamı terkin edilecek	Tamamı terkin edilecek	9 (17 ayda)	Şubat 2003/Haziran 2004 (ikişer aylık aralarda)

4792 SAYILI VERGİ BARIŞI KANUNU UYARINCA İHTİLAFLI KAMU ALACAKLARININ YENİDEN YAPILANDIRILMASI									
Kanun Md.	Genel Açıklama		Alacağı İlişkin Açıklamalar				Ödemeye İlişkin Açıklamalar		
	Alacak Türü	Vergi Aslı	Ödenecek Faiz Tutarı (G. Faizi, G. Zammı Yerine)	Gecikme Faizi	Gecikme Zammı	Ceza	Taksit Sayısı	Taksit Dönemleri	
3/1	Vergi Mahkemesinde yargılaması devam eden ya da dava açma süresi henüz geçmemiş kamu alacakları (vergi aslı, ceza, gecikme faizi ve gecikme zammı) ("Dava açılmamış ya da açılmış davadan vazgeçilmiş olması şartıyla)	%30'si ödenecek	Gecikme Faizi / gecikme zammı yerine, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, ödenecek %50 oranındaki vergi aslı tutarı üzerinden "DİE'nin her ay için belirlediği TEFE endeksinin aylık oranı" esas alınarak hesaplanacak tutar	Tamamı terkini edilecek	Tamamı terkini edilecek	Tamamı terkini edilecek	9 (17 ayda)	Şubat 2003/ Haziran 2004 (ikişer aylık aralarla)	
3/2-a	Bölge İdare Mahkemesi ya da Danıştay'da nitraz ya da temyizde olan veya yazını süresi henüz geçmemiş olan davalarla ilgili olarak, yazının yürürlüğe girdiği tarihe kadar,	Son Karar "terkin" ise	%20'si ödenecek "Dava açılmamış ya da açılmış davadan vazgeçilmiş olması şartıyla)	Gecikme Faizi / gecikme zammı yerine, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, ödenecek %20 oranındaki vergi aslı tutarı üzerinden "DİE'nin her ay için belirlediği TEFE endeksinin aylık oranı" esas alınarak hesaplanacak tutar	Tamamı terkini edilecek	Tamamı terkini edilecek	Tamamı terkini edilecek	9 (17 ayda)	Şubat 2003/ Haziran 2004 (ikişer aylık aralarla)
3/2-b		Son Karar "tasdik" ise	Vergi aslının tamamı ödenecek ("Dava açılmamış ya da açılmış davadan vazgeçilmiş olması şartıyla)	Gecikme Faizi / gecikme zammı yerine, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar "DİE'nin her ay için belirlediği TEFE endeksinin aylık oranı" esas alınarak hesaplanacak tutar	Tamamı terkini edilecek	Tamamı terkini edilecek	Tamamı terkini edilecek	9 (17 ayda)	Şubat 2003/ Haziran 2004 (ikişer aylık aralarla)
3/2-b	BİM ya da Danıştay'da verilen son Karar	"Bozma" ise	%20'si ödenecek ("Dava açılmamış ya da açılmış davadan vazgeçilmiş olması şartıyla)	Gecikme Faizi / gecikme zammı yerine, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, ödenecek %20 oranındaki vergi aslı tutarı üzerinden "DİE'nin her ay için belirlediği TEFE endeksinin aylık oranı" esas alınarak hesaplanacak tutar	Tamamı terkini edilecek	Tamamı terkini edilecek	Tamamı terkini edilecek	9 (17 ayda)	Şubat 2003/ Haziran 2004 (ikişer aylık aralarla)
	BİM ya da Danıştay'da verilen son karar, kısmen bozma, kısmen onama ise	"Kısmen Onama" için Onanan Kısımın	Vergi aslının tamamı ödenecek ("Dava açılmamış ya da açılmış davadan vazgeçilmiş olması şartıyla)	Gecikme Faizi / gecikme zammı yerine, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar "DİE'nin her ay için belirlediği TEFE endeksinin aylık oranı" esas alınarak hesaplanacak tutar	Tamamı terkini edilecek	Tamamı terkini edilecek	Tamamı terkini edilecek	9 (17 ayda)	Şubat 2003/ Haziran 2004 (ikişer aylık aralarla)
		"Kısmen Bozma" için Bozulan Kısımın	%20'si ödenecek ("Dava açılmamış ya da açılmış davadan vazgeçilmiş olması şartıyla)	Gecikme Faizi / gecikme zammı yerine, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, ödenecek %20 oranındaki vergi aslı tutarı üzerinden "DİE'nin her ay için belirlediği TEFE endeksinin aylık oranı" esas alınarak hesaplanacak tutar	Tamamı terkini edilecek	Tamamı terkini edilecek	Tamamı terkini edilecek	9 (17 ayda)	Şubat 2003/ Haziran 2004 (ikişer aylık aralarla)
3/3	Sadece vergi cezalarına karşı dava açılmış olması halinde,	Vergi aslına bağlı olarak kesilen cezalar	Vergi aslının tamamı ödenmişse ya da kalan kısım bu Kanun uyarınca ödenirse	Gecikme Faizi / gecikme zammı yerine, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar "DİE'nin her ay için belirlediği TEFE endeksinin aylık oranı" esas alınarak hesaplanacak tutar	Tamamı terkini edilecek	Tamamı terkini edilecek	Tamamı terkini edilecek	9 (17 ayda)	Şubat 2003/ Haziran 2004 (ikişer aylık aralarla)
		Vergi aslına bağlı olmaksızın kesilen cezalar	-	-	-	-	Tamamı terkini edilecek	9 (17 ayda)	Şubat 2003/ Haziran 2004 (ikişer aylık aralarla)
4	İştirak, teşvik ve yardım filleri nedeniyle kesilen "vergi ziyai cezaları" için ("Dava açılmamış ya da açılmış davadan vazgeçilmiş olması şartıyla)	-	-	-	-	Tamamı terkini edilecek	İlk tarih edilen tutar üzerinden %20'si ödenecek	9 (17 ayda)	Şubat 2003/ Haziran 2004 (ikişer aylık aralarla)

Tablo 10
4792 SAYILI VERGİ BARIŞI KANUNU UYARINCA İNCELEME VE TARHİYAT AŞAMASINDAKİ
ALACAKLARIN YENİDEN YAPILANDIRILMASI

Kanun Md. No	Genel Açıklama Alacak Türü	Alacağa İlişkin Açıklamalar					Ödemeye İlişkin Açıklamalar	
		Vergi Aslı	Ödenecek Faiz Tutarı (Gecikme Faizi, Gecikme Zammı Yerine)	Gecikme Faizi	Gecikme Zammı	Ceza	Taksit Sayısı	Taksit Donemleri
5/2	Vergi incelemesi devam edenlerde, inceleme tamamlandıktan sonra tarh edilen vergiler için 30 gün içinde yazılı olarak başvurulması şartıyla (*Dava açılmamış ya da açılmış davadan vazgeçilmiş olması şartıyla)	% 50'si ödenecek	Gecikme Faizi / gecikme zammı yerine, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kadar, ödenecek %50 oranındaki vergi aslı tutar üzerinden *DİE'nin her ay için belirlediği TEFE endeksinin aylık oranı esas alınarak hesaplanacak tutar	Tamamı terkin edilecek *Ödeme yapılmazsa yararlanılmaz	-	Tamamı terkin edilecek (*Ödeme yapılmazsa yararlanılmaz)	6 (12 ayda)	İhbaramenin tebliğini izleyen aydan itibaren ikişer aylık ara ile
5/3	Vergi incelemesi devam edenlerde, inceleme tamamlandıktan sonra, işbirlik, teşvik ve yardım filleri için kesilen "vergi ziyai cezaları" için 30 gün içinde yazılı olarak başvurulması şartıyla (*Dava açılmamış ya da açılmış davadan vazgeçilmiş olması şartıyla)	-	-	-	Tamamı terkin edilecek	₺20'si ödenecek	6 (12 ayda)	İhbaramenin tebliğini izleyen aydan itibaren ikişer aylık ara ile
6/1-a	Şubat 2003 sonuna kadar pişmanlıkla yapılan beyanlar için	Vergi aslının tamamı ödenecek	-	-	Pişmanlık zammının %10'u ödenecek	Usulsüzlük Cezasının %10'u ödenecek	6 (11 ayda)	Şubat 2003/ Aralık 2003 (ikişer aylık aralarla)
6/1-b	Şubat 2003 sonuna kadar VUK 30/4. Maddesi uyarınca kendiliğinden yapılan beyanlar için (*Dava açılmamış ya da açılmış davadan vazgeçilmiş olması şartıyla)	Vergi aslının tamamı ödenecek	-	₺ 20'si ödenecek	-	₺ 20'si ödenecek	6 (11 ayda)	Şubat 2003/ Aralık 2003 (ikişer aylık aralarla)
	Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce pişmanlıkla verilen beyanlarla ilgili olarak kesilen ve henüz tebliğ edilmemiş ya da dava açılma adresi geçmemiş vergi ziyai cezaları için	Vergi aslının tamamı ödenecek	-	₺ 20'si ödenecek	₺ 20'si ödenecek	₺ 20'si ödenecek	6 (11 ayda)	Şubat 2003/ Aralık 2003 (ikişer aylık aralarla)

EKONOMİK GÖSTERGELER DIŞ DÜNYA (ŞUBAT 2003)

Ülkeler	GSYİH*	Tüketici Fiyatları*	Ücretler Kazançlar*	İşsizlik Oranı (%) (En Son)	Dış Ticaret Dengesi** (Milyar \$) (Son 12 Ay)	Cari İşlem Dengesi** (Milyar \$) (Son 3 Ay)
A.B.D.	3.3	2.4	3.0	6.0	-467.0	-462.2
Almanya	0.4	1.1	2.3	10.1	118.4	45.3
Avustralya	3.7	3.0	3.6	6.2	-3.8	-14.3
Avusturya	1.2	1.8	2.2	4.1	b.d.	-0.6
Belçika	0.9	1.4	2.2	11.7	18.0	18.0
Danimarka	1.1	2.5	3.9	5.4	7.4	4.0
Fransa	1.0	2.3	3.4	9.0	8.1	27.7
Hollanda	0.3	3.2	3.4	2.5	28.0	9.0
İngiltere	2.2	2.9	3.8	5.2	-51.1	-20.5
İspanya	1.8	4.0	3.8	11.8	-38.7	-14.3
İsveç	2.0	2.3	3.1	4.1	14.8	10.8
İsviçre	0.6	0.9	2.5	3.6	4.5	29.8
İtalya	0.5	2.8	2.1	8.9	10.5	-5.0
Japonya	1.3	-0.4	0.6	5.3	92.6	114.8
Kanada	4.0	3.9	2.4	7.5	28.9	12.4
Euro-11	0.8	2.3	3.3	8.4	98.3	37.4

Açıklamalar: (b.d.) = Belli Değil. **Kaynak:** The Economist, 01 Şubat 2003.

(*) Yıllık Yüzde Değişim.

(**) Avustralya, Fransa, İngiltere, Japonya, A.B.D. ve Kanada için İthalat F.O.B., İhracat F.O.B.; Diğerleri için C.I.F / F.O.B.

Bankacılık

Banka-Mali ve Ekonomik Yorumlar Dergisi

Bankacılık Sektöründen Haberler

Denizbank'tan "Güvenli Kart" Atağı

redi kartıyla yapılan dolandırıcılığı ortadan kaldıran ve 2005 yılına kadar tüm dünyada standart olarak uygulanacak Europay, MasterCard ve Visa'nın oluşturduğu "EMV çip kart" teknolojisi, Türkiye'de ilk kez Denizbank tarafından kullanılmaya başlandı. Teknolojinin Türkiye'de tüm bankalar tarafından uygulanmaya başlanması halinde yılda 10-15 milyon dolarlık dolandırıcılığın sona ermesi bekleniyor. Denizbank Genel Müdürü Hakan Ateş, 2005 yılına kadar tüm dünyada entegrasyon süresi verilen EMV sertifikasyonuna geçiş sürecini kısalttıklarını belirterek, "Hem MasterCard hem Visa kartlar için eşzamanlı olarak Türkiye'de EMV Standardını vermeye yetkili ilk banka olduk. Avrupa'da da bu standardı veren 53'üncü bankayız" dedi. MasterCard Avrasya Bölgesi Genel Müdürü Özlem İmece de, "Denizbank, EMV'ye geçiş hakkını Visa ve MasterCard'dan birlikte alan belki de ilk bankadır" diye konuştu.

İş Bankası Zararını Özkaynaktan Mahsup Etti

Türkiye İş Bankası, 1 katrilyon 434 trilyon 711 milyar liralık geçmiş yıl zararlarını özkaynak kalemlerinden mahsup işlemi gerçekleştirdi. İş Bankası'ndan Borsa'ya gönderilen açıklamada, İş Bankası'nın 12 Temmuz 2002 tarihli Genel Kurulu'nda 31 Aralık 2001 tarihli bilançoda yer alan geçmiş yıl zararlarının, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK)'nun belirleyeceği teknik ayrıntı ve sırada özkaynak kalemlerinde mahsup edilmesi hususunda banka Yönetim Kurulu'na yetki verildiği belirtildi.

Açıklamada, şunlar kaydedildi: "Bu yetkiye dayanarak Yönetim

Kurulu'nca 31 Aralık 2001 tarihi itibarıyla 1 katrilyon 125 trilyon 106 milyar lira olarak kesinleşen ve 11 aylık Toptan Eşya Fiyatları Endeksindeki (TEFE) artış nedeniyle 30 Kasım 2002 fiyatlarıyla söz konusu tarih itibarıyla düzenlenen mali tablolarımızdan 1 katrilyon 434 trilyon 711 milyar lira olarak yer alan "Geçmiş Yıl Zararları'nın, Yeniden Değerleme Fonları'ndan 602 trilyon 910 milyar lira, İhtiyari Yedek Akçelerden 760 trilyon 661 milyar lira, Kanuni Yedek Akçelerden 71 trilyon 140 milyar lira olarak mahsup edilmesi hususunda karar alınmış ve mahsup işlemi belirtilen özkaynak hesapları borcuyla gerçekleştirilmiştir."

Akbank'tan KOBİ'lere Sıfır Faiz

Akbank, küçük ve orta ölçekli işletmeler ile iş hacmini büyütebilmek için, "Şirketim" adlı yeni bir proje geliştirdi. Proje kapsamında KOBİ'lere sabit faizli, eşit taksitli veya sıfır faizli ticari kredi verilecek. "Kendinizi sadece işinize verin" sloganıyla ticari bankacılıkta yeni bir yaklaşım başlatacak proje kapsamında, küçük ve orta ölçekli işletmelere sabit faiz, eşit taksitli veya sıfır faizli ticari kredilerin yanı sıra nakit yönetimi, birikim değerlendirme, dış ticaret, internet ve teknoloji hizmetleri, sigorta hizmetleri, eğitim ve danışmanlık hizmetleri de sunulacak. KOBİ'lerin yatırım ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir dizi yeni kredi ürününün yer aldığı projede, KOBİ'lere sıfır faizli yurtdışı fuar destek kredisi de sağlanacak. Akbank'ın yeni ticari ürünü "Şirketim", Genel Müdür Zafer Kurtul tarafından basın toplantısıyla kamuoyuna duyuruldu.

Aktif Büyüklüklerine Göre Bankalar

29.3 katrilyon liralık aktif büyüklükle Ziraat Bankası en büyük banka oldu. Ziraat' Bankası'nı 17 katrilyonla Akbank ve 16.4 katrilyonla İş Bankası izledi. Ziraat Bankası en fazla mevduat toplayan, Akbank ise en fazla kredi kullandıran banka oldu. Türkiye Bankalar Birliği (TBB), bankaların 2001 yılı sonu itibarıyla aktif büyüklüklerini, enflasyon muhasebesinin geçen yıl ilk kez uygulanmaya başlaması nedeniyle gecikmeli olarak açıkladı.

TBB'nin enflasyon muhasebesine göre düzeltilmiş bilançolardan

yaptığı belirlemelere göre Ziraat Bankası 29.3 katrilyon liralık aktifle Türk Bankacılık sisteminin en büyük bankası oldu. Aktif büyüklükte 17 katrilyonla Akbank ikinci, 16.4 katrilyonla İş Bankası üçüncü sırada yer aldı. Garanti Bankası 16.1 katrilyonla sıralamada dördüncü, Halk Bankası ise 15.5 katrilyonla beşinci, Yapı ve Kredi Bankası 15.4 katrilyonla altıncı, Vakıflar Bankası 9.3 katrilyonla yedinci, Pamukbank ise 6.3 katrilyonla sekizinci oldu. Koçbank 4.9 katrilyonluk aktifle dokuzuncu, Türk Eximbank ise 4.4 katrilyonla 10'nculuğu aldı.

Bankacılık sektörünün toplam aktifleri ise 167.2 katrilyon lira olarak hesaplandı. Ziraat Bankası, 20.5 katrilyon lira ile en fazla mevduat toplayan banka da oldu. Akbank 11.8 katrilyonluk mevduatla ikinci, Yapı ve Kredi Bankası 11.7 katrilyonluk mevduatla üçüncü, İş Bankası ise 10.4 katrilyonluk mevduatla dördüncü oldu. Halk Bankası ise Türkiye'nin en fazla mevduat toplayan beşinci bankası konumunda bulunuyor.

2001 sonu itibariyle bankalarda toplam 116.6 katrilyon liralık mevduat bulunuyordu. Aktif büyüklük ve mevduatta ilk sırada yer alan Ziraat Bankası, kullandığı toplam kredilerde ise Akbank'ın gerisinde kaldı. Akbank, 4.8 katrilyon liralık krediyle en fazla kredi kullandıran banka olurken, Ziraat Bankası 4.3 katrilyonluk krediyle ikinci, Garanti Bankası 3 katrilyon 969 trilyonla üçüncü, İş Bankası 4 katrilyon 359 trilyonla dördüncü sırada geldi. Kullanılan kredilere göre sıralamada beşinciliği ise mevduat toplamayan ihracat ve diğer döviz kazandırıcı hizmetleri kredilendiren Eximbank aldı. Bankaların 2001 yılı sonu itibariyle kullandıkları kredilerin toplamı 35.9 katrilyon lira düzeyinde gerçekleşmişti.

Özkaynak büyüklüğü açısından da Ziraat Bankası 3.5 katrilyonla ilk sırada yer aldı. Özkaynaklar açısından 2.9 katrilyonla İş Bankası ikinci, Akbank ise 2 katrilyonla üçüncü oldu. Bankacılık sektörünün toplam özkaynakları ise 14.3 katrilyon lira olarak hesaplandı. 18 Haziran 2002'de el konulan Pamukbank, 2001 yılında 4 katrilyon liralık zararla sektörün en fazla zarar eden bankası oldu. Enflasyon muhasebesine göre düzeltilmiş bilançolara göre sektördeki bankaların büyük bölümü 2001 yılını zararla kapattı. Sektörün toplam zararı 11.1 katrilyon lira olarak hesaplandı. 2001 yılında sadece Oyakbank, HSBC

Bank, Citibank, Tekfenbank, BNP-Ak Dresdner, Turkish Bank, ABN Amro Bank, Societe Generale, Bank Mellat, Çalık Yatırım, Diler Yatırım, Habib Bank kâr etti.

Türkiye Bankalar Birliği: Banka Sistemi Kârlı Değil

Türkiye’de banka sisteminin sanıldığıının aksine kârlı olmadığı, zaten çok düşük olan kârlılığın zarara dönüştüğü bildirildi. Ayrıca mali bünyenin güçlenmesi için zamana, çok hassas bir uygulamaya ve yönetime gereksinim bulunduğu da altı çizildi. Bankacılar Dergisi’nde yayınlanan "Türkiye Ekonomisi ve Türk Bankacılık Sistemi. Türkiye Bankalar Birliği’nin Değerlendirme Ve Önerileri" başlıklı rapor, Türkiye Bankalar Birliği’nin web sitesinde de kamuoyunun dikkatine sunuldu. Raporda yer alan "Türk Bankacılık Sisteminin Gündemindeki Öncelikli Konular", Türkiye Bankalar Birliği Yöneticileri tarafından geçen ay gerçekleştirilen ziyaret sırasında Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Abdüllatif Şener’e iletilmişti.

Türkiye Bankalar Birliği’nin, ekonomik sorunların aşılmasında, istikrar içinde sürdürülebilir bir büyümenin, düşük enflasyon düzeyinde fiyat istikrarının, uluslararası alanda rekabet edilebilir bir ekonomik ortamın yaratılmasında özellikle ulusal tasarrufların büyütülmesinin ve ekonomik olarak kullanılmasının hayati bir önem taşıdığı görüşü dile getirilen raporda, tasarrufların artırılmasında, serbest piyasa kurallarına ve uluslararası rekabete dayalı, makro dengeleri gözeten, özel girişimciliği, üretimi ve tasarrufu özendiren tutarlı, kararlı ve yenilikçi makro ekonomik politikaların uygulanması gerektiği kaydedildi. Raporda, tasarrufların ekonomik olarak kullanılmasında ise güven ve verimlilik ilkesine dayalı olarak, mali sektörün ve onun en önemli kurumlarından biri olan Türk Bankacılık sisteminin, etkin ve sağlıklı bir biçimde çalışmasının büyük önem arz ettiği vurgulandı.

"Bankaların gözetim ve denetiminden sorumlu otorite olan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, taşıdığı sorumlulukları yerine getirmek ve görevlerini etkin olarak sürdürebilmek için faaliyetlerinde bağımsız olmalı, gerekli yasal yetki ve araçlara sahip bulunmalıdır" denilen raporda, mali sektörü ve bankacılık sistemini ilgilendiren konularda Türkiye Bankalar Birliği’nin görüş, öneri ve değerlendiril-

dirmeleri alınması istendi. Türkiye ekonomisinde uluslararası rekabete açık ve düzenlemeler itibariyle Avrupa Birliği'ne uyuma hazır sektörlerin başında bankacılık sistemi geldiğine işaret edilen raporda, "Piyasa ekonomisine geçilen 1980'li yıllarda uygulamaya konulan reform niteliğindeki yapısal değişiklikler bankacılık sektörünün ve mali sektörün gelişmesini ve büyümesini sağlamıştır. Ne var ki, 1990'lı yıllardaki gelişmeler bankacılık sisteminin mali bünyesinin önemli ölçüde bozulmasına neden olmuştur; bankalar çok yüksek riskli bir ortamda çalışmışlardır" görüşü dile getirildi.

Türk Bankacılık sisteminin gündemindeki öncelikli konulara da değinilen raporda, temel makro dengesizliklerin giderilmesi yönünde bir programın kararlılıkla uygulanmasının Türkiye ekonomisinin geleceği açısından büyük önem taşıdığı kaydedildi. Raporda, şu önerilerde bulunuldu: (i) Enflasyonist olmayan iktisat politikaları kararlılıkla sürdürülmeli. (ii) Kamu kesimi açığı ekonomide istikrarsızlıkların başlıca kaynağıdır, mutlaka küçültülmeli; bu amaçla başlatılan reformlar öngörülen sürelerde tamamlanmalı. (iii) Bütçe disiplini mutlaka sağlanmalıdır. Bütçe harcamalarının finansmanında Merkez Bankası ve kamu bankaları kaynakları kullanılmamalı. (iv) Merkez Bankası'nın temel görevi piyasalarda fiyat istikrarının sağlanması olmalı. (v) Kayıt dışılığa neden olan düzenlemeler ve uygulamalar gözden geçirilmeli, işlemlerin kayda alınması sağlanmalı. (vi) Vergi düzenlemeleri, basit, kolay anlaşılır ve uygulanabilir hale getirilmelidir. Düzenlemeler uluslararası yatırımcıları özendirmeli, Türkiye'nin rekabet gücünün artmasını sağlamalı. (vii) Kaynak kullanma ve kullandırma maliyetini olumsuz yönde etkileyen düzenlemeler yeniden gözden geçirilmelidir. Bu düzenlemelere kamuya gelir sağlanması açısından değil, piyasalarda aracılık maliyetinin düşürülmesi, likiditenin artırılması ve derinliğin sağlanması açısından bakılmalı. (viii) Mali sistemin büyümesi, güçlenmesi ve sağlıklı olarak işlemlerini sağlayacak düzenlemeler makul geçiş süreleri içinde yapılmalı ve etkinlikle uygulanmalı. (ix) Mali piyasaların etkin olarak çalışması sağlanmalı. (x) Haksız rekabete neden olan tüm düzenlemeler kaldırılmalı. (xi) Banka sistemi yanında ekonominin diğer tüm kurumları da reforma tabi olmalı."

1994 yılında yaşanan ekonomik krizde hızla küçülen bankacılık sisteminde özkaynakların eridiği belirtilen raporda, şu görüşlere yer verildi: "Banka sistemine olan güven sarsılmıştır. Güvenin yeniden tesis edilmesi amacıyla bir çözüm olarak tasarruf mevduatına devlet güvencesi getirilmiştir. Ancak, banka sisteminin denetiminde yaşanan zafiyetler nedeniyle sağlıklı bir yapılanma gerçekleştirilememiş, tersine mali bünye sorunları daha da büyümüştür. Hızla artan kamu kesimi borçlanma gereği ve bütçenin finansmanında kamu bankaları kaynaklarının kullanılması bu süreci hızlandırmıştır. 2000'li yıllara gelindiğinde banka sistemi çok ciddi bir sistemik riske maruz kalmış, banka sisteminin yeniden yapılandırılması, bankaların mali bünye sorunlarının çözülmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu amaçla Bankalar Kanunu'nda radikal değişiklikler yapılmış, bankaların faaliyetlerinin düzenlenmesine ve denetimine yeni bir yaklaşım getirilmiştir. Düzenlemelerde ve denetim anlayışında uluslararası kabul görmüş prensiplere önemli ölçüde yaklaşmıştır."

Sermaye yeterliliğini karşılayamayan bankaların ise Fon'a alındığı ifade edilen raporda, şunlar kaydedildi: "Fon'a alınan bankalar ile kamu bankalarının görev zararlarını Hazine üstlenmiştir. Faaliyetini sürdüren bankalar yeni bir anlayışla denetime ve yeniden sermayelendirmeye tabi tutulmuştur. Krediler yeniden sınıflandırılmış, sorunlu krediler tanınmış, karşılık yönetmeliğine göre gerekli karşılıklar ayrılmıştır. Uzun yıllar yüksek enflasyon ortamında çalışan bankaların bilançoları, enflasyona göre güncellenmiştir. Tüm bu uygulamalar, bankaların mali yapılarının daha gerçekçi bir görünüm almasını sağlamıştır. Mali bünyenin güçlenmesi için zamana, çok hassas bir uygulamaya ve yönetime gereksinim vardır."

Raporda, Türkiye ekonomisindeki gelişmeler ve bankacılık sisteminde yansımaları konusu tablolarla değerlendirilirken, ekonomik faaliyetin son derece istikrarsız olduğu, kamunun mevcut kaynaklar üzerindeki talebi önemli ölçüde arttığı, Hazine borçlanmasında kur, faiz ve vade riskinin önemli ölçüde yükseldiği, TL finansal aktiflerden oluşan mali sistemin hızla küçülmesi nedeniyle TL cinsinden kullanılabiliir kaynakların azaldığı, para ikamesinin hızlandığı kaydedildi. Mali piyasalardaki temel fiyatların şiddetli dalgalanmalar gösterdiği

belirtilen raporda, toplam mevduatın vadesinin çok kısa olduğuna dikkat çekildi. Raporda, "Toplam mevduatın vadesi (kırık vadeler tam sayılsa bile) 3 ayın altındadır. Vade TL mevduat için 2.5 ay yabancı para mevduat için ise 2.6 aydır. Repo da dahil edildiğinde, toplam mevduat ve repodan oluşan kaynaklar çok daha kısa vadeli" denildi.

Bilançonun da çok kısa vadeli olduğu belirtilen raporda, "Bankacılık sisteminde, toplam aktiflerin, kümülatif olarak, % 40'ı 3 aydan, % 73'ü 1 yıldan daha kısa vadeli. Toplam kaynakların ise % 70'i 3 aydan, % 80'i ise 1 yıldan daha kısa vadeli. Bu durum banka bilançolarının vade riskine ve fiyat hareketlerine son derece duyarlı olduğunu göstermektedir" görüşüne yer verildi. Son dönemde yurtdışından kaynak girişinin durduğu, hatta tersine kaynak çıkışının yaşandığı vurgulanan raporda, sermaye hareketlerinin finansmanında Uluslararası Para Fonu'ndan sağlanan kaynakların önemli bir rol oynadığı belirtildi. Raporda, bankaların yurtdışından kaynak kullanımının sınırlandığı, bankaların döviz pozisyonlarını küçülttükleri de kaydedildi.

Türkiye Bankalar Birliği'nin raporunda, krizlerin de etkisiyle daha da büyüyen zararın banka sermayelerinin reel olarak erimesine neden olduğu dile getirildi. Raporda, şöyle denildi: "Türk bankacılık sisteminde, Aralık 2000'de 10.7 milyar dolar özkaynaklar 2001'de 8.3 milyar dolara gerilemiştir. Özel sermayeli bankaların özkaynakları 10 milyar dolardan 3.6 milyar dolara gerilemiştir. TL'nin değer kaybı yanında faiz riskinden oluşan zarar ve kredi riski nedeniyle ayrılan karşılıklar bunda önemli rol oynamıştır. Banka sisteminde serbest sermaye büyütülmelidir. Bankaların üstlendikleri risklerin gerçekleşmesi durumunda mali bütçenin sağlığının korunmasında özkaynaklar çok önemli bir rol oynar; bankalara olan güveni korur. Türk banka sisteminde serbest sermaye sektörü bazında negatiftir. Sorunlu krediler, banka-grup ilişkileri nedeniyle iştiraklere yapılan yatırımlar, enflasyondan korunma amacıyla satın alınan sabit kıymetler nedeniyle duran aktifler özkaynakları aşmıştır."

Bankacılık sisteminde zaten çok düşük olan kârlılığın zarara dönüştüğü vurgulanan raporda, şu görüşler dile getirildi: "Türkiye'de banka sistemi sanıldığı gibi ve iddia edildiğinin aksine kârlı değildir. Yakın dönemde yaşanan gelişmeler bankaların çok riskli bir atmosferde çalıştık-

larını ve risklerin önemli bir bölümünün de gerçekleştiğini ortaya koymuştur. Diğer yandan, geçmiş yıllarda, özellikle kamu bankalarında görev zararları karşılığında Hazine'den olan alacaklar diğer gelir hesaplarında gösterilmiştir. Bankaların kârlılıklarının artırılması ve bu yolla sermayelerinin güçlendirilmesi son derece hassas bir konudur. Diğer gelirler arındırıldığında sektörün zararı çok yüksek düzeylere ulaşmaktadır. Üstelik, enflasyon muhasebesi uygulanmadığından, uzunca süredir yüksek enflasyon ortamında çalışan bankaların kârlılık performansının çok iyi olmadığı görülecektir. 2002 yılında özel bankalar için yapılan uygulama bu değerlendirmeyi açıklıkla ortaya koymuştur. Kârlılığın düşük olması nedeniyle bankalar sorunlu kredileri için yeterli karşılık ayıramakta ve sermayelerini güçlendirememektedirler."

Raporda, tahsili gecikmiş alacakların ekonomik aktivitenin daralması, yeniden yapılanma sürecine giren kamu bankalarının kredi arzını sınırlandırmaları ve Fon bankalarının aktiflerinin daha şeffaf hale gelmesi ve kredi arzının yavaşlaması nedeniyle hızla büyüdüğüne dikkat çekildi. Fon bankalarının alacaklarının kamu alacağı sayılması ve tahsilatın hızlandırılması yönündeki yaklaşımın bankaların kredi politikasını olumsuz etkilediği belirtilen raporda, "Eylül 2002 itibariyle banka sisteminin sorunlu kredi oranı % 25'tir. Fon'a devredildikten sonra kapatılmasına karar verilen bankaların sorunlu kredileri verilere dahil edildiğinde bu oran çok daha yüksek bir düzeye ulaşmaktadır" denildi.

Raporda, Aralık 2000 tarihinde 4 milyar 646 milyon dolar düzeyinde olan tahsili gecikmiş alacakların, Aralık 2001 tarihinde 4 milyar 439 milyon dolara gerilediği, Eylül 2002 tarihi itibariyle ise 5 milyar 845 milyon dolar seviyesine yükseldiği kaydedildi. Raporda, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Abdülatif Şener'e geçen ay sunulan ve kamuoyuna açıklanan Türk Bankacılık sisteminin gündemindeki öncelikli konulara da yer verildi. Makroekonomik istikrarın önemine değinilen bu bölümde, bankacılık sektörünü doğrudan ilgilendiren düzenlemeler için ara dönem hedefleri belirlenerek makul bir geçiş süresinin sağlanması, bankacılık sisteminin kâr edeceği sağlıklı bir ekonomik ortam yaratılması gibi öneriler yer alıyor.

Kredi Kartı Harcamamız 25.6 Katrilyon

Bankalar arası Kart Merkezi'nin (BKM) verilerine göre, geçen yıl kredi kartıyla yapılan alışveriş cirosu ve nakit avans harcamaları toplamı, 25 katrilyon 613 trilyon liraya ulaştı. BKM açıklamasına göre, geçen yılın son çeyreğinde kredi kartıyla yapılan alışveriş tutarı da önceki yılın aynı dönemine göre % 78 artarak 6.8 katrilyon lira olarak gerçekleşti. Yabancı bankalara ait Visa/MasterCard'ların Türkiye'de nakit avans ve alışveriş yoluyla kullanımı da, 2001'de 795 milyon dolar olan düzeyinden 2002'de 899 milyon dolara yükseldi.

Geçen yıl, yurtdışında turistlerin kullanımı da dahil olmak üzere kredi kartıyla yapılan alışveriş ve nakit avans harcamalarının toplam cirosu, önceki yıla göre % 69.3 oranında artış göstererek 25 katrilyon 613 trilyon liraya yükseldi. Bu miktarın 22 katrilyon 567 trilyon lirasını alışveriş, 3 katrilyon 46 trilyon lirasını nakit avans oluşturdu. 2001 yılı sonu itibarıyla ise alışveriş ve nakit avans harcamaları tutarı, 15 katrilyon 128 trilyon lira olarak gerçekleşmişti. BKM verilerine göre, 2002 yılının Ekim-Aralık dönemini kapsayan son çeyreğinde kredi kartıyla yapılan alışveriş tutarı, önceki yılın aynı dönemine göre % 78 artarak 6 katrilyon 884 trilyon liraya yükseldi.

Aynı dönemde, nakit avans tutarı olan 778 trilyon lira dahil kredi kartı kullanım tutarı, 7 katrilyon 662 trilyon lira olarak gerçekleşti. Bu dönemde işlem adetlerinde % 34'lük artış görüldü. Geçen yılın son çeyreğinde yabancı bankalara ait kredi kartlarının Türkiye'de kullanım rakamları da % 47 oranında artış kaydederek, 287 milyon dolara yükseldi.

Kredi kartı sayısında artışın görüldüğü 2002'de, önceki yıl 13 milyon 996 bin 806 adet olan toplam kredi kartı sayısı, 15 milyon 743 bin 64 adede çıktı. 2001 yılı sonunda 31 milyon 565 bin 944 olan banka kartı sayısı ise 2002 yılı sonunda 35 milyon 57 bin 308 adede yükseldi. Öte yandan otomatik vezne makinesi (ATM) sayısında geçen yıl 2001'e göre bir azalma yaşanırken, Aralık 2001 sonu itibarıyla 12 bin 127 olan ATM sayısı 12 bin 69'a geriledi. 2002'de kredi kartı kullanımındaki yükselişe paralel olarak satış noktası terminali (POS) sayısında da artış oldu. Aralık 2001 sonu itibarıyla 346 bin 636 olan POS sayısı, 495 bin 718 oldu.

Geçen yıl kredi kartıyla en fazla harcama, 1 katrilyon 540 trilyon 639 milyar 535 milyon lira ile süper marketlerde yapıldı. Süper marketleri sırasıyla benzin istasyonları, giyim ve aksesuar, posta ve telefonla satış ile telekomünikasyon sektörü izledi. 2002'de sektör cirolarında da artış yaşandı. Yazılım, donanım ve servis hizmetleri % 274'lük ciro artışıyla ilk sırada yer alırken, bunu % 162'lik artışla mobilya, dekorasyon ve beyaz eşya, % 122'lik artışla telekomünikasyon, % 111 ile hizmet sektörü, danışmanlık, sigorta işlemleri ve % 103'lük artışla sağlık, eczane, ilaç ile kozmetik sektörü takip etti.

Şirketlerde Batan Krediler 7.5 Katrilyona Ulaştı

Firmaların, banka ve özel finans kuruluşlarına zamanında ödeyemedikleri kredileri, geçen yılın Kasım ayı sonunda 7.4 katrilyon liraya ulaştı. Batık kredilerde, 2002 yılının ilk on bir ayında 3.5 katrilyon liralık büyüme yaşandı. Toptan ve perakende ticaret sektörü, 1.6 katrilyon liralık batık krediyle ilk sırada yer aldı. Merkez Bankası'nın, bankalar ve özel finans kuruluşlarından kullandıkları kredilerin toplam tutarı 10 milyar lirayı aşan şirketlerin kredilerini dikkate alarak hazırladığı firma bazlı krediler raporunun Kasım ayı sonuçları açıklandı. Buna göre, bankalar ile özel finans kuruluşlarının şirketlere kullandığı toplam nakit krediler, Kasım ayı sonunda 44 katrilyon 14.4 trilyon lira oldu. Bu kredilerin 7 katrilyon 363 trilyon liralık bölümünü şirketlerden zamanında tahsil edilemediği için batık duruma gelen krediler oluşturdu. Şirketler, kullandıkları kredilerin % 16.7'sini zamanında geri ödeyemediler. Bankalar ve özel finans kuruluşlarının şirketlerden zamanında tahsil edemedikleri için takibe almak zorunda kaldıkları kredilerde, geçen yılın ilk on bir ayında 3 katrilyon 521.5 trilyon liralık artış yaşandı. 2001 yılı sonunda firmaların batık kredileri 3 katrilyon 841.6 trilyon lira düzeyinde bulunuyordu.

Pamukbank Şimdilik İade

BDDK, Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nun "yürütmeyi durdurma" kararına uyarak, Pamukbank'ı şimdilik Çukurova Grubu'na iade etti. Bankaya aktarılan yaklaşık 2.2 milyar dolarlık kaynağı geri isteyen BDDK, Çukurova Grubu ile Yapı ve Kredi Bankası,

Pamukbank ve grubun diğer borçlarıyla ilgili görüşmelerin süreceğini de açıkladı. BDDK Pamukbank'ı, "şimdilik, ortaklık hakları, yönetimi ve denetimi" ile Çukurova Grubu'na geri verdi. BDDK, Pamukbank'ın eski sahibi Mehmet Emin Karamehmet'e iade edildiğini bildirdiği açıklamasında, Pamukbank'ın TMSF'ya devredilme nedeni olan sermaye açığının kapatılması için gerekli bildirim yapıldığı da belirtildi.

Ayrıca, Yapı ve Kredi Bankası'nın mülkiyet sorunu ile Yapı ve Kredi Bankası bünyesinde "İstanbul Yaklaşımı"na alınarak yeniden yapılandırılan grup kredilerinin durumu da dahil olmak üzere Çukurova Grubu ile BDDK arasında görüşmelerin bir bütün halinde sürdürüleceği açıklamada yer aldı. BDDK'nın kararı, Pamukbank ile ilgili gelişmelerin sona erdiği anlamını taşımıyor. Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nun kararı sonrasında, Danıştay 10'uncu Dairesi, Pamukbank ile ilgili davayı "esastan" görüşecek. 10'uncu Daire'nin esastan görüşme sonrasında alacağı karar Pamukbank ve Çukurova Grubu için son karar olacak. Danıştay 10'uncu Dairesi'nin kararı BDDK'nın Pamukbank ile ilgili kararında haklı olduğunu ortaya koyarsa, Pamukbank yeniden TMSF'ye geçebilecek.

BDDK ve TMSF'ndan yapılan açıklamada, BDDK'nın, Pamukbank'ın temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetiminin, TMSF'na devredilmesine ilişkin 18 Haziran 2002 tarih ve 742 sayılı kararı ve bununla bağlantılı TMSF kararları ile ilgili Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nun, 22 Kasım 2002'deki yürütmenin durdurulması kararının uygulanmasına karar verdiği bildirildi. Yapılan açıklamada, Banka'nın, eski sahiplerine iade şartları da şöyle belirtildi: "Pamukbank'ın, TMSF'na devrinden sonra, Bankalar Kanunu'nun ilgili hükümleri çerçevesinde, bankaya aktarılan kaynakların iade edilmesi için, Pamukbank'a tebligatta bulunulacak. Konunun esastan görüşülmesi süreci Danıştay 10'ncu Dairesi'nde devam etmektedir. Bu süreçte, TMSF tarafından aktarılmış olan kaynakların iadesi için, Pamukbank'a süre verilmesi hususlarında, kanunun verdiği yetkiler çerçevesinde gerekli tedbirler alınacaktır. Sermaye yeterliği rasyosunun % 8'e ulaşması için Pamukbank Yönetim Kurulu'na,

bildirim yapılması da kararlaştırılmıştır. Bu husus, Pamukbank Yönetim Kurulu'na 25 Ocak 2003 tarihli yazımızla bildirilmiştir."

BDDK, Pamukbank'ı TMSF'ye devretme kararını aldıktan sonra TMSF, Pamukbank'a 470 trilyon Türk Lirası nakit sermaye ve 409 trilyon TL mevduat aktardı. TMSF ayrıca, bankanın özkaynaklarının ve likiditesinin güçlendirilmesi amacıyla Hazine Müsteşarlığı'ndan temin edilen 342 milyon 800 bin dolarlık, dolara, 824 milyon Euro'luk, Euro'ya, 625 trilyon TL'lik kısmı ise Hazine ihalelerindeki faizlere endekli devlet iç borçlanma senetlerini de Pamukbank'a aktardı. BDDK'nın açıklamalarında yer alan bu rakamlar mevcut dolar kuruyla TMSF'nin Pamukbank'a yaklaşık 2.2 milyar dolar kaynak aktardığını gösteriyor. BDDK, dün akşam yaptığı açıklamada, TMSF tarafından Pamukbank'a aktarılan bu 2.2 milyar dolarlık kaynağın, belirli bir süre sonunda geri alınacağını belirtti.

Çukurova Grubu'nun, BDDK tarafından açıklanan rakamlara göre, 30 Haziran 2002 tarihi itibariyle Yapı ve Kredi Bankası'na yaklaşık 2 milyar 330 milyon dolar, Pamukbank'a yaklaşık 2 milyar 700 milyon dolar ve diğer TMSF bankalarına yaklaşık 200 milyon dolar olmak üzere yaklaşık 5 milyar 230 milyon dolar tutarında borcu vardı. Ancak, son gelişmelerde, Çukurova Grubu şirketlerinin Yapı ve Kredi Bankası ile İstanbul Yaklaşımı'na dahil olması ve Pamukbank'ın gruba geri verilmesi sonucunda bu rakam değişti.

Pamukbank'ın Yönetimi Görevden Ayrıldı

BDDK'nın, Pamukbank'ı eski sahiplerine iade etme kararının ardından, bankanın 5 kişilik Yönetim Kurulu ve Genel Müdürü görevinden ayrıldı. Pamukbank'ın TMSF'ye devredilmesinin ardından 19 Haziran 2002'de göreve başlayan Yönetim Kurulu Başkanı Hasan Ulukanlı, Yönetim Kurulu Üyesi ve Genel Müdür Ahmet Türel Ayaydın ve diğer Yönetim Kurulu Üyeleri Oğuz Aktan, Mehmet Suphi Bilgin ile Selahattin Mutlu, devir tarihi 24 Ocak Cuma gününden itibaren Pamukbank'taki görevlerini bıraktılar. Pamukbank'ta yeni yönetimin henüz belirlenmediği bildirildi.

Bonus Kart İle 14.6 Trilyon Liralık Bedava Alışveriş Yapıldı

Garanti Bankası Ödeme Sistemleri Genel Müdürü Mehmet Sezgin, Türk Bankacılığının önünde bu yıl 2002'ye göre çok büyük fırsatlar olmadığını belirterek, "Hatta tam tersine bir takım tehditlerin de yakın zamanda olabileceğini görüyoruz" dedi. Türkiye'de geçen yıl kredi kartı harcamalarının 24.5 katrilyon liraya, kredi kartı işlem adedinin de 634 milyona ulaştığını hatırlatan Sezgin, Garanti Bankası'nın kredi kartı cirosundaki pazarının geçen yıl % 18.5 olduğunu, söz konusu pazar payını bu yıl % 22'ye çıkarmayı öngördüklerini söyledi. Sezgin, ödeme sistemlerinin tüketim harcamaları içindeki payının % 11.70 olduğuna değinerek, geçen yıl kullanıcı sayısı 1 milyon 800 bini aşan Bonus Card'ın Türkiye'de 18 bin satış noktasında bulunduğunu, 2002'de kart kazanılan puanlar sayesinde Bonus Card ile 14.6 trilyon liralık bedava alışveriş yapıldığını, bu rakamın bu ayla birlikte 16.4 trilyon liraya ulaştığını bildirdi. Bu yıl Bonus Card'a yaptıkları yatırımlara devam edeceklerini, ivme ve kârlılık konusunda Bonus'un iyi bir performans sergileyeceğini belirten Sezgin, Türkiye'de bu yıl kredi kartı cirosunun 16 milyar doları aşmasını beklediklerini söyledi.

Dünya Bankası'ndan Vakıfbank Baskısı

Dünya Bankası Vakıfbank'ın bu yılın ilk yarısında özelleştirilmesi konusunda, Banka yönetimini yakın markaja aldı. Geçen yıl ihaleye çıkarılmasına karşın, teklif gelmediği için ertelenen Vakıfbank özelleştirilmesi, 1.3 milyar dolarlık Dünya Bankası kredisinin de kilit konusu haline geldi. Dünya Bankası, bu krediden kalan 900 milyon doları Mart ayında serbest bırakmak için, Vakıfbank özelleştirilmesinde ciddi mesafe alınmış olmasını şart koşuyor. Vakıfbank Genel Müdürü İrfan Erciyas Hürriyet'e, PFPSAL-2 (Program Amaçlı Kamu ve Mali Sektör Uyum Kredisi) olarak anılan toplam 1.3 milyar dolarlık kredinin bu özelleştirmeye bağlı olduğunun altını çizdi. Dünya Bankası'nın yanı sıra, Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) da Vakıfbank özelleştirmesini yakından izlediğini kaydeden Erciyas, IMF'ye verilen Niyet Mektubu uyarınca da Haziran ayına kadar bu operasyonun tamamlanmasının taahhüt edildiğini hatırlattı.

Akbank Sarsıntılarının Dışında Kaldı

Akbank Yönetim Kurulu Başkanı Erol Sabancı, sektördeki sarsıntıların dışında kalan Akbank'ın, kriz koşullarında gerçekleştirdiği büyük çıkışıyla, tüm sektörün üstünde yer elde ettiğini ve ayrıcalıklı bir lider konumuna geldiğini bildirdi. Erol Sabancı, Akbank'ın 55. kuruluş yıldönümü nedeniyle yaptığı açıklamada, kurumların ömürlerinde önemli dönüm noktaları bulunduğunu, bu dönüm noktalarına uzun yatırımlar, hazırlıklar ve belli stratejiler ışığında varıldığını anlattı. "Akbank için 2002 yılı işte bu dönüm noktalarından biri olmuştur" diyen Sabancı, bankanın kurulduğu 1948 yılından itibaren vizyonunu dünya bankacılığı olarak belirlediğini, aldığı her yönetim kararının, savunduğu her bankacılık düzenlemesinin, çıkardığı her yeni bankacılık ürününün bu vizyon doğrultusunda olduğunu kaydetti. Elde ettikleri ulusal ve uluslararası başarılarından, sırf bankacılık sektörünün içindeki değil, Türk ekonomisi içindeki lider konumundan da büyük gurur duyduğunu dile getiren Erol Sabancı, bu gururun, inandıkları ve asla vazgeçemedikleri bankacılık değer ve düzenlemelerini savunmakta ne kadar haklı olduklarını bir kez daha görmenin gururu olduğunu ifade etti.

Türk bankacılık sektörünün, 2001 ve ardından 2002 yılında da devam eden sancılı ve ağır bir süreçten geçtiğine dikkat çeken Sabancı, bu dönemde, sektörün esas yapısının gözler önüne serildiğini, kriz koşullarının sektörün yapısında olduğu kadar, banka sayısında da değişiklik olmasını zorunlu kıldığını vurguladı. Erol Sabancı, şöyle devam etti: "Sektördeki sarsıntının dışında kalmayı başaran bankamız, kriz koşullarında gerçekleştirdiği bu büyük çıkışıyla, tüm sektörün üstünde bir yer elde etmiş, ayrıcalıklı bir lider konumuna gelmiştir. Netice olarak tüm sektörün kârlılığına eş değerde bir kârlılığa kavuşmamız, yatırımlarımıza ara vermeden devam edebilmemiz bu eşsiz sıçramanın en büyük kanıtıdır. Bankamız yönetimi geçmiş yıllarda, gerek sektör temsilcilerine, gerek kamu otoritelerine, usulsüz ve haksız rekabete yol açan uygulamalarla ilgili uyarı ve hatırlatmaları yapmış, sektörümüzün de dünya bankacılık standartlarına kavuşmasını talep etmiştir." Sabancı, Akbank'ın 2001 ve 2002 yıllarının ağır ekonomik şartlarına rağmen, ülke ekonomisine, hissedarlarına ve müşterilerine karşı sorumluluklarını aksatmadan sürdürebilmesinin altında, güçlü finan-

sal yapısının, kararlı yönetimi ve profesyonel ekibinin yanı sıra bu standart ve ilkelere sıkı sıkıya bağlılığının yattığını vurguladı.

BDDK tarafından 2002 yılında sektörde uygulamaya konmuş olan standart ve ilkeleri dile getiren ve koşullar ne olursa olsun sektörün bu uygulamalardan vazgeçilmemesi gerektiğini belirten Sabancı, 10 maddelik ilkeleri şöyle sıraladı: "Bankalarda bankayı kontrol eden ortaklarda aranacak vasıflar Batı standartlarındaki banka sahibi olma vasıflarına uygun olmalıdır. Bankalarda yeterli sermaye bulunmalıdır. Bankanın yönetimi ve kadrosu kaliteli, uyumlu ve istikrarlı olmalıdır. Banka bankacılık yapmalı, sınıai şirketlere ortak olmamalıdır. Pasif yapısı istikrarlı ve uygun maliyetli olmalıdır. Aktif kalitesi iyi olmalı, yeterli verim alınmalıdır. Problemlı kredileri çok az olmalıdır. Banka, saygın rating şirketlerinden iyi not alabilmelidir. Banka kârlı olabilmelidir. Kârları ile özkaynakları devamlı takviye edilmelidir." Sabancı, 2003'ün Türk bankacılık sektörünün daha da sağlıklı bir yapıya kavuşacağı, gerçek bankacılık ortamının oluşacağı ve sektörde taşların yerine oturacağı bir yıl olmasını ümit ettiğini dile getirdi.

Akbank'ın 2002 yılında da Türkiye'nin en kârlı bankası ve borsanın en kârlı şirketi olmayı sürdürdüğünü belirten Sabancı, ayrıca, geçen yıl aktif büyüklüğünde Türkiye'nin en büyük bankası olan Akbank'ın, sadece bankacılık sektöründe değil tüm sektörler içinde en fazla kurumlar vergisi ödeyen şirket olma unvanını elde ettiğini bildirdi. Yılın ilk 9 aylık döneminde bankacılık sektörünün elde ettiği kârın toplamına eş değer kâr elde eden Akbank'ın, müşterilerine dünya bankacılık sektöründe de ilk olarak kabul edilen bir dizi yeni ürün ve hizmet sunduğunu anımsatan Erol Sabancı, açıklamasını şöyle sürdürdü: "Sabit kıymetlerimizin ve mali iştiraklerimizin aktiflerimiz içindeki payının dünya standartlarına sahip olması, bankamızın tamamen bankacılık faaliyetlerine odaklanmasına olanak tanımakta, kârlılığımıza olumlu katkıda bulunmakta ve likiditesi yüksek bir mali bünyeye işaret etmektedir. 2002 yılında toplam kredilerimizde artış sürmüş ve bankamız Türkiye'deki kredi hacmi en yüksek banka olmuştur. Reel sektörü desteklemeyi sürdüren Akbank'ın krediler pazar payı artmıştır. Akbank güçlü özkaynak yapısı, likiditesi sermaye yeterlilik oranı ile kredilerdeki büyümeyi desteklemeye devam edecektir." Krediler-

deki bu gelişmeye rağmen takipteki kredilerinin toplam kredilerine oranının sektör ortalamasının çok altında gerçekleştiğini ve tamamı için karşılık ayrıldığını bildiren Sabancı, konut kredileri, sigorta, emeklilik fonları, yatırım fonları, kredi kartları ve bireysel krediler gibi tüm bireysel ürünlerde pazar payını artırmayı hedeflediklerini duyurdu.

Ekonomik dengeler açısından bakıldığında 2002'nin özellikle üretim artışında, dolayısıyla milli gelirden yüksek büyümenin gerçekleştiği bir yıl olduğuna işaret eden Sabancı, "Kronik yüksek enflasyon başarılı maliye ve para politikaları ile düşme trendine girmiştir. Ayrıca, seçimlerden sonra oluşan tek parti iktidarını, ekonomik ve politik istikrarın sağlanması ve bu alanda yapılması gereken reform ve kanunların kararlılık ve ivedilikle hayata geçirilmesi açısından olumlu olarak görmekteyiz" dedi.

Akbank, Kayseri ve Adanalı işadamlarından oluşan, başta Hacı Ömer Sabancı, Bekir ve Ahmet Sapmaz, Nuri Has, Nuh Naci Yazgan, Mustafa Özgür ve İbrahim Tekin olmak üzere 83 kişi tarafından 1948 yılında kuruldu. İlk kurulduğunda sermayesi 5 milyon 700 bin lira olan Akbank, 1954 yılında Genel Müdürlüğü'nü İstanbul'a taşıyarak önemli bir sıçrama yaptı.

Yapı Kredi Bankası 2 Yıl İçinde Satılacak

BDDK Başkanı Engin Akçakoca, Çukurova Grubu ile kurum arasında varılan anlaşmayla, Pamukbank'ın yanı sıra Yapı Kredi'deki ortaklık sorununun da çözüme kavuşturulduğunu söyledi. Gruba Yapı Kredi Bankası (YKB)'deki hisselerini satıp çıkması için 2 yıl süre verildi. Akçakoca düzenlediği basın toplantısında, Çukurova Grubu ile BDDK grubu arasında bir süredir yürütülen görüşmelerin sonuçlarını açıkladı. Akçakoca, anlaşmayla hukuki süreci karmaşıklaşan Pamukbank'ın sorununun çözümlenmesinin yanında, bu soruna bağlı ortaya çıkan Yapı ve Kredi'nin ortaklık sorununun da çözümünün öngörülmesini kaydetti. Kamuya ek maliyet getirmemeyi, tahsilat imkanı yaratarak fona maddi katkının artmasını hedeflediklerini açıklayan Akçakoca, şöyle devam etti: "Anlaşmanın sonucunda Danıştay kararları kesinleşinceye kadar Pamukbank'ın eski sahiplerine iadesi suretiyle

sektöre tehlikeli bir mayın gibi bırakılması önlendi. Pamukbank'ın 5 katrilyon liralık mevduatı olduğu göz önünde bulundurulursa, kısmen de olsa bu mevduata hücum önlendi. Bunun sonucu olarak Merkez Bankası'nın likidite sorununa girmemesi sağlandı. Hepsinden önemlisi ödemeler sisteminde ciddi bir soruna yol açmaması bu olayın tsunami etkisi yapmaması amaçlandı."

Pamukbank'taki bu olası tehlikeler önlenirken, Yapı ve Kredi'deki Bankalar Kanunu'ndan kaynaklanan ortaklık sorununun da çözümlenmiş olduğunu bildiren Akçakoca, Çukurova Grubu'nun Yapı Kredi'deki ortaklık haklarının, temettü hariç, TMSF'de kalmaya devam edeceğini bildirdi. Akçakoca, şöyle devam etti: "Gruba, Yapı Kredi'den hisselerinin satıp çıkması için 2 yıl süre verildi. Sürenin bitimine 3 ay kala hisseler satılmamışsa ve de konusunda uzman yatırım bankası tayin edilememişse, TMSF tarafından, halka arz konusunda bir yatırım bankası atanacak. Bu süre içinde Yapı Kredi, profesyonel bir ekip tarafından profesyonelce yönetilecek, değerinin artması sağlanacak. Daha da önemlisi, bu sürede sermaye yeterlilik rasyosu % 10'un altına düşmemesi sağlanacak. Türkiye'de yeterli sermayenin bulunmasını çok önemli olduğu bir ortamda bu hususun önemi açıktır."

Akçakoca, sözleşmenin geri ödemeli, 15 sene vadeli, ilk 3 sene ana para ödemesiz ve ilk günden itibaren 6 ayda bir faiz ödemesini gerektirdiğini kaydetti. Herhangi bir temerrüt (gecikme) durumunda ve herhangi bir teminat açığının zamanında yerine getirilmemesi halinde, sözleşmenin hükümden düşeceğini belirten Akçakoca, dolayısıyla bunun yine ödenmiş olacağını ifade etti. Kredinin teminatı olarak, tüm varlıkların fon tarafından rehin alındığını belirten Akçakoca, şöyle devam etti: "Anlaşmanın bu maddelerine bakıldığında, kamuya ilave maliyet söz konusu değildir. 15 sene, bu meblağ için uluslararası standartlara göre normaldir. Bugünden rejimlerin çözülmesine çablasak bile, hukukumuzun el verdiği imkanlarla, bize zaten 2 veya 3 sene gibi bir süre tanıyacaktır."

Sevgili Okurlarımız sizlere daha iyi hizmet verebilmek için önümüzdeki sayıdan itibaren Dergi'nin görünümünü ve içeriğini değiştiriyoruz. Ayrıca 10 Şubat 2003 tarihinden itibaren elektronik ortamda (www.ekonomikyorumlar.com adresinde) hizmet vermeye başlayacağız.

SİZ DE ABONE OLUN!

«Banka-Mali ve Ekonomik Yorumlar Dergisi»ne abone olanlar,
«Banka-Mali ve Ekonomik Yorumlar Dergisi»ni önce okuyanlardır.

Adı Soyadı :

Firma Adı :

Adres :

Posta Kodu :Tel: Fax:

e-mail :

- Abone olmak istiyorum.
 Yeniden abone olmak istiyorum.
 Lütfen temsilecinizi gönderin (İstanbul'da oturanlar için).

«BANKA-MALİ VE EKONOMİK YORUMLAR» Aylık Dergi, 12 sayı için 2003 Yılı Abone Koşulları:

YURT İÇİ

- 6 Aylık: 30.000.000.- TL
 1 Yıllık: 48.000.000.- TL

YURT DIŞI

- 6 Aylık 25 \$
 1 Yıllık: 50 \$

Not: Öğrencilere % 30 indirim yapılmaktadır.

Abone bedeli (.....) TL, aşağıdaki işaretli banka hesabınıza havale edilmiştir.

Aktbank T.A.Ş.
Nuruosmaniye Şubesi
Hesap No: 35875-4

Garanti Bankası
Nuruosmaniye Şubesi
Hesap No: 6299897

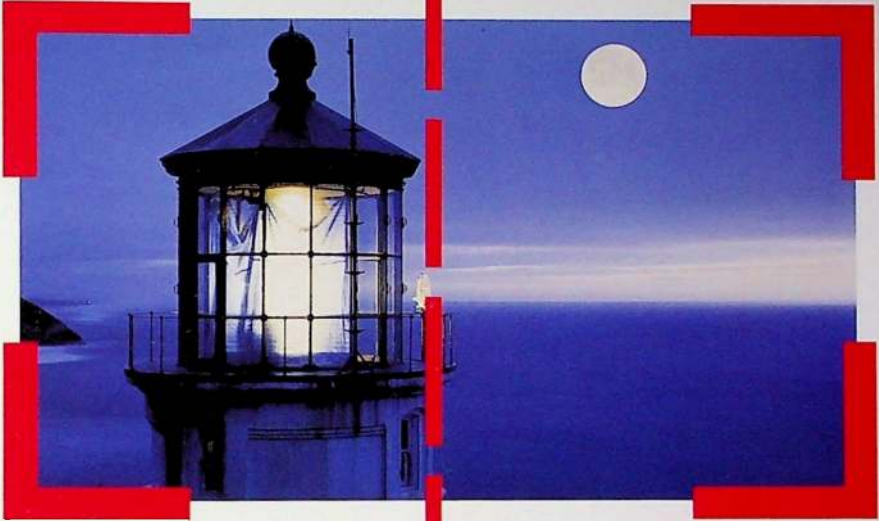
T. İş Bankası
Cağaloğlu Şubesi
Hesap No: 530979

Yapı Kredi Bankası
Çemberlitaş Şubesi
Hesap No: 1035572-7

Abone Başlangıç Tarihi : Abone Bitiş Tarihi :

«EKONOMİK MALİ YAYINLAR SAN. VE TİC. A.Ş.» adına, abone bedeline ilişkin, bankaya yatırdığınız makbuzun (ve öğrenci iseniz, öğrenci kimliğinizin) fotokopisini, yukarıdaki abone formu ile birlikte lütfen, « Banka-Mali ve Ekonomik Yorumlar Dergisi; Binbirdirek Mahallesi, Suterazisi Sokak, No. 6 Kar: 2: 34400 Sultanahmet - İSTANBUL » adresine gönderebilir ya da aşağıdaki numaraya fax geçebilirsiniz: Fax: (0-212) 518 66 43 • Tel: 518 17 32 - 516 11 45 • <http://www.ekonomikyorumlar.com>
e-mail: abone@ekonomikyorumlar.com

Yatırım bankacılığı
hizmetlerinde önünüzü
gösteren bir ışık var:

DENİZ FENERİ

Sığ kıyalk, tehlikeli
sulun işaret eder,
denizcileri uyarır ve
onlara seyrüsefere
elverişli denizlerdeki
yolları gösterir.
Gece karanlığında bile,
güçlü ışığıyla kolay,
güvenli yol almayı sağlar.
Mendirek girişlerinde parlar,
firanalı havalarla sağınısacak
limanları işaret eder.
Bir deniz feneri, kendini,
millerce uzaktan gösterir,
uzak görüşlülüğün
avancılarını sunar.

Yapı Kredi Yatırım Menkul Değerler A.Ş.
Yapı Kredi Plaza Büyükdere Cad. Levent 80620 İstanbul - Türkiye
Kurumsal Finans Tel: (0212) 284 52 29
Uluslararası Satış ve Pazarlama Tel: (0212) 284 52 76
www.yapikrediyatirim.com

Kurumlara yönelik finansal çözümlerde Yapı Kredi Yatırım farkı!

Hepsi birarada...

Başarılı uluslararası kurumlara tanınmış, deneyimli uzmanlardan oluşan profesyonel bir kadro,

Yatırımcıların en iyi bilgilendiren sektör ve şirket araştırmaları,

Yurtiçine yayılmış geniş şube ağına bağlı etkin plasman gücü,

Yabancı yatırım bankalarına ve fonlara etkin ulaşım ve işbirliği,

Yapı Kredi Yatırım'da.

Yatırım bankacılığı hizmetlerinde, yolunuzu, en hızlı ve en güvenli biçimde Yapı Kredi Yatırım aydınlatıyor.

YKY uzmanları, kuruluşunuzla işbirliğine ve her aradığınızda hizmet sunmaya hazır.

Halka arz, finansal ortaklık (private equity), stratejik ortaklık, şirket evlilikleri, proje finansmanı konularında KYK uzmanlığından yararlanın.

YAPI KREDİ
YATIRIM

Takım ruhu.

İSTANBUL
MENKUL KIYMETLER
BORSASI
www.imkb.gov.tr